

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสลักหลังตั๋วเงิน

1. บทบัญญัติและหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน

1.1 หลักการทั่วไปของการสลักหลังตั๋วเงิน

ตามที่ผู้เขียนได้สรุปความหมายของการสลักหลังตั๋วเงินไว้ในบทที่ 1 ว่า "การสลักหลังตั๋วเงิน คือการที่ผู้สลักหลังตั๋วเงินแจกแจงข้อความว่าสลักหลัง โอนตัวใครลงไปในตัวเงินหรือใบประจำท่อและลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง โดยจะเขียนสลักหลังด้านหน้าหรือด้านหลังของตั๋วเงินหรือใบประจำท่อก็ได้ (มาตรา 919 วรรคแรก) หรือแม้จะไม่เขียนข้อความว่าสลักหลัง โอนตัวให้ใคร ก็มีการสลักหลังได้ โดยผู้สลักหลังเพียงลงลายมือชื่อผู้สลักหลังลงบนด้านหลังตั๋วเงินหรือด้านหลังใบประจำท่อ (มาตรา 919 วรรคสอง) โดยการกระทำดังกล่าวนั้น ผู้สลักหลังมีความมุ่งหมายที่จะโอนไป ซึ่งบรรดาสิทธิซึ่งมีแก่ตัวเงินนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลัง (มาตรา 920)"

จากสรุปความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสลักหลังตั๋วเงินประกอบไปด้วยหลักการทั่วไปมีอยู่ 2 ประการ คือ

- ก. ต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังลงในตั๋วเงินหรือที่ใบประจำท่อ
- ข. และต้องมีเจตนาของผู้สลักหลังที่จะ โอนสิทธิ เรียกร้องตามตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลัง ดังจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. การสลักหลังต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังลงในตั๋วเงินหรือที่ใบประจำท่อ

"การลงลายมือชื่อของผู้สลักหลัง"¹ หมายถึง ชื่อที่ผู้สลักหลังเขียนลงด้วยตนเอง (มาตรา 900) และยังหมายความรวมถึง กรณีที่ผู้สลักหลังมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเขียนชื่อของผู้สลักหลังลงในตั๋วเงินด้วย (มาตรา 1008)²

¹ โสฬส สุวรรณเนตร์, "ตั๋วเงินที่มีลายมือชื่อปลอม" (วิทยานิตยสารปริญาตมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526) หน้า 44-70

² การลงลายมือชื่อ โดยบุคคลที่มีอำนาจตามมาตรา 1008 เป็นกรณีพิเศษที่นอกเหนือไปจากบัญญัติในมาตรา 9 และเป็นคนละเรื่องกับการลงลายมือชื่อของตัวแทนตามมาตรา 901.

"การสัณห์หลังท้องกำลังในตั๋วเงินหรือที่ใบประจำคอ" ที่ว่าการสัณห์หลังนั้นจะท้องกำลังบนตั๋วเงินนั้นที่มีความหมายอยู่ในตั๋วว่าจะท้องจงแจ้งไว้แต่เฉพาะบนตั๋วเงินเท่านั้น และตั๋วเงินนั้นจะท้องเป็นตั๋วเงินที่มีรายการครบถ้วนบริบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วด้วย เพราะตั๋วเงินที่ขาดรายการที่สำคัญตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้มีนั้นไม่ถือว่าเป็นตั๋วเงินที่สมบูรณ์ตามกฎหมายแต่อย่างใด เช่น ตั๋วเงินที่ยังไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นตั๋วแลกเงิน, ตั๋วสัญญาใช้เงินหรือเช็ค, หรือตั๋วเงินที่ยังไม่ได้จดแจ้งจำนวนเงินไว้ หรือตั๋วเงินที่ไม่มีเวลาเมื่อชื่อผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วเป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี หากตั๋วเงินนั้นขาดรายการบางอย่างไป แต่ไม่เป็นรายการที่สำคัญและกฎหมายได้กำหนดทางแก้ไขเอาไว้แล้ว เช่น วันที่ออกตั๋ว, วันถึงกำหนดชำระเงิน, สถานที่ใช้เงิน, สถานที่ออกตั๋ว เหล่านี้ เป็นต้น ตั๋วเงินฉบับนั้นยังไม่เสียความสมบูรณ์ไปแต่อย่างใด ฉะนั้น การสัณห์หลังที่กระทำลงในตั๋วเงินที่ขาดรายการที่ไม่สำคัญเหล่านี้ จึงยังมีผลใช้ได้สมบูรณ์อยู่ เมื่อตั๋วเงินมีการสัณห์หลัง โอนกันหลายครั้งหลายหนจนกระทั่งไม่มีเนื้อที่จะสัณห์ลงบนตั๋วเงินต่อไปอีก กฎหมายตั๋วเงินได้กำหนดแก้ไขการทำใบประจำคอ (Allonge) ขึ้นได้ดังนี้เพื่อที่จะได้เงื่อนไขสำหรับการสัณห์หลังต่อไป การทำใบประจำคอก่อน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 907 ได้กำหนดวิธีการทำไว้ดังนี้ คือ

มาตรา 907 "เมื่อใดไม่มีที่ในตั๋วเงินซึ่งจะสัณห์หลังได้ต่อไปไซ้ ท่านอนุญาตให้เอากระดาษแผ่นหนึ่งผูกติดเข้ากับตั๋วเงินเรียกว่า ใบประจำคอ นับเป็นส่วนหนึ่งแห่งตั๋วเงินนั้น

การสัณห์หลังในใบประจำคอครั้งแรก ต้องเขียนคาบบนตั๋วเงินเดิมบ้าง บนใบประจำคอบ้าง"

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ ถ้าผู้สัณห์หลังคนใดไม่ปฏิบัติตามวิธีการทำใบประจำคอตาม ป.พ.พ. มาตรา 907 ผลทางกฎหมายในเรื่องตั๋วเงินจะเป็นประการใด ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายให้ความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 3 ทาง ดังนี้คือ

ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย¹ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า "ตั๋วเงินฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีการสัณห์หลังโอนต่อ ๆ กันไป จนกระทั่งตราสารค้างตัวหมดที่ ๆ จะเขียนสัณห์หลังต่อไป กฎหมายจึงอนุญาตให้เอากระดาษแผ่นหนึ่งมาผูกติดเข้าไปได้ และถ้าจะสัณห์หลังโอนตั๋วเงินกันอีก

¹ประภาศน์ อวยชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงินและความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค, หน้า 36

ก็จะสลักหลังในใบประจำทอง ซึ่งจะต้องเขียนคานลงบนตัวเงินเดิมบ้าง และใบประจำค้ำข้าง
 เหตุที่กฎหมายของบัญญัติเช่นนี้ ก็เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตที่จะมีผู้เขามาเขียนต่อเงินในภายหลัง
 นั้นเอง การสลักหลังในใบประจำทองครั้งแรกนี้ กฎหมายบัญญัติให้ต้องเขียนคานบนตัวเงินเดิม
 บ้าง บนใบประจำค้ำข้าง ฉะนั้น ถ้าผู้ทรงคนใดไม่ปฏิบัติตาม การสลักหลังในใบประจำทองครั้งแรก
 รวมทั้งสลักหลังทอง ๆ ก็เท่ากับยอมจะเสียเปล่า เพราะเป็นการขัดขวางบัญญัติแห่งกฎหมาย โดย
 ชัดแจ้ง ย่อมตกเป็น โฉมจะตามมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ให้ความเห็นว่า "ค้ำข้างค้ำข้างว่าการ
 สลักหลังรายแรกต้องเขียนคานกระดาก ซึ่งถ้าไม่ทำคาน การสลักหลังนั้นเอง รวมทั้งที่ีค้ำเข้ามา
 ในใบประจำทองจะต้องเขียนค้ำซึ่งถ้าเป็นการสลักหลังกันจริง ๆ ไม่โกง ก็เป็นเรื่องน่าเสียดายว่า
 จะต้องเสียไป เพราะเขียนไม่คานเส้นหยอเดียวเท่านั้น แต่เมื่อค้ำหลังใช้คำว่า "ทอง" เป็นแบบ
 ปังค้ำ จะแปลว่าไม่ค้ำหลังค้ำเป็นแบบแปลไปไม่ได้"² ตามความเห็นนี้เห็นว่า ตามบัญญัติ
 มาตรา 907 วรรค 2 ค้ำหลังใช้คำว่า "ทอง" จึงเป็นแบบของนิติกรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์ มาตรา 115 เมื่อทำไม่ถูกต้องตามแบบนิติกรรมนั้นย่อมตกเป็น โฉมจะ

อาจารย์ธนวิรัตน์ เนติไธส ได้ให้ความเห็นว่า "ในกรณีที่การสลักหลังครั้งแรกทำ
 ผิดแบบตามข้อกำหนดในมาตรา 907 วรรคสองนั้น การสลักหลังรายแรกและรายต่อ ๆ มาใช้ไม่ได้
 ไม่มีผลนั้น แท้จริงเป็นเพราะเหตุอื่นมิใช่เป็นเพราะตกเป็น โฉมจะตามมาตรา 113 ป.พ.พ. เพราะ
 มาตรา 113 นั้นจะต้องอ่านประกอบกับมาตรา 114 ไปด้วยพร้อมกันนั้นคือ กฎหมายนั้นจะต้องเป็น
 กฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย จึงจะทำให้การใด ๆ
 ที่ขัดต่อบัญญัติเช่นนี้ตกเป็น โฉมจะไปตามมาตรา 113 แต่มาตรา 907 นี้ไม่น่าจะเป็นกฎหมาย
 ที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด ที่กฎหมายกำหนดให้สลัก
 หลังคานบนตัวเงินเดิมบ้างบนใบประจำค้ำข้าง ก็เพราะเพื่อที่จะถือเอาเมื่อชื่อนั้นเป็นพยานหลักฐาน
 พิสูจน์ว่าใบประจำทองที่แนบติดไว้กับตัวเงินนั้นเป็นใบประจำทองที่ถูกต้องเท่านั้น เพื่อป้องกันการ
 ทุจริตอันอาจเกิดขึ้นได้ภายหลัง จึงไม่น่าจะถือว่าการกระทำที่ไม่เป็นไปตามวิธีที่มาตรา 907

¹ประกาศน ข้อบัญญัติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงินและ
 ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค, หน้า 36

²ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3
 ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 32

กำหนดจะตกเป็น โฆษะตามมาตรา 113 ป.พ.พ. แต่ที่การสลักหลังรายแรกและรายต่อ ๆ มาใช้ไม่ได้ ไม่มีผลนั้นแท้จริงเป็นเพราะว่ามีได้ทำให้ถูกต้องตามแบบของการทำใบประจำต่อตามที่กฎหมายกำหนดไว้ต่างหาก เมื่อทำไม่ถูกต้องตามแบบแล้วก็ยอมไม่ทำให้กระดาษแผ่นที่แนบเข้ากับตัวเงินนั้นเป็นใบประจำต่อขึ้นมา เมื่อไม่ใช่ใบประจำต่อแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งตัวเงิน ฉะนั้น การสลักหลัง หรือการจกแจงนิติสัมพันธ์ใด ๆ บนใบประจำต่อนั้นก็เป็นอันไฉ่ยังคับก็มิได้ ทั้งนี้ เพราะเหตุที่ไม่ได้กระทำลงบนตัวเงินต่างหาก จึงไม่มีความรับผิดชอบตามมาตรา 900 ป.พ.พ. มิใช่ว่าเป็นเพราะ โฆษะกรรมแต่อย่างใด¹

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นของท่านอาจารย์ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ ที่ว่าบทบัญญัติตามมาตรา 907 ป.พ.พ. ไม่น่าจะเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 114 ป.พ.พ. ที่ทำให้การสลักหลังในใบประจำต่อครั้งแรกรวมทั้งการสลักหลังต่อ ๆ มาเสียเปล่าเพราะขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายตกเป็น โฆษะตามมาตรา 113 ป.พ.พ. เพราะ บทบัญญัติตามมาตรา 907 นี้มีได้วางกำหนดขึ้นเพื่อที่จะปกป้องรักษาความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงของเอกชน หรือความมั่นคงของครอบครัวอย่างใดทั้งสิ้น และมีใช้เป็นบทกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอีกด้วย และที่กฎหมายกำหนดให้การสลักหลังครั้งแรกนั้นจะต้องเขียนคานบนตัวเงินเดิมกับใบประจำต่อตัวนั้น ก็เพราะต้องการให้มีการสลักหลังที่รอยต่อที่ถูกต้องตามแบบวิธีของการกระทำใบประจำต่อตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น เพื่อเป็นหลักฐานพิสูจน์ว่า ใบประจำต่อที่แนบติดไว้กับตัวเงินนั้นเป็นใบประจำต่อที่ถูกต้องเท่านั้น เพื่อป้องกันการทุจริตโดยเอากระดาษแผ่นอื่นมาติดไว้แทน เป็นต้น ฉะนั้น หากการสลักหลังครั้งแรกทำผิดแบบวิธีตามข้อกำหนดในมาตรา 907 วรรค 2 ป.พ.พ. การสลักหลังที่ไม่ทำที่รอยต่อนั้นอย่างมากก็น่าจะถือได้ว่าไม่เป็นการสลักหลัง เช่น ในเรื่องการสลักหลังลอยท้องทำลงบนคานหลังของตัวเงิน ถ้าไปทำลงบนคานหน้าของตัวเงินก็ไม่ผลเป็นการสลักหลัง ดังนั้นผู้เขียนเห็นด้วยว่า บทบัญญัติตามมาตรา 907 วรรค 2 ไม่น่าจะเป็นแบบของนิติกรรม ซึ่งเมื่อทำไม่ถูกต้องตามแบบนิติกรรมแล้วยอมตกเป็น โฆษะตามมาตรา 115 ป.พ.พ. ดังความเห็นของท่านอาจารย์ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ ได้ให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น

¹ธนวัฒน์ เนติโพธิ์, "อาร์ล" หน้า 17-18

ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย กฎหมายบังคับเอาไว้เลยว่า การสลักหลังนั้นต้องกระทำลงเฉพาะแต่ในตั๋วเงิน หรือที่ใบประจำคอเท่านั้น ดังนั้นจะไปสลักหลังในเอกสารอื่นที่ไม่ใช่ตั๋วเงินหรือใบประจำคอไม่ได้ ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ มาตรา 32(1) ซึ่งมีบัญญัติไว้ว่า

มาตรา 32(1) ".....

การสลักหลังในใบประจำคอหรือในสำเนาตั๋วเงินออกและ โอนในประเทศที่ใช้สำเนา นั้น ท่านถือว่าเป็นการสลักหลังที่เขียนลงในตั๋วเงิน"

จะเห็นได้ว่า ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ บินยอมให้มีการสลักหลังในสำเนาตั๋วเงินได้โดยกฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ชัดเจน แต่ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ หากไม่มีบัญญัติว่าการสลักหลังนั้นจะต้องเขียนคานบนตั๋วเงิน และใบประจำคอแต่อย่างใด ดังนั้นการสลักหลังแม้จะไม่คานบนตั๋วเงินเดิมและใบประจำคอก็ยังมีผลใช้บังคับกันได้ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ ซึ่งขัดกับกฎหมายตั๋วเงินของไทย ซึ่งถ้าไม่สลักหลังคานบนตั๋วเงินเดิมและบนใบประจำคอการสลักหลังนั้นจะมีผลใช้บังคับไม่ได้แต่อย่างใดเลย

ข. ข้อชี้แจงเจตนาของผู้สลักหลังที่จะ โอนสิทธิ เรียกร้องตามตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลัง

ตั๋วเงินเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยการแสดงเจตนาของผู้ที่ประสงค์จะเข้ามาผูกพันเป็นคู่กรณีในตั๋วเงิน จึงต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของหลักเรื่องการแสดงเจตนาและหลักเรื่องความรับผิดชอบสัญญา ซึ่งมีบัญญัติไว้ในบรรพ 1 และบรรพ 2 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยนำมาวินิจฉัยประกอบกับบทมาตราที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 21 ตั๋วเงินท่านเองเดียวกับเอกเทศสัญญาอื่น ๆ

ที่ว่า "และข้อชี้แจงเจตนาของผู้สลักหลังที่จะ โอนสิทธิ เรียกร้องตามตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลัง" การแสดงเจตนาเป็นการกระทำ ซึ่งบุคคลแต่ละคนประสงค์ที่จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายบางประการ และได้มีการแสดงออกซึ่งความประสงค์นั้น¹

¹ บัน โน สุพรรณศิลป์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524) หน้า 15

จากความหมายของการสลักหลังตั๋วเงิน จะต้องประกอบไปด้วยการลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังและต้องมีเจตนาของผู้สลักหลังที่จะโอนสิทธิเรียกรောင်းตั๋วเงินให้แก่ผู้รับสลักหลังอีกตัว จึงจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบตั๋วเงินของผู้สลักหลังที่ไต่ลงลายมือชื่อไว้ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามเจตนาและความประสงค์ของผู้สลักหลังคนนั้นนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม หากมีแต่เพียงการลงลายมือชื่อไว้ แต่ไม่มีเจตนาที่จะโอนสิทธิเรียกรောင်းตั๋วเงินให้ไป ก็ไม่ถือว่าเป็นการสลักหลังตามกฎหมาย เช่น ในกรณีที่ลูกค้าไต่หน้าเช็คไปขอรับเงินสดจากธนาคารซึ่งในทางปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ก็จะกำหนดให้ลูกค้าลงลายมือชื่อไว้ทางด้านหลังของเช็คนั้นเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการรับเงิน ซึ่งในกรณีนี้จะเห็นว่าการลงลายมือชื่อก็ดังกล่าว ลูกค้าไต่ไม่มีเจตนาที่จะโอนสิทธิเรียกรောင်းในเช็คนั้นให้แก่ธนาคารแต่อย่างใดเลย จึงไม่ถือว่าการลงลายมือชื่อนั้นเป็นการสลักหลัง โอนสิทธิเรียกรောင်းเช็คฉบับดังกล่าวให้แก่ธนาคาร หรือเช่น ในเรื่องกรณีที่ธนาคารรับรองการสลักหลัง ซึ่งเป็นเช็คที่ครบถ้วนที่มีการสลักหลังนั้น ก่อนที่ธนาคารผู้เรียกเก็บส่งมาเรียกเก็บจากธนาคารผู้จ่ายธนาคารผู้จ่ายจะต้องให้ธนาคารผู้เรียกเก็บรับรองการสลักหลังก่อน การรับรองการสลักหลังนี้ก็เพื่อ เป็นการยืนยันของธนาคารผู้เรียกเก็บต่อธนาคารผู้จ่ายว่าได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย หรือผู้สลักหลังที่ระบุไว้ในเช็ค โดยถูกต้องแล้วปัจจุบันธนาคารผู้เรียกเก็บทุกธนาคารจะต้องรับรองการสลักหลังเช็คที่สั่งจ่ายตามคำสั่ง การรับรองนี้ไม่ถือว่าเป็นการสลักหลังเช็คของธนาคาร เป็นแต่เพียงการรับรองการสลักหลังเท่านั้น เนื่องจากธนาคารมิได้มีเจตนาที่จะสลักหลังการรับรองการสลักหลังนี้ได้ปฏิบัติตามงานจนเป็นประเพณีโดยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายว่าจะต้องกระทำ ถ้อยคำที่ใช้ในการรับรองการสลักหลัง โดยปกติใช้ข้อความว่า "Endorsement Guaranteed" หรือ "payee's a/c credits" เป็นต้น ตามประเพณีของธนาคารที่รับรองการสลักหลังนั้น ถือว่ารับรองลายมือชื่อทุกคนที่สลักหลังในเช็คตลอดสาย แต่ไม่มีคำพิพากษานิติภาควินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานในคำพิพากษานิติภาควินิจฉัยที่ 1554/2504 ว่า "ประเพณีหรือระเบียบปฏิบัติระหว่างธนาคารในการรับรองการสลักหลังนี้ น่าจะเพ่งเล็งเฉพาะผู้สลักหลังคนสุดท้าย ซึ่งอยู่ในวิสัยที่ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินจะรับรองได้จริง ๆ เพราะเป็นลูกค้าของธนาคารนั่นเอง และเป็นผู้จะได้เงินตามเช็คนั้นไป มูลเหตุที่จะต้องเพ่งเล็งผู้สลักหลังคนสุดท้ายเช่นนั้น ก็คงเนื่องจากผู้สลักหลังเช็คเข้าบัญชีเงินฝากเป็นลูกค้าของธนาคารผู้เรียกเก็บ ขอมมีตัวอย่างลายมือชื่อให้ธนาคารนั้นตรวจสอบความถูกต้องได้ ฝ่ายธนาคารผู้จ่ายไม่มีตัวอย่างลายมือชื่อนั้นที่จะตรวจสอบได้ จำต้องให้ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินรับรองการสลักหลังของลูกค้าของตนมาด้วย เพื่อแสดงว่าธนาคารผู้จ่ายได้ใช้เงินให้ไปตามทางค้ำปกิตโดยสุจริต และปราศจากความประมาทเลินเล่อแล้ว อันจะได้รับความคุ้มครอง

จากบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยเช็ค....และธนาคารผู้เรียกเก็บยอมไม่มีหน้าที่จะฟ้องร้องหรือล่อครุ
ไปถึงการสลักหลังของผู้รับเงินตามเช็คด้วย ทั้งตามหลักปกติของธนาคารผู้เรียกเก็บก็ยอมไม่
อยู่ในวิสัยที่จะฟ้องขอสืบสวนว่า ลูกค้าของคนที่นำเช็คหรือเงินมา เซ็นชืุ่นั้นจะใครมา โดยสุจริต
หรือทุจริต การกระทำของธนาคารผู้เรียกเก็บจึงไม่มีอะไรจะอ้างได้ว่าประมาทเดินเลอ....."

ในเรื่องการฟ้องร้องการสลักหลังนี้ ท่านอาจารย์สารามู ก็พยายามดู ใ้ให้ความ
เห็นไว้ว่า "การฟ้องร้องหรือรับประกันการสลักหลังเป็นการยืนยันหรือรับรองว่า ถ้าหากเกิดความ
เสียหายใด ๆ แก่ธนาคารผู้จ่ายเงิน อันเนื่องมาจากการสลักหลังผิดปกติของผู้รับเงินที่ปรากฏ
ในค้ำหลังของเช็ค ธนาคารผู้เรียกเก็บยินยอมรับผิดชอบต่อธนาคารผู้จ่ายทั้งสิ้น ไม่ใช่เป็นการ
ยืนยันหรือรับรองหรือรับประกันว่า เป็นการสลักหลังของลูกค้าของตน โดยเฉพาะ"¹ แต่ท่าน
ศาสตราจารย์ จิตติ ทิงศรหิย์ ได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องนี้ว่า "คำว่ารับรองการสลักหลัง หา
ได้แสดงว่า ถ้ารับรองนั้นผิดพลาดไป ธนาคารผู้เรียกเก็บจะยอมรับผิดชดใช้แก่ธนาคารผู้จ่ายเงิน
ประการใด จึงไม่ใช่ข้อความที่แสดงเจตนาท่อนีระหว่างธนาคารทั้งสองนี้ อย่างมากที่สุดก็แค่
แต่ว่า ข้อความนี้จะถือเป็นการแสดงความระมัดระวังของธนาคารไหนได้เพียงใด"² แต่จาก
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1554/2504 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า การรับรอง
การสลักหลังของธนาคารผู้เรียกเก็บเป็นการรับรองลาเมื่อชื่อผู้สลักหลังคนสุดท้าย ซึ่งเป็นผู้เคย
ค้าของธนาคารผู้เรียกเก็บเท่านั้น ดังนั้น หากธนาคารผู้จ่ายได้ใช้เงินตามเช็คที่ธนาคารผู้เรียก
เก็บรับรองการสลักหลังไป โดยที่ลาเมื่อชื่อของผู้สลักหลังรายสุดท้าย ซึ่งเป็นผู้เคยค้าของธนาคาร
ผู้เรียกเก็บเป็นลาเมื่อชื่อปลอมแล้ว ธนาคารผู้เรียกเก็บย่อมน่าจะมีความรับผิดชอบในความเสียหาย
ใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ธนาคารผู้จ่าย ตามกฎหมายลักษณะละเมิด แต่ถาลาเมื่อชื่อของผู้สลักหลังคน
ก่อน ๆ ผู้สลักหลังที่เป็นผู้เคยค้าของธนาคารผู้เรียกเก็บเป็นลาเมื่อชื่อปลอม ธนาคารผู้เรียกเก็บ

¹ สารามู กัลยาณูจ, ข้อคำพิพากษายางเรื่องเกี่ยวกับธนาคารและตัวเงิน
ร.ศ. 128-2518, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2520) หน้า 91

² จิตติ ทิงศรหิย์, "ปัญหาในคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าวเรื่อง ธนาคารรับรองการ
สลักหลัง (endorsement guarantee)", บทคดีพิทศย เล่ม 27 (2513) ตอน 1 : 79

ก็ไม่ต้องรับผิดชอบธนาคารผู้จ่าย แม้จะได้ทำการรับรองการสลักหลังเช็คฉบับดังกล่าวก็ตาม¹

แต่อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยได้มีบทบัญญัติในเรื่องการเข้าเป็นผู้รับอาร์วอลโดยผลของกฎหมายไว้เป็นพิเศษในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ซึ่งบัญญัติว่า "การสลักหลังตั๋วแลกเงิน ซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ใดนั้นยอมเป็นเพียงประกัน (อาร์วอล) สำหรับผู้สั่งจ่าย" ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 921 นี้ แม้ผู้ลงลายมือชื่อในเจตนาที่แท้จริงเพียงเพื่อต้องการ โอนสิทธิเรียกวงตามตั๋วเงินให้แก่บุคคลอื่นต่อไปเท่านั้น แต่เนื่องจากผลของบทบัญญัติตามมาตรานี้ ให้นำทออยู่ในฐานะเป็นผู้รับอาร์วอลประกันสำหรับผู้สั่งจ่ายทันที ถึงแม้ว่าผู้ลงลายมือชื่อจะไม่มีเจตนาที่ประสงค์จะเข้ามาเป็นประกันการใช้เงินตามตั๋วหรือไม่แต่ประการใด เพราะตามปกติตั๋วเงินที่ออกให้แก่ผู้ถือยอม โอนให้แก่กันได้ด้วยการส่งมอบกันตามธรรมดาอยู่แล้ว (ป.พ.พ. มาตรา 918) เมื่อมาสลักหลังโอนเข้าอีก จึงต้องรับผิดชอบเพื่อความในตั๋วเงินนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 900) ในฐานะผู้รับอาร์วอลแทนที่จะเป็นเพียงผู้สลักหลังอย่างธรรมดาตาม ป.พ.พ. มาตรา 914 ดังได้มีคำพิพากษานี้มาได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษานี้ภาที่ 51/2501

ผู้สลักหลังเช็คผู้ถือเพื่อรับประกันการจ่ายเงิน ต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับอาร์วอลสำหรับตัวผู้สั่งจ่ายโดยไม่ต้องทำตามแบบอาร์วอลทั่วไป เพราะมาตรา 921 บัญญัติไว้เป็นพิเศษแล้ว และมาตรา 900 ก็บัญญัติไว้ว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินยอมจะต้องรับผิดชอบเพื่อความในตั๋วเงินนั้น

คำพิพากษานี้ภาที่ 2181/2517

ผู้รับประกันการใช้เงินตามเช็ค (อาร์วอล) มีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940 มิใช่ในฐานะเป็นผู้สลักหลัง แม้ผู้ทรงเช็คจะไม่ได้ขึ้นเช็คแก่ธนาคารให้ใช้เงินภายใน 1 เดือน ตามมาตรา 990 ก็หาทำให้ผู้รับประกันการใช้เงินพ้นความรับผิดชอบเช็คนั้นไม่

¹พิพจน์คดี มนัสวานิช, "สิทธิและความรับผิดชอบของธนาคารในการใช้เงินตามเช็ค" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528) หน้า 243

²ดูรายละเอียดในบทที่ 3 บัญชีกฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน ข้อ 4 บัญชีเกี่ยวกับการสลักหลังตัวผู้ถือ, หน้า 174-196

ในเรื่องการสลักหลังตั๋วเงินเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bill of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ มาตรา 31 (4) ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 31(4) "เมื่อผู้ทรงแห่งตั๋วเงินที่ส่งจ่ายตามคำสั่งของตน โอนตั๋วไปโดยมีสินจ้างตอบแทน และมีได้สลักหลังตัวนั้น ท่านถือว่าการ โอนนั้นทำให้ผู้รับ โอนได้ไปซึ่งสิทธิของผู้โอนในตัวนั้น ในกรณีเช่นนี้ ผู้รับ โอนยังมีสิทธิที่จะให้ผู้โอนสลักหลังตั๋วให้แก่ตนด้วย"

จะเห็นว่า ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ การโอนตั๋วเงินที่จ่ายตามคำสั่งไปโดยมีสินจ้างตอบแทนแม้การ โอนนั้นจะมีได้การสลักหลังตัวเงินนั้นก็ตาม ผู้รับ โอนก็ยังคงไปซึ่งสิทธิของผู้โอนในตัวเงินนั้น ตัวอย่างเช่น คดี Harrop V Fisher (1861) ผู้ทรงตั๋วเงินที่จ่ายตามคำสั่งโอนตั๋วให้แก่ D ไปโดยมีสินจ้างตอบแทนและมีได้สลักหลังตัวนั้น D ไม่สามารถเรียกร้องเอาจากผู้รับรองในนามตัวเอง หรือไม่สามารโอนตั๋วเงินฉบับนั้นต่อไปให้แก่ E ได้

และในมาตรา 8(3) และมาตรา 34(1) ใน Bills of Exchange Act, 1882 บัญญัติว่า

มาตรา 8(3) "ตั๋วเงินสั่งจ่ายแก่ผู้ถือ คือ ตัวที่มีข้อความให้จ่ายดังนั้น หรือเป็นตัวที่รายการสลักหลังอันเดียว หรือรายการสลักหลังอันสุดท้ายเป็นสลักหลังลอย"

มาตรา 34(1) "การสลักหลังเป็นการสลักหลังลอย เมื่อไม่ระบุตัวผู้รับสลักหลังและตั๋วเงินที่มีการสลักหลังเช่นนี้ ท่านนับว่าเป็นตัวจ่ายเงินแก่ผู้ถือ"

จะเห็นว่า ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ หากมีการสลักหลังลอยลงไปในตัวเงินนั้นจะกลายเป็นตัวผู้ถือ ซึ่งใน Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา ก็ให้มีบทบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษในมาตรา 3-204(2) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "An instrument payable to order and indorsed in blank becomes payable to bearer and may be negotiated by delivery alone until specially indorsed" และใน Convention Providing a Uniform Law for Bill of Exchange and Promissory Notes signed at Geneva, June 7, 1930 มาตรา 12 วรรค 3 บัญญัติว่า "An endorsement to bearer" is equivalent to an endorsement in blank" ซึ่งตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ, อเมริกา และตาม Uniform Law ผู้สลักหลังตัวผู้ถือมีความรับผิดชอบตามตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้สลักหลังเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติในมาตรา 921 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

กฎหมายว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินได้มีบทบัญญัติการ โอนสิทธิเรียกร้องตั๋วเงินไว้เป็นพิเศษ จากบทบัญญัติในเรื่องการ โอนสิทธิเรียกร้องในหนังสือรับสั่งชำระค่าเราส่ง (มาตรา 309-313) จึงไม่นำหลักทั่วไปในเรื่องการ โอนสิทธิเรียกร้องในหนังสือรับสั่งชำระค่าเราส่งไปบังคับอีก การ โอนสิทธิเรียกร้องตั๋วเงิน ซึ่งมีลักษณะพิเศษจากการ โอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ซึ่งพอสรุปได้เป็นสังเขปไว้ดังนี้คือ

1. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินไว้เป็นพิเศษ ๓ ประการในวรรค 3 ลักษณะ 21 กฎหมายตั๋วเงินจึงมีลักษณะเป็นนิติกรรมที่มีมูลหนี้ของตน เป็นกรณีพิเศษ เช่น กรณีตามมาตรา 1005 ป.พ.ศ. ตัวอย่าง ก.ขายปากกาให้ ข. โดย ข. ใ้ตั๋วออกตั๋วแลกเงินให้ไว้แก่ ก. จะเห็นได้ว่าทำให้เกิดมูลหนี้ขึ้นกันอยู่ 2 ชั้น คือมูลหนี้เดิมซึ่ง ก.ต้องชำระกับตัวเขาออกตั๋วแลกเงิน คือมูลหนี้ซื้อขาย และมูลหนี้ตามตั๋วแลกเงิน ถ้าตั๋วแลกเงินนั้น เรียกเก็บไม่ได้จนพ้นอายุความฟ้องผู้สั่งจ่ายแล้ว แต่ ก.ก็ยังคงมีสิทธิฟ้องเรียกราคาปากกาได้ตาม มูลหนี้ซื้อขายอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1244/2522

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยอ้างโจทก์ซื้อตั๋วถึงรตนบัตรราคา 50,000 บาท จำเลยมอบเงิน ให้โจทก์ไปแล้ว 15,000 บาท ที่เหลือ 35,000 บาท จำเลยชำระเป็นเช็ค แต่เช็คคืนเงินไม่ได้ โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินค่าตั๋วถึงรตนบัตรที่ค้างชำระ ดังนี้เป็นการฟ้องตามมูลสัญญาจ้างทำของ กรณี ต้องบังคับในเรื่องอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 165

เมื่อกฎหมายว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินเป็นพิเศษบัญญัติลักษณะเฉพาะ วางหลักไว้เป็นพิเศษแล้วก็ต้องบังคับไปตามนั้น ทำให้มีผลต่างจากการ โอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป

2. ตามกฎหมายตั๋วเงิน การที่ผู้จ่ายตั๋วแลกเงินจะมีความรับผิดชอบตั๋วเงินได้ก็ ต่อเมื่อได้ลงอาณัติชื่อรับรองตั๋วแลกเงินนั้นไว้แล้วเท่านั้น ตาม ป.พ.ศ. มาตรา 937 แต่ถ้าหาก ผู้จ่ายไม่รับรองก็ไม่มี ความผูกพันที่จะต้องรับผิดชอบตั๋วเงิน เพราะไม่ได้ลงอาณัติชื่อไว้ ตาม ป.พ.ศ. มาตรา 900 แต่อย่างไรก็ตาม การรับรองตั๋วแลกเงินนั้นจะมีได้แต่เฉพาะตัวผู้จ่ายเท่านั้น บุคคลอื่น ใดเป็นผู้จ่ายแม้จะเข้ามารับรองตั๋วแลกเงินก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 359/2511

การรับรองตั๋วแลกเงินจะมีได้เฉพาะตัวผู้จ่าย ซึ่งเป็นผู้ได้รับคำสั่งจากผู้สั่งจ่ายให้รับ

เงินตามตราสารเป็นผู้รับรองเท่านั้น จึงจะมีความผูกพันต้องจ่ายเงินตามเนื้อความแห่งคำรับรอง
ตามตรา 937 บุคคลที่มีได้เป็นผู้จ่าย แม้เข้ามารับรองตัวแลกเงิน บุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

แต่จะเห็นได้ว่าต่างจากการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป กล่าวคือ ผลแห่งการโอนสิทธิเรียกร้อง
ทำให้ผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้าของแทนผู้โอน โดยทั่วไปผู้รับโอนได้สิทธิอย่างเดียวกับผู้โอน เว้น
แต่กรณีที่ลูกหนี้ให้ความยินยอมโดยมิได้อีกเงื่อนไขตามตรา 306 วรรค 1 ป.พ.พ. และผู้โอนยอม
ขาดจากความสัมพันธ์กับลูกหนี้ไม่อาจไปเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ตนได้อีก หากได้มีการโอน
สิทธิเรียกร้องครบถ้วนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ อนึ่ง ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำออกกล่าวการโอน
ทานว่าลูกหนี้ขอต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำออกกล่าวนั้นวันใด ก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอน
ได้วันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาออกกล่าวไว้ ทาน
ว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องมาหักกสมสมกันได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนด
แห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น (มาตรา 308 วรรค 2 ป.พ.พ.)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 706/2474

เจ้าหนี้โอนสิทธิเรียกร้องให้ผู้อื่นไปแล้ว ภายหลังจากจะนำเอาเอกสารเดิมมาฟ้องเรียก
หนี้จากลูกหนี้โดยมิได้รับโอนสิทธิเรียกร้องนั้นก็สืบคืนมาไม่ได้

3. ตามกฎหมายตัวเงิน ในกรณีที่ผู้จ่ายตามตัวแลกเงินไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน
และผู้ทรงได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรอง หรือไม่ใช้เงิน ตามมาตรา 914 ประกอบมาตรา
960 ป.พ.พ. แล้วจึงจะก่อให้เกิดสิทธิไล่เบี้ยแก่ผู้ทรงตามมาตรา 959 ประกอบมาตรา 967 ป.พ.พ.

แต่จะเห็นได้ว่าว่าการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ไม่ต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการดังกล่าว

4. ตามกฎหมายตัวเงิน การโอนตัวแลกเงินแก่ผู้ส่งจ่ายจะออกตัวแลกเงินไม่ให้แก่บุคคล
ใดโดยเสนาหา ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินก็ยังคงต้องมีความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินนั้นอยู่ต่อผู้ทรงโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 900, 914 ป.พ.พ. ตัวอย่างเช่น ก.ต้องการให้เงินแก่ ค. จึงได้ออก
ตัวแลกเงินสั่งให้ ข. (ผู้จ่าย) จ่ายเงินให้แก่ ค. ค. สักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นต่อไปให้ ง.
นั้นมาฟ้องไล่เบี้ยให้ ก. ผู้ส่งจ่ายรับผิดชอบตามตัวแลกเงินได้ตามมาตรา 900, 914 ป.พ.พ.

ความหลักการ โอนสิทธิ เรียกร่องทั่วไปแม้ไม่ระบุไว้ในหนังสือ โอน หากผู้รับ โอนไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ ผู้รับ โอนก็ยังมีสิทธิ เรียกให้ ผู้โอนชำระหนี้โดยผู้โอน เพราะหนี้เดิมระหว่างผู้โอนและผู้รับ โอนไม่ใคร่ระงับไปเพราะการ โอนสิทธิ เรียกร่อง แต่ถ้าผู้โอนได้ โอนสิทธิ เรียกร่องให้แกผู้รับ โอนแล้วโดยการทำให้โดยเสนหา มิได้หวังค่าตอบแทน เมื่อผู้รับ โอนไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามหนี้เดิมได้ ผู้รับ โอนก็ไม่มีสิทธิ เรียกร่องเอาจากผู้โอนได้ เพราะไม่ใช่เป็นการ โอนสิทธิ เรียกร่อง ความสัญญาทางกฎหมาย

1.2 ประเภทของการสัทธิงศ์ตัวเงิน

การสัทธิงศ์ตัวเงินนั้นอาจจะสัทธิงศ์วิธีใดวิธีหนึ่งใน 4 วิธี ดังต่อไปนี้คือ

1. สัทธิงศ์โดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สัทธิงศ์เฉพาะ) (มาตรา 919 วรรคแรก ป.พ.พ.)
 2. สัทธิงศ์ลอย (มาตรา 919 วรรคสอง ป.พ.พ.)
 3. สัทธิงศ์ให้ตัวแทนค่าเงินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรง (มาตรา 925 ป.พ.พ.)
 4. สัทธิงศ์เพื่อจำนำตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันกับผู้รับจำนำ (มาตรา 926 ป.พ.พ.)
- ดังแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. การสัทธิงศ์โดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า "สัทธิงศ์เฉพาะ"¹ (Special Indorsement) คือ การสัทธิงศ์โดยผู้โอน (ผู้สัทธิงศ์) มีความมุ่งหมายที่จะโอนตัวเงินนั้นไปให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยระบุชื่อผู้ที่จะรับโอน (รับสัทธิงศ์) ไว้โดยเฉพาะเจาะจง หรือระบุเป็นท่านของคำสั่งให้จ่ายเงินแก่ผู้รับระบุลงในตัวเงินหรือในใบประจำคอและลงอาณัติชื่อของผู้สัทธิงศ์ (ป.พ.พ. มาตรา 919 วรรคแรก)

การสัทธิงศ์โดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สัทธิงศ์เฉพาะ) ตามมาตรา 919 วรรคแรกนี้ กฎหมายมิได้ระบุลงว่าให้ทำการสัทธิงศ์ลงในค้ำหน้าหรือค้ำหลังของตัวเงิน กฎหมายเพียงแต่ระบุมาให้เขียนข้อความในการสัทธิงศ์ลงในตัวเงินหรือในใบประจำคอเท่านั้น เพราะฉะนั้น ถ้าจะลงอาณัติชื่อผู้สัทธิงศ์และเขียนข้อความชัดเจนว่าทำการสัทธิงศ์ โอนตัวเงินฉบับนั้นให้ใคร จะเขียนลงในค้ำหน้าหรือค้ำหลังของตัวเงินหรือใบประจำคอก็ได้

¹ดูรายละเอียดในบทที่ 3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสัทธิงศ์ตัวเงิน ข้อ 1 ปัญหาเกี่ยวกับการสัทธิงศ์โดยระบุชื่อผู้รับประโยชน์ (สัทธิงศ์เฉพาะ), หน้า 154-161

2. การสลักหลังลอย¹ (Blank Indorsement) คือ การสลักหลังโดยที่ผู้สลักหลังไม่ใคร่ระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังเอาไว้ เพียงแต่ลงอาณัติชื่อของผู้สลักหลังลงไปที่ด้านหลังตั๋วเงินหรือด้านหลังใบประจำตั๋ว โดยไม่มีข้อความใด ๆ เขียนไว้อีกเลย ก็ถือว่าเป็นการสลักหลังที่สมบูรณ์แล้ว การสลักหลังเช่นนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 919 วรรคสอง เรียกว่า "สลักหลังลอย" ถ้าผู้สลักหลังไปสลักหลังลอยลงบนค้ำหน้าของตั๋วเงินหรือค้ำหน้าของใบประจำตั๋วจะต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่าย (ดู ป.พ.พ. มาตรา 939 วรรคสาม, มาตรา 985 วรรคแรก, มาตรา 989 วรรคแรก)

ตั๋วเงินที่สลักหลังลอยนั้น ผู้ทรงตั๋วเงินจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้ได้ตาม มาตรา 920 (1)-(3)

- (1) กรอกข้อความลงในที่ว่าง ด้วยเขียนชื่อของตนเองหรือชื่อบุคคลอื่นผู้ใดผู้หนึ่ง
- (2) สลักหลังตั๋วเงินต่อไปอีกเป็นสลักหลังลอย หรือสลักหลังให้แก่บุคคลอื่นผู้ใดผู้หนึ่ง
- (3) โอนตั๋วเงินนั้นให้แก่บุคคลภายนอก โดยไม่กรอกข้อความลงในที่ว่าง และไม่สลักหลังอย่างหนึ่งอย่างใด

กล่าวคือ เมื่อผู้รับสลักหลังได้รับ โอนตั๋วเงินมาโดยชอบด้วยการสลักหลังลอย ผู้รับสลักหลังก็อาจจะ โอนตั๋วเงินฉบับนั้นให้แก่บุคคลอื่นต่อไปได้ โดยวิธีนี้จะเลือกปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ใน 4 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. เมื่อ ก. ได้รับ โอนตั๋วเงินที่มีการลงอาณัติชื่อสลักหลังลอยมา ก. อาจเขียนข้อความลงเหนืออาณัติชื่อสลักหลังลอยนั้นว่า "โอนให้แก่ ก." ก็ได้ ซึ่งทำให้การสลักหลังลอยนั้น กลายมาเป็นการสลักหลังเฉพาะ เมื่อ ก. ต้องการที่จะ โอนตั๋วเงินให้แก่บุคคลอื่นต่อไป ก. จะต้องสลักหลังต่อไป โดยจะสลักหลังลอยหรือสลักหลังเฉพาะก็ได้
2. เมื่อ ก. ได้รับ โอนตั๋วเงินที่มีการลงอาณัติชื่อสลักหลังลอยมา ก. อาจจะสลักหลังลอย โอนตั๋วต่อไปให้แก่บุคคลอื่นอีกก็ได้

¹ดูรายละเอียดในบทที่ 3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังตั๋วเงิน ข้อ 2 ปัญหาเกี่ยวกับการสลักหลังลอย ๆ, หน้า 161-163

3. เมื่อ ก. ใ้รับ โอนตัวเงินที่มีการลงอาณัติชื่อผู้สั้กหลังลอมเมา ก. อาจสั้กหลังเฉพาะ โดยระบุชื่อ ผู้รับ โอนแล้วลงอาณัติชื่อของ ก. และสั้กขมขตัวเงินฉบับนั้นให้แก่บุคคลผู้รับ โอนตัวเงินต่อไปก็ได้

4. เมื่อ ก. ใ้รับ โอนตัวเงินที่มีการลงอาณัติชื่อผู้สั้กหลังลอมเมา ก. อาจ โอนตัวเงินนั้นให้แก่ผู้รับ โอน โดยการสั้กขมขเท่านั้นก็ได้ โดยไม่จำกัดให้มีการสั้กหลังแก่อย่างใด

3. การสั้กหลังให้ตัวแทนดำเนินการ เวียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 925 ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อใดความที่สั้กหลังมีข้อกำหนดว่า "ราคาอาณัติเวียกเก็บ" ก็คือ "เพื่อเวียกเก็บ" ก็คือ "ในฐานะจัดการแทน" ก็คือ หรือความสำนวนอื่นใดอันเป็นปริยายว่า ตัวแทนไซ้ร ทานว่าผู้ทรงตัวเอกเงินจะไซ้ลั้ห้ตั้งปรังอันเกิดแก่ตัวนั้นก็ขมขได้ทั้งสิ้น แต่ว่าจะสั้กหลังได้เพียงในฐานะเป็นตัวแทน

ในกรณีเช่นนี้ ผู้สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับนิคอาจะก่อผู้ผู้ทรงได้แต่เพียงตัวขมขต่อผู้ผู้จะไซ้ใช้ใ้ก่อผู้สั้กหลังเท่านั้น"

ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 925 นี้ได้บัญญัติไว้สั้กษะทานองเคียวกับ Convention Providing a Uniform Law for Bill of Exchange and Promissory Notes signed at Geneva, June 7, 1983 มาตรา 18¹

¹Article 18

When an endorsement contains the statements "Value in collection" ("value en recouvrement"), "for collection" ("pour encaissement"), "by procuration" ("per procuration") or any other phrase implying a simple mandate, the holder may exercise all rights arising out of the bill of exchange, but he can only endorse it in his capacity as agent.

In this case, the parties liable can only set up against the holder defences which could be set up against the endorser.

The mandate contained in an endorsement by procuration does not terminate by reason of the death of the party giving the mandate or by reason of his becoming legally incapable.

การที่ผู้ทรงตัวเงินไม่อยากจะไปจัดการเรียกเก็บเงินตามตัวด้วยตนเอง ผู้ทรงตัวเงินจะสละสิทธิ์โอนไปให้ผู้รับสละสิทธิ์ไปจัดการเอาเงินตามตัวมาให้แก่ตนจากผู้ที่ยังคิดว่าจะจ่ายเงินตามตัวไว้ในกรณีที่มี มาตรา 925 ขยายทำให้ทำได้ แต่ให้ถือเป็นเรื่องพิเศษ ซึ่งผู้ทรงตัวเงินผู้ต้องการจะสละสิทธิ์แก่ใครของระบุไว้ในคำสั่งสละสิทธิ์ให้ชื่อว่า ผู้รับสละสิทธิ์นั้นเป็นตัวแทนของตนเพื่อไปเรียกเก็บเงินเท่านั้น¹

การสละสิทธิ์ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตามความหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 925 นี้ เป็นการสละสิทธิ์โดยผู้สละสิทธิ์ให้ผู้รับสละสิทธิ์เป็นตัวแทนไปจัดการเรียกเก็บเงินตามตัว โดยเมื่อข้อความในคำสั่งสละสิทธิ์ให้เห็นว่า ผู้รับสละสิทธิ์เป็นตัวแทนของผู้สละสิทธิ์ ข้อความที่ใช้ในคำสั่งสละสิทธิ์ตามมาตรา 925 นี้ได้แก่ ข้อความว่า "ราคาของปีที่เรียกเก็บ" (value in correction) หรือ "เพื่อเรียกเก็บ" (for correction) หรือ "ในฐานะจัดการแทน" (by procuration) หรือจำนวนเงินในคดีเป็นปริยายว่าเป็นตัวแทน

คำพิพากษานิติภาคที่ 2326/2516

การที่บริษัท โจทก์จกข้อความลงในตัวแลกเงินว่า "คอลเล็คติงแบงก์" มขมิให้ธนาคารธนาคารขมมิฐานะเป็นผู้เรียกเก็บแทน โจทก์ ทำให้บริษัท โจทก์มีอำนาจฟ้อง

ผลของการสละสิทธิ์ให้ผู้รับสละสิทธิ์เป็นตัวแทนไปเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้สละสิทธิ์ ซึ่งเป็นตัวการตามมาตรา 925 วรรคแรก ตัวแทนที่ได้รับการสละสิทธิ์นั้นเป็นผู้ทรงตัวเงิน โควะสิทธิ์อันจำกัดในฐานะตัวแทนเท่านั้น การไร้สิทธิ์ในฐานะเป็นผู้ทรงตัวเงินของตัวแทนนั้นย่อมไร้สิทธิ์หังปวงอันเกิดแก่ตัวเงินนั้นแทนตัวการกล่าวคือ สามารถไร้สิทธิ์ในตัวเงินนั้นได้ทุกอย่างเท่าที่ตัวการซึ่งเป็นผู้สละสิทธิ์มีสิทธิ์อยู่ เช่น นำตัวไปยื่นให้รับรอง หรือให้ใช้เงิน, ทำค้ำคัลค้าน ไร้สิทธิ์เรียกร้องหรือฟ้องร้องไล่เบียด ฯลฯ บัญญัติไว้ว่า การสละสิทธิ์ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตามมาตรา 925 นี้ เป็นการสละสิทธิ์โอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินตามมาตรา 920 วรรคแรก หรือไม่ ในเรื่องนี้มีกฎหมายไทยมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ทาง คือ

¹ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, หน้า 110

ทางที่หนึ่งเห็นว่า การสละหนี้ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตาม มาตรา 925 ป.พ.พ. นี้เป็นการสละหนี้โอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินให้แก่ผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) ตามความในมาตรา 920 วรรคแรก กล่าวคือ เมื่อผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) เมื่อได้รับการสละหนี้ตัวเงินนั้นมา กฎหมายให้ถือว่าเป็นผู้ทรงตัวเงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) ย่อมใช้สิทธิฟ้องบังคับเกิดแก่ตัวเงินนั้นได้ แทนผู้สละหนี้ (ตัวการ) เพียงแต่เมื่อผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) ใช้สิทธิเรียกร้องของตนต่อบรรดาสิทธิในตัวเงินทั้งหลายแล้วได้เงินมาเท่าใด จะเก็บเงินนั้นไว้เสียเองไม่ได้เท่านั้น จะต้องส่งมอบเงินคืนให้แก่ผู้สละหนี้ (ตัวการ) ตามกฎหมาย สักขณะตัวการตัวแทน ค้ำประกันนี้ ผู้สละหนี้ (ตัวการ) ย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้สละหนี้ตัวเงินตาม มาตรา 914 ป.พ.พ. ด้วย แต่ไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) เพราะเจตนาในการสละ หนี้เป็นการโอนตัวให้ผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) เพื่อเรียกเก็บเงินให้เท่านั้นแต่ไม่ได้โอน สิทธิไต่เบียด เอากับผู้สละหนี้ (ตัวการ) ด้วยแต่อย่างใด

ทางที่สองเห็นว่า การสละหนี้ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตาม มาตรา 925 ป.พ.พ. นี้ไม่เป็นการสละหนี้โอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินให้แก่ผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) ตามความในมาตรา 920 วรรคแรก เพราะเจตนาในการสละหนี้ย่อมเห็นได้ว่าผู้สละ หนี้ (ตัวการ) ได้สละหนี้ตัวเงินให้ผู้รับสละหนี้เป็นตัวแทนไปเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้สละหนี้ ที่เป็นตัวการเพราะฉะนั้นจะถือว่าเป็นการโอนให้เลยตามมาตรา 920 วรรคแรกไม่ได้ ผู้รับสละ หนี้ (ตัวแทน) จะสละหนี้โอนตัวให้บุคคลอื่นต่อไปก็ทำได้ แต่ให้ถือว่าเป็นการสละหนี้โอนในฐานะ เป็นตัวแทนของผู้สละหนี้ (ตัวการ) และเมื่อผู้สละหนี้ให้ผู้รับสละหนี้เป็นตัวแทน ผู้สละหนี้ (ตัวการ) นั้นจึงไม่ใช่ผู้สละหนี้ตามความหมายในมาตรา 919, 920 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับสละ หนี้ในฐานะผู้สละหนี้ตามมาตรา 914 ป.พ.พ. ดังนั้น ตามความเห็นที่สองนี้เห็นว่า การสละ หนี้ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 925 ป.พ.พ. เป็นข้อยกเว้นจากหลักการทั่วไปของการสละหนี้ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1.1

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นที่สองเพราะการสละหนี้ให้ตัวแทนตามความ ในมาตรา 925 นี้ ผู้สละหนี้ (ตัวการ) มีเจตนาให้ผู้รับสละหนี้เป็นแค่ตัวแทนจัดการใช้สิทธิฟ้อง บังคับเกิดแก่ตัวเงินนั้นแทนผู้สละหนี้ (ตัวการ) เท่านั้น ผู้สละหนี้ (ตัวการ) ไม่ได้ให้สัญญาว่า เมื่อ ผู้รับสละหนี้ (ตัวแทน) ไปเรียกเก็บเงินตามตัวไม่ได้แล้วผู้สละหนี้ (ตัวการ) จะรับผิดชอบต่อผู้รับ สละหนี้ (ตัวแทน) แต่อย่างใด บรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินนั้นยังเป็นของผู้สละหนี้ (ตัวการ)

อยู่ ดังนั้นผู้สัถ์หลัง (ตัวการ) จึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้สัถ์หลังตามมาตรา 914 ป.พ.พ.

ตัวอย่างเช่น ก.สัถ์หลังให้ ข. เป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินตามตั๋วจาก ค. โดยใช้ข้อความดังกล่าวไว้ในตั๋วตามมาตรา 925 ค.เป็นเจ้าหนี้ของ ข.จะขอหักกบฏของ ข.ไม่ได้ เพราะ ข.ไม่ใช่ผู้ทรงสิทธิหักกบฏโดยสมบูรณ์ เพราะ ข.เป็นแค่ตัวแทนเรียกเก็บของ ก.เท่านั้น ถ้า ค.ไม่ใช้เงินตามตั๋ว ข.ในฐานะผู้ทรงตั๋วจัดการแทนเพื่อเรียกเก็บ ข่อมใช้สิทธิอันเกิดแก่ตั๋วเงิน โดยเรียกห้องหอคดีเอาข. ค.ได้ แต่เพราะ ข.เป็นเพียงตัวแทนจึงมีสิทธิสัถ์หลังตั๋วได้เพียงใน ฐานะเป็นตัวแทน ไม่มีสิทธิสัถ์หลัง โอนตั๋วซึ่งบรรดาสิทธิในตั๋วเงินตามมาตรา 920 ไม่ได้

ความในมาตรา 925 วรรคสอง กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาผู้ทรงรับนิคตาม ตั๋วเงินกับผู้ทรงในฐานะตัวแทน โดยให้ถือว่าคู่สัญญาที่ทรงรับนิคตามตั๋วและถูกฟ้องจะยกข้อต่อสู้ ที่เมื่อผู้ทรง (ตัวแทน) ขึ้นต่อสู้ผู้ทรง (ตัวแทน) ไม่ได้ เพราะผู้ทรงใช้สิทธิแทนผู้สัถ์หลัง (ตัวการ) แต่คู่สัญญาที่ทรงรับนิคและถูกฟ้องเมื่อข้อต่อสู้ของผู้สัถ์หลัง (ตัวการ) แล้ว ข่อมยกข้อ ต่อสู้ขึ้นต่อสู้ผู้ทรง (ตัวแทน) ได้

ตัวอย่างเช่น ก.ออกตั๋วแลกเงินสั่ง ข.จ่ายเงินแก่ ค. ค.สัถ์หลัง โอนให้ ง. เพื่อ เรียกเก็บ ตัวขาดความเชื่อถือ ง.มีสิทธิหักค่าค้ำค้ำนา แทน ค. และเรียกเก็บเงินโดยไฉ่เบียดเอา กับ ก.แทน ค. หาก ก.เป็นเจ้าหนี้ ง. ก.จะยกหนี้ขึ้นต่อสู้ ง.ไม่ได้ เพราะ ง.ทำหน้าที่ ค. แต่ถ้า ก.มีข้อต่อสู้ผู้รับ ค.เพียงใด เช่น ก.ออกตั๋วแลกเงินให้ ค. เพราะถูก ค.ฉ้อฉล เช่นนี้ ก.มีสิทธิยกเรื่องการที่ถูก ค.ฉ้อฉลขึ้นต่อสู้ ง.ได้

บทแห่งกฎหมายของการเป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินตามมาตรา 925 นั้นแตกต่างไปจาก บทของการเป็นตัวแทนในการลงอาณัติชื่อแทนตัวการตามมาตรา 901 เพราะกรณีตามมาตรา 901 เป็นกรณีที่ตัวแทนลงอาณัติชื่อของตนในฐานะที่เขาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินแทนตัวการ ซึ่งตัวแทน จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเมื่อความแห่งตั๋วเงินฉบับที่ตนได้ลงอาณัติชื่อนั้นก็ต่อเมื่อได้กระทำการแทน ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 901 ที่บัญญัติว่า "ถ้าบุคคลคนใดลงอาณัติชื่อของตนในตั๋วเงิน และมิได้เขียนแสดงว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไว้ หนว่าบุคคลคนนั้นย่อมเป็นผู้รับผิดชอบ ความในตั๋วเงินนั้น" กล่าวคือ ตัวแทนที่ลงอาณัติชื่อตนเข้าเป็นคู่สัญญาตั๋วเงินแทนตัวการจะหลุด พ้นจากความรับผิดชอบบัญญัติมาตรา 900 ก็ต่อเมื่อตัวแทนได้เขียนแสดงลงไปในตัวเงินนั้นเอง ให้ได้ความว่า ที่ตนลงอาณัติชื่อในตั๋วเงินเป็นการลงอาณัติชื่อแทนบุคคลอื่น ถ้ามิได้เขียนแสดง ข้อความให้มีความหมายดังกล่าวนี้แล้ว ตัวแทนต้องรับผิดชอบต่อตั๋วเงินฉบับที่ตนได้ลงอาณัติชื่อนั้นเป็น

ส่วนตัว แม้ว่าท่านจะได้รับมอบอำนาจจากตัวการให้เข้าเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินแทนตัวการ โดยชอบก็ตาม และต่างจากกรณีผู้สักรหัสมอบอำนาจให้ตัวแทนของผู้สักรหัสเขียนชื่อของผู้สักรหัสลงในตั๋วเงินตามปกติในมาตรา 1008 เพราะกรณีตามมาตรา 1008 เป็นกรณีที่ตัวการมอบอำนาจให้ตัวแทนเขียนชื่อของตัวการลงในตั๋วเงิน ความรับผิดชอบของตัวการผู้มอบอำนาจให้ตัวแทนเขียนชื่อของตนลงในตั๋วเงินมิได้เป็นไปตามกฎหมายลักษณะตัวการตัวแทน การที่ตัวแทนเขียนชื่อของตัวการลงในตั๋วเงินตามที่ตนได้รับมอบหมายจากตัวการแล้ว ก็ถือว่าลาเมื่อชื่อ ซึ่งเขียนโดยตัวแทนเป็นอาเมื่อชื่อที่ตัวการไต่ลงไว้ด้วยตนเอง ตัวการต้องรับผิดชอบเมื่อความแห่งตั๋วเงินตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กรณีการลงอาเมื่อชื่อในฐานะที่เป็นตัวแทนตามมาตรา 901 ตัวแทนก็อาจจะสักรหัส โอนไปซึ่งบรรดาสหสัมพันธ์แก่ตัวเงินตามมาตรา 920 ให้แก่ผู้รับสักรหัสต่อไป ในฐานะจัดการแทนตัวการได้และตัวการย่อมจะต้องรับผิดชอบเมื่อความแห่งตั๋วเงิน โดยเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะว่าด้วยตัวแทนตามมาตรา 820 ที่บัญญัติว่า "ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลาย อันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน" และในการลงอาเมื่อชื่อ โดยบุคคลที่มีอำนาจมอบอำนาจให้ตัวแทนลงอาเมื่อชื่อแทนในตั๋วเงินตามมาตรา 1008 ตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ลงอาเมื่อชื่อแทนตัวการ ก็อาจจะสักรหัส โอนไปซึ่งบรรดาสหสัมพันธ์แก่ตัวเงินตามมาตรา 920 ให้แก่ผู้รับสักรหัสต่อไปได้ และความรับผิดชอบของตัวการผู้มอบอำนาจให้ตัวแทนเขียนชื่อของตนลงในตั๋วเงินมิได้เป็นไปตามกฎหมายลักษณะตัวการตัวแทน การที่ตัวแทนเขียนชื่อของตัวการลงในตั๋วเงินตามที่ตนได้รับมอบหมายจากตัวการแล้ว ก็ถือว่าลาเมื่อชื่อซึ่งเขียนโดยตัวแทนเป็นอาเมื่อชื่อที่ตัวการไต่ลงไว้ด้วยตนเอง ตัวการต้องรับผิดชอบเมื่อความแห่งตั๋วเงินตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900

ในเรื่องการสักรหัสให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตั๋วหรือทรงตามตรา 925 ป.พ.พ. นี้เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับมาตรา 18 ของ Uniform Law แล้วจะเห็นได้ว่าตามปกติในมาตรา 18 ของ Uniform Law นั้น การสักรหัสในฐานะจัดการแทนนั้นเขาจะกระทำ โดยแสดงข้อความขึ้นในตั๋วได้อันแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่ได้รับมอบหมายโดยปริยาย ซึ่งอำนาจที่ได้รับมอบหมายนั้นย่อมไม่สิ้นสุดลง โดยความตายของคู่สัญญาซึ่งได้ให้อำนาจหรือโดยเหตุของการที่บุคคลดังกล่าวกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถ (วรรค 1 ประกยวรรค 3) สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็ได้มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมาย

เรื่องท้าวการท้าวแทนท้าวที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 15 เรื่องท้าวแทน ดังนั้นตามมาตรา 925 ของไทยจึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้อย่างเช่นมาตรา 18 ของ Uniform Law อีก

ปัญหาว่า หากผู้สละหนี้ได้สละหนี้แล้วเงินไป โดยมีความประสงค์จะให้ผู้รับสละหนี้เป็นท้าวแทนเพื่อเรียกเก็บเงินตามท้าวแทน แต่ผู้สละหนี้ไม่ได้ลงข้อกำหนดตามความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 925 ตัวอย่างเช่น ก. สละหนี้แล้วเงินให้ ข. เป็นท้าวแทนเรียกเก็บเงินตามท้าวแทน ก. โดยได้สละหนี้แล้วเงินนั้นให้แก่ ข. ไปเฉย ๆ หรือ ก. ได้ทำหนังสือมอบอำนาจให้ ข. เป็นท้าวแทนเพื่อเรียกเก็บตามท้าวแทน โดยทำเป็นหนังสืออีกฉบับหนึ่งต่างหากนั้น ผลทางกฎหมายท้าวเงินจะเป็นประการใด

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า เนื่องจากท้าวเงินเป็นตราสาร เปลี่ยนมือ ผู้รับ โอนโดยสุจริตซึ่งไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนย่อมได้รับ โอนสิทธิไปโดยสมบูรณ์ ดังนั้น ตามตัวอย่างข้างต้น หาก ข. ได้สละหนี้ โอนท้าวเงินฉบับนั้นให้แก่ ค. โดยไม่มีข้อความอันท้าวเงินนั้นแสดงให้เห็นถึงว่า ข. เป็นท้าวแทนของ ก. ค. ย่อมเป็นผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ความจริง ข. จะเป็นเพียงท้าวแทนของ ก. เท่านั้น ค. ย่อมได้ไปซึ่งบรรดาสหสิทธิในท้าวเงิน โดยสมบูรณ์ตามมาตรา 920 สามารถใช้สิทธิเรียกร้องเงินตามท้าวเงินจากคู่สัญญาที่จะต้องรับผิดชอบท้าวเงินฉบับนั้นได้ ก. ย่อมไม่อาจจะเรียกท้าวเงินฉบับนั้นคืนจาก ค. ได้โดยอ้างว่า ข. เป็นท้าวแทนของ ก. ดังนั้น การสละหนี้ของ ข. ที่โอนท้าวเงินไปยัง ค. ย่อมเป็นการสละหนี้ในฐานะท้าวแทนของ ก. ตามมาตรา 925 หาได้ไม่ แต่อย่างไรก็ตาม หาก ข. ยังไม่ได้สละหนี้ โอนท้าวเงินฉบับนั้นให้แก่ผู้ใดต่อไป ก. ย่อมจะมีสิทธิในท้าวเงินฉบับนั้นอยู่ และสามารถใช้อำนาจเรียกร้องเงินตามท้าวเงินจากคู่สัญญาที่จะต้องรับผิดชอบท้าวเงินนั้นได้ และมีสิทธิเรียกท้าวเงินฉบับนั้นคืนจาก ข. ได้เพราะในระหว่าง ก. และ ข. ย่อมจะต้องผูกพันกันตามสัญญาท้าวแทน

สำหรับในเรื่องเช็คที่ถูกค้ำนำฝากเข้าบัญชีเงินฝากของคนเพื่อให้ธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คแทนถูกค้ำนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 995(5) บัญญัติว่า "เช็คไม่มีชื่อใคร่ขอมาก็ดี เช็คชื่อใคร่ขอหัวไปก็ดี ส่งไปยังธนาคารใดเพื่อให้เรียกเก็บเงิน ธนาคารนั้นจะลงชื่อใคร่ขอเฉพาะให้แก่ตนเองก็ได้" ซึ่งตามบัญญัติมาตรานี้เป็นเรื่องที่ถูกค้ำนำเช็คที่ถูกค้ำเป็นผู้ทรงมาฝากเข้าบัญชีที่ธนาคารซึ่งถูกค้ำมีบัญชีเงินฝากอยู่ และธนาคารผู้เรียกเก็บ (Collecting Bank) จะส่งเช็ค (เช็คของธนาคารอื่นที่ไม่ใช่เช็คของธนาคารผู้เรียกเก็บ) ฉบับนั้นไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คแทนถูกค้ำของคน โดยผ่านสำนักหักบัญชี (Learing House)¹

¹ดูรายละเอียดเรื่องสำนักหักบัญชี, สุรางคนา สดภาพเจริญสุข, "เช็คชื่อใคร่ขอ" หน้า 48-56

ชื่อได้ว่าธนาคารผู้เรียกเก็บกระทำไปในฐานะตัวแทนของผู้ทรง และแม้เช็คฉบับนั้นจะไม่มีการขีด
 กรอมหรือเป็นเช็คขีดกรอมทั่วไป ธนาคารผู้เรียกเก็บก็มีอำนาจขีดกรอมเฉพาะให้แก่ตนเองได้ตาม
 มาตรา 995(5) นี้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทุจริตและเพื่อความสะดวกต่อการส่งเช็คไปหักบัญชีระหว่าง
 ธนาคารด้วยกัน อนึ่ง แม้ออกค้าจะไม่ได้สัณหลังให้ธนาคารเป็นตัวแทนเรียกเก็บตามเช็คตาม
 มาตรา 925 ก็ยังมีผลเป็นการให้ธนาคารเรียกเก็บเงินแทนผู้ยื่นเองตามมาตรา 995(5) ดังคำพิพากษา
 ฎีกา 1587/2523วินิจฉัยไว้ว่า "การที่จำเลยนำเช็คของธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาบางแค
 เข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ธนาคาร โฉก (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด) ดังธนาคาร โฉกทำไป
 ในฐานะตัวแทนจำเลยเพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คฉบับนั้น แม้อาคาร โฉกนำจำนวนเงิน 8,500
 บาทตามเช็ค เข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยแล้วแต่เมื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คนั้นไม่ได้ ธนาคาร โฉก
 มีอำนาจเพิกถอนรายการรับฝากเงินตามเช็คดังกล่าวของจำเลยออกได้"

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ลูกค้านำตัวเงิน (ที่ไม่ใช่เช็ค) ฝากเข้าบัญชีเงินฝาก
 ของตนเพื่อให้ธนาคารเรียกเก็บเงินตามตัวเงินในนั้น ถ้าเป็นการเรียกเก็บจากผู้จ่ายตัวแลก
 เงินหรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ก็จะต้องให้ผู้ทรงซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคาร
 สัณหลังให้ธนาคารเรียกเก็บเงินแทนตาม ป.พ.พ. มาตรา 925 ด้วย และในทางปฏิบัติของ
 ธนาคารพาณิชย์ เมื่อเรียกเก็บตามตัวเงินที่มีการสัณหลังให้ธนาคารเป็นตัวแทน เมื่อเรียกเก็บไม่
 ได้โดยผู้จ่ายปฏิเสธการจ่ายเงินธนาคารจะคืนตัวเงินให้ผู้สัณหลังซึ่งเป็นตัวการจัดการใช้สิทธิเรียก
 ร้องไต่เบี่ยงหรือฟ้องร้องคดีเอง¹

การสัณหลังให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนผู้ทรงตาม ป.พ.พ. มาตรา
 925 นี้ แม้จะเป็นตัวผู้สั่งจ่าย (ผู้ออกตัว) จกแจ้งข้อกำหนดห้าม โอนเอาไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา
 917 วรรคสอง ซึ่งตัวเงินฉบับนั้นไม่อาจจะ โอนกันได้ก็ตาม วิธีการ โอนตัวเงินต่อไป ก็ยังมีการสัณหลัง
 ให้ตัวแทนดำเนินการเรียกเก็บเงินตามตัวแทนตามมาตรา 925 นี้ได้ เพราะตัวการกับตัวแทนอยู่
 ในฐานะเดียวกัน ตัวแทนที่ได้รับการสัณหลังเป็นผู้ทรง โดยมีสิทธิเช่นจำกัดในฐานะตัวแทนเท่านั้น
 จะใช้สิทธิอย่างไรแทนตัวการก็ได้

¹ ัฒพร ฒ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน,

4. การสัทธิงเพื่อจำนำตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันต่อยุ้รับจำนำ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 926 ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อใดความที่สัทธิงมีหรือกำหนดว่า "ราคาประกัน" ก็คือ "ราคาเป็นจำนำ" ก็คือ หรือข้อกำหนดอย่างอื่นใดอันเป็นปริยายว่าจำนำไร้ ท่านว่าผู้ทรงตัว แลกเงินจะไร้สิทธิที่ขงวงขึ้นเกิดแก่ตัวนั้นกับยอมไค้ทั้งสิน แต่ถ้ายุ้ทรงสัทธิงตั้งตัวนั้นท่านว่าการสัทธิง หลังยอมไค้ได้เพียงในฐานเป็นค่าสัทธิงของตัวแทน

ผู้สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับวิเคราะห์จะทอผู้ทรงตัวหรือทอผู้รับอาศัความเกี่ยวกับเฉพาะ บุคคลระหว่างตนกับผู้สัทธิงตั้งนั้นไค้ไม่ เว้นแต่การสัทธิงตั้งจะไค้ขึ้นด้วยคดีกันเอง

ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 926 นี้ไค้บัญญัติไว้สัทธิงและท่านองเคียวกับ Convention Providing a Uniform Law for Bill of Exchange and Promissory Notes signed at Geneva, June 7, 1930 มาตรา 19¹

การสัทธิงเพื่อจำนำตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันต่อยุ้รับจำนำตามมาตรา 926 นี้ คือ การ สัทธิงไค้แก่ผู้รับสัทธิงเพื่อไค้แก่ผู้รับสัทธิงตั้งยักคือตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันนี้ โดยไค้ข้อความในการ สัทธิงตั้งว่า "ราคาเป็นประกัน" (value in security) "ราคาเป็นจำนำ" (value in pledge) หรือข้อกำหนดอย่างอื่นอันเป็นปริยายว่าเป็นการจำนำ ผู้ทรงที่ไค้รับตัวเงิน

¹Article 19

When an endorsement contains the statements "value in security" (Valeur en garantie"), "value in pledge" ("valeur en gage") or any other statement implying a pledge, the holder may exercise all the rights arising out of the bill of exchange, but an endorsement by him has the effects only of an endorsement by an agent.

The parties liable cannot set up against the holder defences founded on their personal relations with the endorser, unless the holder, in receiving the bill, has knowingly acted to the detriment of the debtor.

มาตรการสกัดหลังจําหน่ายเป็นผู้รับจําหน่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 ซึ่งบัญญัติว่า "กันว่าจําหน่ายนั้นคือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้จําหน่าย สวมหนี้ซึ่งหาวิธีทรัพย์สินหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจําหน่าย เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้" การจําหน่ายตัวเงินที่มีผลเช่นเดียวกันกับการจําหน่ายทรัพย์สินอย่างอื่น คือผู้รับจําหน่ายมีสิทธิที่จะยึดตัวเงินไว้เป็นประกันจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ การจําหน่ายซึ่งหาวิธีทรัพย์สินอย่างอื่นตาม ป.พ.พ. มาตรา 747 เพียงสวมหนี้ก็ใช้ได้ แต่การจําหน่ายตัวเงินมักมีนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ความเห็นกันว่าจะต้องทำตามวิธีที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 926 ประมวลกฎหมายตรา 751¹ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าจําหน่ายตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเพื่อเช่าสัง หานหน้ามีให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้สกัดหลังไว้ที่ตราสารให้ปรากฏการจําหน่ายเช่นนั้น

หนึ่ง ในการนี้ไม่จําต้องบอกกล่าวแก่ลูกหนี้แห่งตราสาร"

ดังนั้นการจําหน่ายตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเพื่อเช่าสัง คำว่า "ตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเพื่อเช่าสัง" หมายความว่าตราสารที่ผู้ออกตราสารออกให้แก่ผู้ทรงตราสารเพื่อใ้บุคคลภายนอกชำระหนี้แก่ผู้ทรง เช่น ตัวเงิน ซึ่งได้แก่ เช็ค, ตัวออกเงิน, ตัวสัญญาไร้เงิน² หากได้มีการสกัดหลังในตราสารนั้นก็ปรากฏการจําหน่ายแล้ว การจําหน่ายยอมสมบูรณ์ โดยไม่ต้องมีการบอกกล่าวลูกหนี้แห่งตราสารอีกแต่อย่างใด ดังนั้นการจําหน่ายตัวเงิน จึงต้องทำตามวิธีการตามมาตรา 751 ประมวลกฎหมายตรา 926 มิฉะนั้นไม่ถือว่าเป็นการจําหน่ายและการจําหน่ายซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตัวเงินนั้น ก็เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ ตัวเงินที่นำไปจําหน่ายเป็นประกันจึงเป็นตัวเงินที่ยังไม่ถึงกำหนดไร้เงิน เพราะหากเป็นตัวเงินที่ถึงกำหนดไร้เงินแล้ว ผู้ทรงมีสิทธิที่จะนำตัวเงินไปยื่นเพื่อให้ไร้เงินอยู่แล้ว สำหรับเช็คลงวันที่ล่วงหน้า ผู้ทรงอาจจําหน่ายได้ตามมาตรา 926 ประมวลกฎหมายตรา 989³

¹ดูรายละเอียดในบทที่ 3 บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสกัดหลังตัวเงิน ข้อ 7 บัญญาเกี่ยวกับการสกัดหลังเพื่อจําหน่ายตัวเงิน , หน้า 207-213

²ไชยยศ เหมะรัชตะ, สัมมนาในวิชากฎหมายแพ่ง (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 195

³ฉัตร ๗ ตะกั่วหุง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 144-145

การจำนำตัวเงินนั้นต่างกับการจำนำชนิดอื่น ๆ เพราะปกติเมื่อถึงกำหนดต้องมีการขาย หอคคตาททรัพย์สินจะนำทรัพย์สินนั้นหลุดเป็นสิทธิไม่ได้ แต่การจำนำตัวเงินนั้นเมื่อหนี้ถึงกำหนด แล้วไม่จำต้องนำตัวเงินนั้นไปขายหอคคตาท ผู้รับจำนำตัวเงินไปขึ้นเงินได้เอง¹

ปัญหาที่น่าสนใจว่า การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันกับผู้รับจำนำ ความในมาตรา 926 นี้ เป็นการสัถหลังโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินตามมาตรา 920 วรรคแรกหรือไม่ ในเรื่องนี้กฎหมายให้ความเห็นแตกต่างกันออกเป็น 2 ทางคือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินตามมาตรา 926 เป็นการสัถหลังให้ แก่ผู้รับสัถหลังเพื่อให้ผู้รับสัถหลังมีสิทธิในตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันนี้ ผู้ทรงที่ไว้ตัวเงินมาช่วย การสัถหลังจำนำยอมเป็นผู้รับจำนำ การสัถหลังเพื่อจำนำตามมาตรา 926 นี้ แม้จะมีการโอน สิทธิเรียกถอนในตัวเงินให้แก่ผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ก็จริง แต่ไม่ได้เป็นการให้ไปโดยเด็ดขาด เนื่องจากผู้รับสัถหลัง (แม้เมื่อรับตัวเงินมาแล้วจะเป็นผู้ทรงตัวเงินก็ตาม) ก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้อง ปฏิบัติต่อผู้โอนอยู่ กล่าวคือเมื่อผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) บังคับแล้วได้เงินมาเท่าใด ผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) จะเก็บเงินเอาไว้ได้เฉพาะเท่าจำนวนที่ตัวเงินนั้นจำนำประกันหนี้ไว้เท่านั้น ส่วนที่เหลือจากนั้น จะต้องคืนแก่ผู้สัถหลัง ซึ่งเป็นผู้จำนำไป ฉะนั้น การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินตามมาตรา 926 จึงไม่ใช่การสัถหลังโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินตามมาตรา 920 วรรคแรก ผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ในฐานะเป็นผู้สัถหลังตามมาตรา 914 ป.พ.พ. ตามความเห็นนี้เห็นว่า การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินตามมาตรา 926 เป็นร้อยยกเว้น หลักการทั่วไปของการสัถหลังตัวเงินตามที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 1.1

ทางที่สองซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยเห็นว่า การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินตามมาตรา 926 เป็น การสัถหลังโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินให้แก่ผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) มาตรา 920 วรรคแรกเพราะผลของการสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินทำให้ผู้รับสัถหลังเพื่อจำนำเป็นผู้ทรงตัวเงิน สามารถใช้สิทธิทั้งปวงอันเกิดแก่ตัวเงินนั้นยอมได้ทั้งสิ้น กล่าวคือ เมื่อถึงกำหนดก็มีสิทธินำตัวเงิน ไปเรียกเก็บเงินเพื่อนำมาชำระหนี้แทน เพียงแต่จะเก็บเงินตามตัวเงินไปเป็นประโยชน์แก่ตนเสีย

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, สัมมนาในวิชากฎหมายแพ่ง, หน้า 195-196

ทั้งหมดไม่ได้เมื่อเรียกเก็บเงินตามตัวได้มาเท่าใดก็หักเอาไว้ได้เท่าจำนวนหนี้ที่ตัวเงินนั้นจำนำเป็นประกันไว้เท่านั้นที่เหลือส่งคืนให้แก่ผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ตามมาตรา 766, 767 ป.พ.พ. ตามความเห็นที่สองนี้เห็นว่า การสัถหลังเพื่อจำนำตัวเงินตามมาตรา 926 นี้ จึงเป็นการสัถหลังโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแก่ตัวเงินให้แก่ผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ตามมาตรา 920 วรรคแรก เพราะผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ไร้สิทธิเรียกร้องของเขาเองในฐานะเป็นเจ้าของที่ตามตัวเงินด้วยคนหนึ่ง ซึ่งต่างกับการสัถหลังเพื่อตัวแทนเรียกเก็บเงินตามมาตรา 925 ซึ่งตัวแทนเพียงแต่ไร้สิทธิของตัวการเท่านั้น ดังนั้นตามความเห็นที่สองนี้เห็นว่า ผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ย่อมอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ตามตัวเงินด้วย กล่าวคือ ผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ย่อมมีความรับผิดชอบกับผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ในฐานะผู้สัถหลังตามมาตรา 914 ป.พ.พ. ในเมื่อตัวเงินถึงกำหนดชำระ และผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ไม่สามารถเรียกเก็บเงินตามตัวเพื่อนำมาชำระหนี้แก่ตนได้ เพียงแต่กฎหมายได้บัญญัติข้อจำกัดสิทธิของผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ไว้เฉพาะในกรณีที่ผู้สัถหลัง โอนตัวเงินต่อไปเท่านั้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 926 วรรค 2 ก็ได้บัญญัติไว้ห้ามของเดียวกับมาตรา 916 เพราะผู้รับสัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ไร้สิทธิเรียกร้องของเขาเองในฐานะเป็นเจ้าของที่ตามตัวเงิน (ผู้ทรง) ด้วย ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติ มาตรา 925 วรรค 2 ซึ่งเป็นเรื่องของตัวแทนไร้สิทธิของตัวการ

ความในมาตรา 926 วรรค 2 ถ้าผู้ทรงในฐานะผู้รับจำนำไร้สิทธิไต่เบี่ยงคู่สัญญาทั้งหลาย ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้น คู่สัญญาเหล่านั้นจะต่อสู้ผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ด้วยข้อต่อสู้ชั้นอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) ไม่ได้ เพราะว่า ผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ไร้สิทธิเรียกร้องเขาในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ตามตัวเงิน มิใช่เรียกร้องแทนดังเช่นมาตรา 925 แกน แต่การสัถหลังจำนำนั้นจะได้เกิดขึ้นด้วยคดีกันเองระหว่างผู้สัถหลัง (ผู้รับจำนำ) กับผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ห้ามของเดียวกับมาตรา 916 ป.พ.พ.นั่นเอง

ตัวอย่าง แดงออกตัวสั่งคำให้จ่ายเงินแก่ขาว 50,000 บาท ขาวกู้เงินเขียว 40,000 บาท และขาวได้จำนำตัวที่ได้มาจากแดงโดยสัถหลังให้เขียวว่า "ราคาเป็นจำนำ" ดังนี้ เขียวเป็นผู้รับจำนำ (ผู้ทรงด้วย) และไร้สิทธิเรียกเอาเงินตามตัวได้ เมื่อเขียวได้เงินมาแล้ว เขียวขมยที่จะหักหนี้ของตนได้เพียง 40,000 บาท เหลือเงิน อีก 10,000 บาทนั้น เขียวต้องคืนให้ขาวผู้รับจำนำตัวเหมือนบังคับจำนำธรรมดา (มาตรา 767) ตัวที่เขียวได้มานี้ เขียวจะสัถหลัง โอนให้ใครต่อไปอีกไม่ได้ ถ้าจะ โอนต้องได้ริบยอมหมายจากขาว เมื่อเขียวไร้สิทธิเรียก

เงินตามตัวจากแดงหรือคำ ถ้าแดงหรือคำเป็นเจ้าหนี้ชาวผู้สลักหลัง แดงหรือคำจะยกขึ้นอ้างเพื่อหักกลบหนี้ต่อเขียวไม่ได้ แต่ถ้าวาหรือแดงเป็นเจ้าหนี้เขียวผู้ใช้สิทธิตามตัวนั่นเองแล้ว คำหรือแดงยอมขอหักกลบหนี้ได้ และถ้าหากคำหรือแดงเป็นเจ้าหนี้ชาว ชาวเอาตัวไปสลักหลังจ่านำเขียว โดยคบคิดกันให้เขียวใช้สิทธิตามตัวเพื่อมิให้แดงหรือคำทูลงข้อหักหนี้กับชาวได้ ดังนี้แดงหรือคำขอหักหนี้ได้ (มาตรา 916 ประกอบ)

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ หากเป็นตัวเงินที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวใดจกแจ้งข้อกำหนดห้ามโอนตัวเงินไว้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคสอง, มาตรา 917 วรรคสองประกอบมาตรา 985, มาตรา 917 วรรคสองประกอบ มาตรา 989 ซึ่งตัวเงินฉบับนั้นไม่สามารถจะโอนกันได้ตามวิธีการโอนตัวเงินต่อไปนั้น จะมีการสลักหลังเพื่อจ่านำตัวเงินนั้นไว้เป็นประกันต่อผู้รับจ่านำตาม มาตรา 926 นี้ได้หรือไม่ และผลทางกฎหมายในเรื่องนี้เป็นประการใด

ในเรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2818/2523 ได้วินิจฉัยว่า "คดีมีปัญหาศาลฎีกาว่า โจทก์มีสิทธิเรียกฟ้องตัวสัญญาใช้เงินตามฟ้องจากจำเลยหรือไม่ พิเคราะห์แล้วจากข้อเท็จจริงที่คู่ความแถลงไว้กันว่า โจทก์ได้ซื้อตัวสัญญาใช้เงินจากจำเลยเป็นตัวชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ ครั้นรุ่งขึ้นโจทก์ได้ส่งมอบตัวนั้นให้แก่นางสาวกาญจนา เพื่อประกันหนี้ที่โจทก์กู้เงินมา และในวันเดียวกันนั้นเอง นางสาวกาญจนาได้เอาตัวดังกล่าวค้ำประกันหนี้ที่ตนเป็นหนี้จำเลย โดยส่งมอบตัวให้จำเลย ศาลฎีกาเห็นว่า กรณีตัวสัญญาใช้เงินตามฟ้องจะเป็นตัวชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ แต่เมื่อโจทก์ตกลงส่งมอบตัวเงินให้นางสาวกาญจนาเพื่อประกันหนี้ที่โจทก์กู้มา โจทก์ต้องผูกพันตามสัญญานั้น ต่อมา นางสาวกาญจนาขอตัวให้จำเลยเพื่อค้ำประกันหนี้ จำเลยมีสิทธิยึดหน่วงตัวเงินนั้นไว้ได้หากโจทก์จึงไม่มีตัวเงินไว้ในครอบครอง จึงมิได้อยู่ในฐานะผู้ทรงตัวเงินนั้นแล้ว ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวนั้นจากจำเลย

ท่านอาจารย์อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุว่า¹

¹อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน,

- (1) การมอบตัวสัญญาใช้เงินให้แกนางสาวกาญจนา ยึดเป็นประกัน ไม่ถือการจำนำ
ตัวเงินเพราะ โจทก์เพียงสลักหลังตัวเงินแต่ไม่มีข้อความเป็นจำนำตามมาตรา 926
- (2) การสลักหลังตัวชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ ไม่มีผลเป็นการ โอนตัวเงินนั้นตามมาตรา 917
วรรคสอง
- (3) แต่การที่โจทก์มอบตัวเงินให้นางสาวกาญจนายึดไว้เป็นประกันผูกพันโจทก์ตาม
สัญญาเช่นเดียวกับการกู้ยืมเงินแล้วมอบ โฉนดที่ดินให้เจ้าหนี้ยึดไว้ แม้จะไม่ใช่สัญญาจำนำ และ
ไม่ใช่เรื่องสิทธิยึดหน่วงก็ตาม เจ้าหนี้ก็มีบุคคลสิทธิที่จะยึด โฉนดที่ดินไว้จนกว่าจะ
ได้รับชำระหนี้
(ฎีกาที่ 1416/2499, 1369/2510)

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติวิธีการ
จำนำตราสารชนิดออกให้แก่บุคคล โดYNAM และห้าม โอนด้วยการสลักหลังไว้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะแล้ว
ในมาตรา 752 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าจำนำตราสารชนิดออกให้แก่บุคคล โดYNAM และจะ โอนกันด้วย
สลักหลังไม่ได้ ท่านว่าต้องจกข้อความแสดงการจำนำไว้ให้ปรากฏในตราสารนั้นเอง และท่านห้าม
มิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้แห่งตราสารหรือบุคคลภายนอกเว้นแต่จะได้ออกกล่าวการจำนำนั้นให้ทราบ
ถึงลูกหนี้แห่งตราสาร"

คำว่า "ตราสารชนิดออกให้แก่บุคคล โดYNAM และจะ โอนกันด้วยสลักหลังไม่ได้" ก็คือ
ตราสารที่ออกให้แก่บุคคลเพื่อเขาส่งตามมาตรา 751 นั้นเอง แต่เป็นตราสารชนิดระบุชื่อผู้รับเงิน
ไม่ใช่ตราสารชนิดที่ให้สิทธิแก่ผู้ถือ โดยไม่ระบุชื่อและเป็นตราสารซึ่งมีข้อกำหนดห้าม โอนไว้ด้วย ซึ่ง
ได้แก่ กรณีตามมาตรา 917 วรรคสอง, มาตรา 917 วรรคสองประกอบมาตรา 985 และมาตรา
917 วรรคสองประกอบมาตรา 989 นั้นเอง

แม้ว่าตัวเงินประเภทนี้จะปรากฏข้อความห้าม โอนด้วยการสลักหลังไว้ก็ตาม แต่ไม่ห้าม
ถึงการ โอน โดยการสลักหลังเป็นจำนำ ดังนั้นการจำนำตัวเงินประเภทนี้จึงต้องกระทำการตาม
วิธีการที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ คือตาม ป.พ.พ. มาตรา 926 ประกอบมาตรา 752 กล่าวคือ การ
จำนำตัวเงินประเภทนี้มีวิธีการจำนำ โดยจกข้อความแสดงการจำนำไว้ในตราสารนั้นแล้วส่งมอบ
ตราสารให้ผู้รับจำนำพร้อมทั้งออกกล่าวการจำนำให้ลูกหนี้แห่งตราสารทราบด้วยมิฉะนั้นผู้รับจำนำ
ไม่อาจยกเอาการจำนำขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้แห่งตราสารหรือบุคคลภายนอกได้ ถ้าหนี้ตามตัวเงิน
ถึงกำหนดชำระ ผู้รับจำนำตัวเงินชนิดไม่มีการจกแจ้งการจำนำตามบทบัญญัติมาตรานี้ไปขึ้นเงิน
ผู้รับจำนำไม่อาจขึ้นเงินตามตัวได้ เพราะตัวเงินนั้นเป็นตัวชนิดห้าม โอนหรือห้ามเปลี่ยนมือ ลูกหนี้

ตามด้วยอรรถวิเสการชำระเงินตามตัวได้ นอกจากนี้หากตัวเงินดังกล่าวหลวมมือไปผู้รับจำนำจะอ้างว่าตนมีสิทธิในตัวเงินนั้นในฐานะผู้รับจำนำไม่ได้ เพราะไม่ได้ทำการจำนำให้ถูกต้องตามพิธีปฏิบัติของมาตรา 752 นี้¹

อย่างไรก็ตาม ตัวเงินที่มีข้อความห้ามสลักหลังโอนต่อไปนั้น ไม่ได้หมายความว่า จะโอนต่อไปไม่ได้ ตัวเงินชนิดนี้ยังสามารถโอนไปได้ด้วยการ โอนแบบที่สามัญตามพิธีปฏิบัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการจำนำตัวเงินประเภทนี้ตามมาตรา 752 มีวิธีการเช่นเดียวกับการ โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้สามัญนั่นเอง คือ ต้องเขียนข้อความแสดงว่ามีการจำนำ และต้องบอกกล่าวการจำนำแก่ลูกหนี้แห่งตราสารหรรษด้วย²

ดังนั้นสรุปได้ว่า การจำนำตัวเงินชนิดระบุชื่อและห้ามโอนด้วยการสลักหลังนี้จะสมบูรณ์ได้เมื่อได้ทำทั้งวิธีการจำนำตามมาตรา 926 ประมวลกฎหมาย 752 กล่าวคือได้มีจดแจ้งลงในตัวเงินนั้นว่ามีการจำนำ และได้มีการบอกกล่าวการจำนำแก่ลูกหนี้แห่งสิทธิด้วย

ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Restrictive Indorsement ของกฎหมายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้วตามกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้ในมาตรา 35(1) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 Restrictive Indorsement คือ การสลักหลังโดยผู้สลักหลังได้วางข้อกำหนดมิให้ผู้รับสลักหลังโอนตัวนั้นต่อไปประการหนึ่งหรือ เป็นการสลักหลัง โดยกำหนดว่าผู้รับสลักหลังมีหน้าที่ต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในคำสลักหลังนั้น แต่มิได้เป็นการ โอนกรรมสิทธิ์ในตัวเงินนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลังอีกประการหนึ่ง เช่น การสลักหลังให้เป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินหรือการสลักหลังจำนำเป็นต้น ผลของ Restrictive Indorsement ตามกฎหมายตัวเงินของอังกฤษนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 35(2), (3) แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้รับสลักหลังดังนี้

¹พจน์ บุษปาคม, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน จำนอง จำนำ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517) หน้า 230

²ไชยยศ เหมะรัชตะ, สัมมนาในวิชากฎหมายแพ่ง, หน้า 197

1. รับเงินตามจำนวนที่ปรากฏในตัวเงินฉบับนั้น
2. สามารถฟ้องร้องเอาแก่คู่สัญญาอื่น ๆ ในตัวเงินฉบับนั้น ซึ่งอาจถูกผู้สละสิทธิ์ฟ้อง
โต้แย้งแล้ว
3. ตามปกติผู้รับสละสิทธิ์แบบ Restrictive Indorsement นั้นไม่มีสิทธิที่จะ โอนตัว
เงินฉบับนั้นต่อไปได้อย่างผู้รับสละสิทธิ์ทั่ว ๆ ไป เว้นแต่จะได้รับอำนาจโดยแจ้งชัดจากผู้สละสิทธิ์
ว่าให้ โอนตัวเงินนั้นต่อไปได้
4. ผู้รับสละสิทธิ์คนอื่น ๆ ที่ได้รับตัวเงินนั้นไปตามข้อ 3. ย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกับ
กับสิทธิของผู้สละสิทธิ์ซึ่งได้รับตัวมาโดย Restrictive Indorsement

ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติเรื่อง Restrictive Indorsement ไว้ในมาตรา
3-205 แห่ง Uniform Commercial Code ไว้ว่า "การสละสิทธิ์จะเป็นแบบมีข้อจำกัดในกรณี
หนึ่งดังต่อไปนี้

- (เอ) ถ้าหากเป็นแบบมีเงื่อนไข หรือ
- (บี) แสดงให้เห็นว่า ห้ามโอนตราสารฉบับนั้นต่อไป หรือ
- (ซี) มีข้อความว่า "เพื่อเรียกเก็บ", "เพื่อนำฝาก", "จ่ายแก่ธนาคารใด ๆ "
หรือมีข้อความที่แน่นอนซึ่งแสดงความประสงค์ที่จะนำฝากหรือเรียกเก็บ หรือ
- (ดี) มีระบุไว้เป็นอย่างอื่นว่าเป็นตราสารเพื่อประโยชน์หรือเพื่อการใช้ของผู้สละสิทธิ์
หรือของอีกบุคคลหนึ่ง

ผลของ Restrictive Indorsement ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติ
ไว้ในมาตรา 3-206 แห่ง Uniform Commercial Code ซึ่งมีผลแตกต่างไปจากกฎหมาย
ตัวเงินของอังกฤษบางประการกล่าวคือ

1. Restrictive Indorsement ย่อมไม่เป็นการทำให้สภาพแห่งการ โอนหรือ
การเปลี่ยนแปลงมือได้ของตัวเงินสิ้นสุดลง ฉะนั้น ผู้รับสละสิทธิ์จึงยังอาจ โอนตัวเงินนั้นต่อไปได้ตามปกติ
(มาตรา 3-206(1))
2. ผู้รับ โอนตัวเงินนั้นต่อมาในภายหลังย่อมไม่ต้องผูกพันในผลแห่ง Restrictive
Indorsement นั้น เว้นเสียแต่เขาจะได้อำนาจถึงข้อกำหนดต่าง ๆ นั้นแล้ว หรือได้รู้ถึงการ
ปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่ของผู้โอน และผู้ที่มี Restrictive Indorsement มาอีกคนหนึ่ง
นั้นอาจถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) ได้ หากมีคุณสมบัติ

ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 - 302 แล้ว (มาตรา 3 - 200(3) - (4))
สำหรับผลของอื่นของ Restrictive Indorsement ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา
เหมือนกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ กล่าวคือ ผู้รับโอนยอมมีสิทธิที่จะใช้เงิน
ตามตั๋วและห้องร้องบังคับเลือกแก่บรรดาผู้ผู้โอนก่อน ๆ ในตั๋วเงินนั้นได้¹

กล่าวโดยสรุป ในเรื่อง Restrictive Indorsement ตามบทบัญญัติ
ในมาตรา 35 แห่ง Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ และตามมาตรา
3-205 แห่ง Uniform Commercial Code ของสหรัฐอเมริกาเมื่อนำมาเทียบเคียง
กับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแล้ว จะให้แตกต่างมาตรา 923
ผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามสลักหลังสืบไป, มาตรา 925 การสลักหลังให้ตัวแทนดำเนินการ
เรียกเก็บเงินตามตั๋วแทนผู้ทรง, มาตรา 926 การสลักหลังเพื่อจำหน่ายตั๋วเงินนั้นไว้เป็น
ประกันต่อผู้รับจำนำและส่วนในในเรื่อง Restrictive Indorsement ของสหรัฐอเมริกา
นี้ซึ่งรวมถึงกรณีตามมาตรา 922 การสลักหลังให้ยืมเงินไปใช้ด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าความ
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็แยกบทบัญญัติไว้เป็นเรื่อง ๆ ไปในแต่ละมาตรา
ซึ่งต่างจากกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งให้บทบัญญัติไว้รวมกันเป็นประเภท
เดียวกันและอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายมาตราเดียวกันซึ่งที่ไทยกล่าวมาแล้วข้างต้น

1.3. การขีดฆ่าการสลักหลัง (Cancelled Indorsement)

ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 905
วรรคแรกตอนท้ายบัญญัติว่า ".....ซึ่งคำสลักหลังเมื่อขีดฆ่าแล้วท่านให้ถือ
เสมือนว่ามีให้มิได้" มาตรา 905 นี้มาจาก Uniform Law มาตรา 16 ฉบับ
ค.ศ. 1930 การดูคำสลักหลังว่าขาดหรือไม่นั้น ถ้าคำสลักหลังให้ถูกขีดฆ่าออกก็จะนับ
สภาพการว่ามีการสลักหลังรายนั้นไม่ได้²

ตามบทบัญญัติมาตรา 905 การสลักหลังไม่ขาดสาย หมายความว่า
ให้มีการสลักหลังตั๋วเงินโอนไว้ระงับคิดดอกเบี้ยมาจนถึงมีผู้ครอบครองตั๋วเงินในปัจจุบันเป็น
ยอด ๆ โดยไม่ขาดตอน การสลักหลังตามลำดับที่ไม่ขาดตอนนั้น การสลักหลังรายใหญ่ถูก

¹ พงศนิพนธ์ เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"
หน้า 30 - 41

² จี.ซี. คิงคกิตย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงินสัญญาและตั๋วเงิน,
หน้า 78

ซึ่งมาออกก็เท่ากับว่าไม่มีการสลักหลังรายนั้นแล้ว อาจทำให้การสลักหลังขาดสายได้
ทั้งนี้ ผู้ที่จะรับสลักหลังคือเงินหรือบุคคลที่จะใช้เงินตามตัว นอกจากจะพิสูจน์ให้ว่ามีกา
รสลักหลังติดต่อกันเรื่อยเรื่อยไม่ขาดสายแล้วยังต้องดูว่าไม่มีการซื้อมาค่าสลักหลังนั้นด้วย

อนึ่ง เนื่องจากตัวเงินโอนกันได้ด้วยการสลักหลัง (มาตรา 917 วรรคแรก)
การสลักหลังถือได้ว่าเป็นการแปลงเจตนาโอน เพราะฉะนั้นถ้าซื้อมาค่าสลักหลังเสียก็
เท่ากับเป็นการถอนการแปลงเจตนาโอน กฎหมายจึงถือเสมือนว่าไม่มีการสลักหลังแต่จะ
ซื้อมาค่าสลักหลังได้เมื่อใดจึงจะถือเสมือนว่าไม่มีการสลักหลังนั้น ข้อนี้ตามตัวมาตรา
909 นี้ไม่ได้กล่าวไว้แต่อย่างใด จึงต้องอาศัยตามนัยแห่งมาตรา 934¹ (เรื่องการซื้อ
มาค่ารับรอง) ซึ่งเป็นบทกฎหมายใกล้เคียงมาเทียบเคียง² ทั้งนี้ การซื้อมาค่าสลักหลัง
จะต้องว่าการซื้อมานั้นก่อนที่จะส่งมอบตัวเงินให้แก่ผู้รับโอน

การซื้อมาค่าสลักหลังนี้ถือได้ว่าเป็นการแปลงเจตนาอันเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง
จึงต้องบังคับตามหลักทั่วไปในเรื่องการแปลงเจตนา ดังนั้น การซื้อชานี้ต้องทำด้วย
ใจสมัคร (มาตรา 112) กล่าวคือ การซื้อมาค่าสลักหลังนี้ของทำโดยตั้งใจไม่โอ้อ้อ
หลงผิด ผู้มีสิทธิซื้อมาค่าสลักหลังได้ต้องเป็นผู้ทรงเท่านั้นที่จะซื้อค่าสลักหลังที่ได้อยู่แล้วใน
ตัวเงินได้หากผู้อื่นซึ่งไม่มีสิทธิไปซื้อมาค่าสลักหลังอาจมีความผิดฐานปลอมเอกสาร
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 และตัวเงินนั้นนับเป็นตัวเงินปลอมโดยมีการแก้ไข
รายการของบังคับค่าความมาตรา 1007

ดังนั้น การที่ผู้ทรงซื้อมาค่าสลักหลังอาจทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้คือ

- 1. ซื้อมาก่อนที่ผู้ทรงจะปล่อยตัวเงินให้คนอื่นไป คือ ก่อนส่งมอบให้ผู้รับโอน
- 2. ซื้อมาค่าสลักหลังของคนหรือของผู้สลักหลังในภายหลังในเมื่อผู้สลักหลัง

ที่ถูกไล่เบี้ยและได้ใช้เงินแล้ว เขาถือเอาตัวเงินนี้ตามมาตรา 970 วรรคสอง ทั้งนี้เพราะ
การซื้อมาค่าสลักหลังของผู้สลักหลังในภายหลังก็เพราะว่าผู้ใช้เงินนั้นถึงอย่างไรก็ได้เบี้ย
เอาจากผู้สลักหลังในภายหลังไม่ได้ ตามผลของกฎหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 971

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ได้มีการปลอมลายมือชื่อของผู้ทรง ว่าผู้ทรงให้ทำการ
สลักหลังตัวเงินนั้น หากต่อมาภายหลังผู้ทรงนั้นได้ตัวเงินคืนขึ้นมา ผู้ทรงย่อมมีอำนาจที่จะ

¹ดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 934

²ม.ร.ว.เสียบย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3
ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 30

ซึ่งหากคำสั่งหลังปลดออกเสียได้ ซึ่งเมื่อชี้ค้ำคอกแล้วกฎหมายให้ถือเสมือนว่า คำสั่งหลัง นั้นมีให้เสีย¹

3. ผู้ทรงอำนาจชี้ค้ำคอบุคคลหลังคนใดออกจากตัวเงินได้ เป็นการแสดงว่า ของการปลดปล่อยนั้นออกจากความรับผิดชอบในตัวเงิน ในเรื่องนี้มีกฎหมายโดยมีความเห็น แตกต่างกันออกเป็น 3 ทาง

ทางที่หนึ่งเห็นว่า การชี้ค้ำคอบุคคลหลังในตัวเงินนี้ทำได้โดยผู้ทรงที่ ครอบครองกฎหมายที่มีความประสงค์จะปลดปล่อยผู้ลงลายมือชื่อคนใดคนหนึ่ง และเมื่อ ผู้ทรงชี้ค้ำคอบุคคลเสียแล้ว ผู้ทรงยังมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยผู้ลงลายมือชื่อคนอื่น เพราะ กฎหมายถือว่า ผู้ลงลายมือชื่อทุกคนบนตัวเงินต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงอย่างถูกต้องรวมความประมาท กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967²

ตัวอย่างเช่น ก. สั่งค้ำคอบุคคลในตัวเงินให้ จ. ข. สั่งค้ำคอบุคคลให้ ค. ค. สั่งค้ำคอบุคคลให้ ง. และ ง. สั่งค้ำคอบุคคลให้ จ. ผู้ทรงคือ จ. การชี้ค้ำคอบุคคลหลังของผู้สั่งค้ำคอบุคคลในตัวเงินได้เช่น ไร จ. ชี้ค้ำคอบุคคลหลังของ ข. ออก ทั้งนี้ ข. ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตัวเงินเพราะ เป็นการแสดงเจตนาว่า จ. ของการปลด ปล่อยออกจากความรับผิดชอบตามความเห็น ทางที่หนึ่งนี้เห็นว่า จ. ผู้ทรงยังมีสิทธิไล่เบี้ยผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินทุกคน คือ ก, ค และ ง. ได้ (ยกเว้นเฉพาะ ข. เท่านั้น) ตามบทบัญญัติในมาตรา 967 วรรคแรกและวรรคสอง และ หาก จ. ได้ไล่เบี้ยให้ ง. จ่ายเงิน และ ง. ได้จ่ายเงินชำระหนี้ให้ จ. จนครบถ้วนแล้ว ง. ก็ เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่อไป แต่ ง. จะไล่เบี้ย ข. ไม่ได้เพราะ ข. หลุดพ้นจาก ความรับผิดชอบตัวเงินฉบับนั้นไปแล้ว (เนื่องจาก จ. ผู้ทรงคนก่อนได้ชี้ค้ำคอบุคคลชื่อ ข. ทิ้ง) แต่เมื่อ ง. จ่ายเงินให้แกผู้ทรงคนก่อนไป ง. ย่อมเข้าสวณสิทธิของ จ. ผู้ทรงคนก่อนที่จะ ไล่เบี้ยผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินที่มีความผูกพันอยู่แล้วอาจน ง. ได้ ตามมาตรา 967 วรรคสาม ดังนั้นตามความเห็นนี้เห็นว่า ง. มีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยเอาที่ ก. และ ค. ได้ ส่วน ข. หลุดพ้นไป เพราะถูกชี้ค้ำคอบุคคลชื่อ ถือเสมือนว่าไม่เคยลงลายมือชื่อในตัวเงินเลย

ข้อสังเกต ความเห็นทางที่หนึ่ง ตามตัวอย่างข้างต้น คือ

1. การที่ จ. ผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นผู้ชี้ค้ำคอบุคคลชื่อ ข. ออกมีผลทำให้ ข. หลุดพ้น จากความรับผิดชอบตัวเงิน เกิดจากการแสดงเจตนาของ จ. (ผู้ทรง) เอง การที่จะให้ ค.

¹ พูพูนย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, หน้า 118

² กตพล (โสภณ) อรรถพิศาลโสภณ, คำอธิบายกฎหมายตัวเงินและบัญชี เงินสะพัด, หน้า 25

และ ง. เสียสิทธิไล่เบียดเอาจาก ข. ซึ่งเป็นผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนคนจึงน่าจะไม่ใช่ เป็นกรรมต่อ ค. และ ง.

2. การที่ จ. ผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นผู้ซื้อมาโดยมือชื่อ ข. ออกเกิดจากการ แล่งเจตนาที่ของการปลด ข. ออกจากความรับผิดชอบตัวเงิน หากเกิดจากการ แล่งเจตนาของ ค. และ ง. แต่ประการใดไม่จึงน่าจะถือได้ว่าเป็นการ แล่งเจตนาละสิทธิ ส่วนตัวของ จ. ผู้ทรงเองที่มีต่อ ข. ตามมาตรา ๑๐7 ป.พ.พ. ห้ามผลผูกพัน ค. และ ง. ้วยไม่ ดังนั้นการที่จะให้ ค. และ ง. ยังคงต้องมีความรับผิดชอบตัวเงินอยู่เพราะการที่ โคนมาลงลายมือชื่อไว้ ค. และ ง. จึงไม่น่าจะเสียสิทธิไล่เบียดเอาจาก ข. ซึ่งเป็นผู้ที่มีความ ผูกพันอยู่แล้วก่อนคน แม้จะถูกซื้อมาโดยมือชื่อออกไป แยกเอาไว้เกิดปัญหาในทางคดีเพราะ ทำให้เกิดข้อโต้แย้งได้ว่า ใครเป็นผู้ซื้อมาโดยมือชื่อ

ทางที่มองเห็นว่า ผู้ทรงอาจซื้อมูลงหลังคนใดออกจากตัวเงินก็ได้ เป็นการ แล่งว่าของการปลดผู้ซื้อมาโดยมือชื่อออกจากความรับผิดชอบตัวเงิน ถ้าหากครั้งนี้ ผู้ซื้อมาโดยมือชื่อจาก ผู้ที่ถูกซื้อมาโดยมือชื่อจากความรับผิดชอบตัวเงินไปช่วย คงจะความตัวอย่างข้างคน ถ้า จ. ผู้ทรงซื้อมาโดยมือชื่อ ข. ออก ทั้งนี้ ข. หลุดพ้น เพราะ จ. เรียกให้ ข. รับผิดชอบ ตัวเงินไม่ได้ และ ค. กับ ง. ก็หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตัวเงินไปช่วย เพราะเมื่อ จ. ทำให้ ข. หลุดพ้น ก็มีผลให้ ค. และ ง. ไล่เบียดจาก ข. ไม่ได้ จ. ผู้ทรงจึงไล่เบียดจาก ค. และ ง. ไม่ได้ เทียบได้กับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันอันสืบผลลงในเรื่อหนึ่งของผู้หนึ่งระงับไปตามมาตรา ๑๑๘ กรณีเป็นท่านเองเดียวกับมาตรา ๑๗๐ วรรคสอง¹

ข้อสังเกต ความเห็นทางที่สอง ตามตัวของของคดี

1. การที่ จ. ผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นผู้ซื้อมาโดยมือชื่อ ข. ออก เป็นการ แล่งเจตนาปลด ข. ออกจากความรับผิดชอบตัวเงิน แต่หาให้มีเจตนาให้ ค. และ ง. หลุดพ้น จากความรับผิดชอบตัวเงินไปช่วยไม่

2. การที่ จ. ผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นผู้ซื้อมาโดยมือชื่อ ข. ออก เป็นการปลดหนี้ ให้ ข. ลูกหนี้ร่วมคนใดคนหนึ่งโดยเนาะเจาะจงตามมาตรา ๓๔๐ วรรคสอง ป.พ.พ.

¹ จิตติ ทิงศภิตย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ที่เดินสะพักและตัวเงิน,

ก, ค. และ ง. ลูกหนี้รวมคนอื่น ๆ จึงยังคงมาจะต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวเงินยืมนั้นอยู่
ต่อ จ. ผู้ทรง เพราะการที่โอนมาลงลายมือชื่อไว้ความมาตรา 967 ป.พ.พ.

ทางที่สามเห็นว่า การที่บุคคลเข้ามาลงลายมือชื่อเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินยืมมี
ความรับผิดชอบอยู่ตรงอย่างลูกหนี้รวมความมาตรา 967 วรรคแรกและวรรคสอง ป.พ.พ.
กฎหมายว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยมิได้มีบทบัญญัติในเรื่องผลของการเป็นลูกหนี้รวมใน
ตั๋วเงินไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ จึงต้องมีผลบังคับตามบทบัญญัติในบรรพ 2 เรื่องลูกหนี้รวม
ความมาตรา 291 ถึง 296¹ การที่ผู้ทรงซื้อมาลายมือชื่อผู้สละหนี้เงินในครั้งหนึ่งถือกันเป็น
การแสดงเจตนาปลดหนี้ให้แก่ผู้อื่น (มาตรา 340 วรรคสอง ป.พ.พ.) มีผลเฉพาะตัว
ลูกหนี้รวมคนใดคนหนึ่ง ลูกหนี้รวมคนอื่น ๆ จึงยังคงต้องรับผิดชอบอยู่ แต่ส่วนของความรับผิด
หลุดพ้นไปเท่าที่ลูกหนี้รวมที่ถูกปลดหนี้หลุดพ้น (ตามมาตรา 293 ประกอบมาตรา 296
ป.พ.พ.) จากตัวอย่างข้างต้น แยกออกตัวแลกเงินสั่งจ่ายให้แก่ ก. 5,000 บาท
ค. สละหนี้ให้ ช. ข. สละหนี้ให้ ค. ค. สละหนี้ให้ ง. และ ง. สละหนี้ให้ จ. ผู้ทรง
แคง, ก, ข, ค. และ ง. เป็นลูกหนี้รวมกัน (มาตรา 967 ป.พ.พ.) และมีความรับผิดชอบ
ในส่วนของลูกหนี้รวมแต่ละคนเป็นส่วนเท่า ๆ กัน (มาตรา 296 ป.พ.พ.) การที่ จ.
ผู้ทรงซื้อมาลายมือชื่อ ช. ออก ความรับผิดชอบในส่วนของ ช. (ลูกหนี้รวม) 1,000 บาท
ก็ตกเป็นพันธแก่ จ. ผู้ทรง (เจ้าหนี้) ซึ่งมีผลถึง แคง, ก, ข, ค. และ ง. ลูกหนี้รวมคนอื่น ๆ
ด้วย (มาตรา 293 ป.พ.พ.) ดังนั้นตามความเห็นนี้เห็นว่า จ. ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยตาม
ตั๋วเงินจาก แคง, ก, ค. และ ง. ได้ 4,000 บาท

ข้อสังเกต ความเห็นทางที่สาม จากตัวอย่างข้างต้น

1. การที่ จ. ผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นผู้ซื้อมาลายมือชื่อ ช. ออก มีผลทำให้ ช.
หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตั๋วเงิน แม้ว่า ค. และ ง. ผู้สละหนี้จากผู้ที่ถูกซื้อมาจะเสีย
สิทธิไล่เบี้ยเองกับ ช. ซึ่งเป็นผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน แต่มีความรับผิดชอบลดลง
ตามหลักกฎหมายในเรื่องลูกหนี้รวม แต่เป็นปัญหาในเรื่องความรับผิดชอบในส่วนของลูกหนี้รวม
แต่ละคนและการไล่สิทธิไล่เบี้ย

¹ จิตติ คิงศักดิ์, "หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2576/2518" .

2. การที่ จ. บุตรงคนสุดท้ายเป็นผู้ซื้อขาดจากมีสิทธิ์ ช. ยศก เกิดจากการแสดงเจตนาของ จ. (บุตรง) เอง จ. บุตรงจึงยอมเสียสิทธิไปบางประการ กล่าวคือมีสิทธิไต่เบี่ยเอาจากคู่สัญญาคนอื่น ๆ ใดไม่เต็มจำนวนตามเนื้อความในตัว ซึ่งเป็นกรซัดทอดเจตนาของ จ. บุตรง (เจาหนี)

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นที่สามว่า น่าจะสมเหตุสมผลและมีความเป็นธรรมมากกว่าเพราะต่อนำหลักกฎหมายในเรื่องลูกหนี้ร่วมขึ้นมาใช้บังคับในคดีนี้ เมื่อกฎหมายว่าด้วยเรื่องตั๋วเงินของไทยไม่ห้ามบุคคลเป็นชอยกเว้นในเรื่องผลของการเป็นลูกหนี้ร่วมในตั๋วเงินตามมาตรา ๑๐7 ไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ

การซัดทอดค่าสลักหลังตั๋วเงินนี้ เมื่อบุตรงได้ซัดทอดค่าสลักหลังแล้ว บุตรงจะโอนตั๋วเงินต่อไปตามวิธีการโอนตั๋วเงินที่ยอมรับได้ และไม่ทำให้ตั๋วเงินนั้นมีการสลักหลังขาดเสียแต่ประการใด เพราะในขณะที่บุตรงซัดทอดค่าสลักหลังตั๋วเงินนั้นเป็นการสลักหลังไม่ขาดแล้ว การโอนตั๋วเงินต่อไปก็เป็นการโอนตามสิทธิที่บุตรงซึ่งซัดทอดแล้วผู้สลักหลังคนก่อน ๆ มีอยู่ จึงไม่ถือว่าเป็นการสลักหลังขาดสาย

อนึ่ง บุตรงอาจซัดทอดค่าสลักหลังที่ตามมาภายหลังการสลักหลังลอยเสียก็ได้ เพื่อถือเอาว่าคนไ้ตั๋วเงินมาจากการสลักหลังลอยนั้นที่เดียว ไม่ว่าการสลักหลังที่ตามมาภายหลังการสลักหลังลอยนั้นจะเป็นการสลักหลังเฉพาะหรือไม่ก็ตาม¹

2. บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดของผู้ถือหลังตั๋วเงิน

1. สิทธิของผู้สลักหลังตั๋วเงิน

สิทธิของผู้สลักหลังตั๋วเงินนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 ถือว่าจ่ายตั๋วเงินนั้นมิได้แต่ผู้ถือเอาไว้เป็นหมอกฎไทยเฉพาะอย่างกฎหมายในลักษณะอื่น แต่ได้แยกผู้ถือเอาไว้กระจัดกระจายในหลาย ๆ มาตรา ผู้เขียนขอแบ่งแยกสิทธิของผู้สลักหลังออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

¹ จิตติ คิงคภักดิ์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเงินฝากและตั๋วเงิน,

- 1.1. สิทธิที่จะสลักหลังและส่งมอบหรือส่งมอบตั๋วเงินต่อไป
- 1.2. สิทธิที่จะแจกแจงข้อกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปในตัวเงินที่โอน
- 1.3. สิทธิที่จะวางข้อจำกัดการโอนตั๋วเงิน
- 1.4. สิทธิที่จะยกข้อต่อสู้คดีที่ถูกต้องให้ไว้เพื่อรักษาตั๋วเงินไว้กับผู้ทรงตั๋วเงินที่
- 1.5. สิทธิไต่เบี่ยงของผู้สลักหลัง

ทั้งนี้จะแยกพิจารณาสิทธิของผู้สลักหลังตั๋วเงินไว้ดังต่อไปนี้

- 1.1. สิทธิที่จะสลักหลังและส่งมอบหรือส่งมอบตั๋วเงินต่อไป (ตามมาตรา 917

วรรคแรก, มาตรา 918 ประกอบมาตรา 985 และมาตรา 989 ป.พ.พ.)

ตามที่กล่าวมาแล้ว ตั๋วเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) และเป็นตราสารที่เป็นสื่อกลางสำหรับชำระหนี้ระหว่างผู้หนึ่งผู้ใดกับผู้หนึ่งผู้ใดโอนเปลี่ยนมือกันได้และโดยวิธีการง่าย ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดใน ป.พ.พ. มาตรา 312, 313, 905, 916 กล่าวคือ กฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้รับโอนตราสารเป็นพิเศษเมื่อได้รับโอนโดยสุจริตแล้วย่อมจะไม่ได้รับความเสียหาย แม้ผู้โอนให้จะไม่มีสิทธิไทยสมบูรณ์ในตัวเงินนั้นก็ตาม ทั้งนี้สิทธิประการแรกของผู้สลักหลังตั๋วเงิน ก็คือสิทธิที่จะโอนตั๋วเงินต่อไปตามวิธีการโอนตั๋วเงินซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือโอนไทยการสลักหลังและส่งมอบ (มาตรา 917 วรรคแรก) และโอนไทยการส่งมอบ (มาตรา 918)

สิทธิในการโอนตั๋วเงินของผู้ทรงตามกฎหมายไทยนั้น มีถึงขนาดว่าแม้ผู้จะขาดความเชื่อต่อจนผู้ทรงได้ดำเนินการฟ้องร้องเอาแก่บรรดาผู้หนึ่งในตัวเงินนั้นแล้วก็ตาม ผู้ทรงก็ยังอาจโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปยังบุคคลอื่นได้อยู่ก็ เพราะถือว่าการฟ้องคดีเช่นนั้นไม่ทำให้สภาพแห่งการเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ของตั๋วเงินสิ้นสุดลงไป¹

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ ในกรณีที่เราระบุชื่อผู้ถือสถานะการปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว หลังจากนั้นยังมีการโอน เชื้อและส่งมอบกันต่อไป ผู้รับเชื้อว่าในกรณีดังกล่าวข้างจากที่สถานะการปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วนั้นจะถือว่าเป็นผู้ทรงเชื้อและมีสิทธิไต่เบี่ยงเอาแก่ผู้สัญญาคนก่อน ๆ ในเชื้อนั้นหรือไม่

¹พญพิพร เนติโพธิ์, "ผู้ทรงตั๋วเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์",

ศาสตราจารย์จิติ จิงศรพิทย์ ได้ให้ความเห็นว่า ข้อนี้ตาม Bills of Exchange Act, 1882 มีข้อความตรง ๆ ว่า ผู้ทรง (holder) โดยชอบด้วยกฎหมาย คือ ผู้ที่ได้ตัวเงินมาก่อนที่ตัวนั้นจะถูกปฏิเสธการใช้เงิน บทบัญญัติเช่นนี้ไม่มีอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยตรง แต่จะเห็นได้จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 924 ได้ว่า ตามกฎหมายไทยก็ถือหลักเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ตามมาตรา 973, 990 ก็ถือว่าทั้งหมดคล้ายแล้วก็มีผลให้ผู้รับผิดหลุดพ้นไป ตามมาตรา 914 มีบัญญัติถึงข้อสัญญาของผู้สั่งจ่ายว่า ถ้าขึ้นตัว โดยชอบจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามตัว หากไม่มีผู้ใช้เงิน ผู้สั่งจ่ายก็จะใช้เงินให้ สำหรับเช็คก็เป็นตัวเงินประเภทหนึ่ง เมื่อนำเช็คมาขึ้นต่อธนาคารและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ธนาคารคืนเช็ค เช็คนั้นก็ขาดความเชื่อถือ ข้อสัญญาตามมาตรา 914 ก็ไม่เป็นข้อที่ผู้รับ โอนเช็คหลังจากนั้น จะถือเอาเป็นข้อสัญญาของผู้สั่งจ่ายได้ ด้วยเหตุนี้จึงจะถือเอาผู้ถือเช็คที่ได้เช็คมาภายหลังที่ธนาคารปฏิเสธการใช้เงินแล้วว่าเป็นผู้ทรงที่ได้รับ โอนมาตาม มาตรา 904 ไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นกรณีฐานเป็นต้นตลอดมา โดยถือว่า เช็คที่ระบุชื่อผู้ถือ และธนาคารได้ปฏิเสธการใช้เงินแล้วนั้นอาจ โอนต่อไปได้เพราะเช็คไม่อยู่ในบังคับให้นำมาตรา 924 เกี่ยวกับตัวแลกเงินมาใช้ ทั้งในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1859/2511 "เช็คผู้ถือซึ่งจำเลยเป็นผู้สั่งจ่าย แล้วมอบให้โจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์โอนเช็คนั้นต่อไป ผู้ได้รับโอนเอาไปขอรับจากธนาคาร ธนาคารไม่จ่ายเงิน ผู้รับ โอนนั้น โอนเช็คคืนให้โจทก์ โจทก์เป็นผู้ทรงมีอำนาจฟ้องจำเลยเรียกเงินตามเช็คนั้นได้" และได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2507/2520, 313/2521, 922/2526 และ 2356/2529 ได้วินิจฉัยไว้เช่นตามแนวนี้ตลอดมา

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว เพราะการเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยตามมาตรา 904 กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่าจะต้องได้ตัวเงินมาก่อนที่ตัวนั้นจะถึงกำหนดชำระ และโดยไม่รู้ตัวที่นั้นขาดความเชื่อถือมาก่อน อย่างเช่นการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (holder in due course) ตามมาตรา 29(1)(3) ใน Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษที่บัญญัติว่า

1 จิติ จิงศรพิทย์, "คำพิพากษาศาลฎีกาและหมายเหตุ" วารสารบัณฑิตย, เล่มที่ 36
ตอนที่ 4 (2522) : 615 - 616

มาตรา 29(1) "ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย คือ ผู้ที่ได้ตัวเงินมาในรูปแบบรูปธรรมและ ถูกต้องตามเนื้อความที่ปรากฏในตราสาร ทั้งถูกต้องที่ห้ามมีผู้ถือไว้ต่อไปคือ

(ก) ได้เป็นผู้ทรงตัวนั้นก่อนตัวนั้นถึงกำหนดใช้เงิน โดยไม่รู้ว่าเป็นหนี้ขาด เชื่อถือมาก่อนหากเป็นกรณีดังนี้" และตามกฎหมายตัวเงินของอังกฤษ ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) เท่านั้น จึงจะมีสิทธิตามมาตรา 38(2) ซึ่งมีบัญญัติไว้ว่า "เมื่อเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมทรงสิทธิในตัว โดยปลอดจากข้อบกพร่องใด ๆ ในสิทธิ ของคู่สัญญาคนก่อน ๆ ทั้งปลอดจากข้อต่อสู้ใด ๆ ที่คู่สัญญาเหล่านี้เมื่ออยู่ต่อกัน ก็มีสิทธิที่จะบังคับ ใช้เงินเอาจากผู้รับผิดชอบตัวทุกคน"

แต่จะเห็นได้ว่า การเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ.ของไทย มีลักษณะต่างจาก การเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) ตาม มาตรา 29(1) (ก) ของอังกฤษอีกทั้งในเรื่องเช็คตามบทบัญญัติมาตรา 989 วรรคแรก ก็ไม่ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 924 ในเรื่องตัวแลกเงินมาใช้บังคับกับในเรื่องเช็คอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ผู้ที่ได้รับ โอนเช็คมาภายหลังที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วก็ยังคงเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ป.พ.พ. นั้นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 313/2521 (นายโพธิ์ จรรย์โกลม โจทก์ นายชวรงค์ สุภชาพิวงศา กับพวก จำเลย)

เมื่อเช็คพิพาทมีรายการครบถ้วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 988 เมื่อนาคาจะปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วก็ยังเป็นเช็คตามความแห่งมาตรา 987 อันจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย ต้องรับผิดชอบเนื้อความในเช็คนั้นตามมาตรา 900 เมื่อจำเลยที่ 2 เอาเช็คดังกล่าวมาแลกเงิน จาก โจทก์และสลักหลังมอบเช็คนั้นให้ โจทก์ โจทก์ก็ยอมเป็นผู้มีเช็คไว้ในความครอบครองในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามมาตรา 904 เมื่อเช็คดังกล่าวเป็นเช็คซึ่งสั่งให้ ใช้เงินแก่ผู้ถือ จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้สลักหลังยอมเป็นประกัน (อาวัล) สำหรับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายเมื่อมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับบุคคลซึ่งตนเป็นประกันตามมาตรา 921 , 940 ประกอบด้วย มาตรา 989 และจะต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายรับผิดชอบเช็คพิพาทต่อ โจทก์ ตามมาตรา 967 ประกอบด้วย 989 แม้จำเลยที่ 2 จะสลักหลังเช็คภายหลังจากที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตาม เช็คนั้นก็ตามก็ไม่ทำให้จำเลยที่ 2 หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเช็คพิพาทต่อ โจทก์

ปัญหาที่พิจารณาว่า เมื่อได้มีการสลักหลัง โอนตัวเงินไปโดยหุ้นส่วนเพื่อกิจการของห้าง และห้างนั้นได้เลิกกันในเวลาต่อมา การสลักหลังของหุ้นส่วนซึ่งได้ออกไปแล้วเพื่อกิจการของห้าง ซึ่งได้เลิกไปนั้น ผลจะเป็นประการใด ตามกฎหมายอังกฤษถือว่ามีผลเป็นการ โอนกรรมสิทธิ์ในตัว และทำให้ต้องมีการใช้เงินตามตัวด้วย¹

ศาลอังกฤษได้ตัดสินไว้ในคดี *Lewis V. Reilly* ในปี ค.ศ. 1841² วางหลักไว้ว่า หุ้นส่วนซึ่งออกไปแล้วอาจทำให้หุ้นส่วนคนก่อน ๆ ของเขาต้องรับผิดชอบผู้ทรงซึ่งได้รับแจ้งถึงการเลิกห้างในขณะผู้สลักหลังได้ โดยการสลักหลังตัวเพื่อกิจการของห้างซึ่งได้เลิกไปแล้ว ปัญหาในปัจจุบันเป็นไปตามหลักซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 38 ของ *Partnership Act, 1890* ในกรณีที่หุ้นส่วนคนใดออกจากห้างไปแล้ว แต่ห้างนั้นยังคงดำเนินกิจการอยู่ เขาอาจจะต้องรับผิดชอบซึ่งออกเพื่อกิจการของห้างได้ ถ้าเขาได้แจ้งให้ทราบว่า เขาได้ออกจากห้างแล้ว ความรับผิดชอบของเขาเป็นไปตามหลัก "holding out" ซึ่งปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 ของ *Partnership Act, 1890* ดังกล่าว

ตามกฎหมายไทยก็มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับของอังกฤษ (ดูมาตรา 1050 และ 1051 ป.พ.พ.) และในเรื่องนี้มีคำพิพากษาศฎีกาที่ได้อธิบายไว้ที่น่าสนใจอยู่ 1 ฉบับ คือ

คำพิพากษาศฎีกาที่ 1973/2529 (นายสมชาย เกียรติศักดิ์ โจทก์ น.จ.ก.สยามอาภรณ์ กับพวกจำเลย)

จำเลยที่ 3 ฎีกาว่าไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพิพาท เพราะขณะที่จำเลยที่ 2 นำเช็คออกใช้ จำเลยที่ 3 ได้ออกจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 โดยขายหุ้นให้แก่จำเลยที่ 2 ไปหมดแล้วเป็นการปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนเองกับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายอีกคนหนึ่งจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับ โจทก์ได้เฉพาะในกรณีการโอนหุ้นด้วยบุคคลกั้นอันตาม ป.พ.พ. มาตรา 989, 916 เท่านั้น เมื่อไม่มีการฉ้อฉลและ โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คโดยสุจริต จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายจึงต้องร่วมรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คแก่ โจทก์ตาม มาตรา 989, 914

¹David A.L. Smout, *Chalmers on Bills of Exchange*, P.71

²*Lewis V. Reilly* (1841) 1 Q.B. 349 ; 113 E.R. 1165

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับท่านอาจารย์อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษานี้ว่า ฉบับดังกล่าวไว้ว่า "ข้อเท็จจริงได้ความว่า เดิมจำเลยที่ 3 ร่วมกับจำเลยจำเลยที่ 2 และผู้มีชื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 2 ต้องลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คประท้วงตราของห้างจำเลยที่ 1 รวมกับกระทำการในนามของห้าง ต่อมาจำเลยที่ 3 ออกจากหุ้นส่วนไปแล้ว เช็คพิพาทเป็นเช็คที่จำเลยที่ 3 ลงลายมือชื่อร่วมส่งจ่ายไว้ก่อนออกจากห้างศาลวินิจฉัยตรงกันว่า โจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค โดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องเงินตามเช็ค ดังนั้นจำเลยที่ 1 ซึ่งมีจำเลยที่ 2 ที่ 3 ลงลายมือชื่อกระทำการแทนห้าง ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน ตามมาตรา 900, 914, 989 ส่วนจำเลยที่ 2 ที่ 3 ต้องรับผิดชอบใบประท้วงหนี้ของห้างตามกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนตามมาตรา 1087, 1088 แต่ศาลวินิจฉัยว่า การที่จำเลยที่ 3 ปฏิเสธความรับผิดชอบว่าได้ออกจากการเป็นหุ้นส่วนไปแล้ว ได้ขายหุ้นให้จำเลยที่ 2 นั้น เป็นการยกข้อต่อสู้ข้ออ้างเกี่ยวกับเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับจำเลยที่ 2 ผู้ส่งจ่ายอีกคนหนึ่ง จึงจะยกขึ้นต่อสู้โจทก์ผู้ทรงเช็คเฉพาะในกรณีการ โอนหนี้ซึ่งด้วยคดีกับตนเอง ตามมาตรา 916, 989 ด้วยนั้น สงสัยว่าจะปรับบทมาตรา 916 ไม่ได้เฉพาะตามมาตรา 916 ข้อความที่ว่า "บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตัวแลกเงินจะต่อสู้ผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้ข้ออ้างเกี่ยวกับตนเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ส่งจ่าย หรือกับผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นหาได้ไม่ ฯลฯ" คำว่า "ตน" หมายถึงผู้ถูกฟ้อง และเมื่อผู้ถูกฟ้องเป็นผู้ส่งจ่ายผู้ที่เกี่ยวกับกับผู้ส่งจ่ายได้แก่ผู้รับเงินหรือผู้ถือ ซึ่งมาตรานี้ห้ามมิให้ผู้ส่งจ่ายที่ถูกฟ้องอาศัยความเกี่ยวพันระหว่างผู้ส่งจ่ายกับผู้รับเงินหรือผู้ถือซึ่งเป็นผู้ทรงคนก่อน ขึ้นต่อสู้ผู้เป็น โจทก์ฟ้องซึ่งเป็นผู้ทรงคนใหม่ คดีนี้ โจทก์อ้างว่าเป็นผู้รับชำระหนี้เป็นเช็คพิพาทจากจำเลย โจทก์เป็นผู้รับเงินหรือผู้ถือ จำเลยจึงอาจยกข้อต่อสู้ที่เกี่ยวกับกันระหว่างจำเลยกับ โจทก์ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่าย โดยตรงขึ้นต่อสู้ได้หาต้องห้ามตามมาตรา 916 ไม่ ปัญหาว่าการที่จำเลยที่ 3 ลงลายมือชื่อร่วมส่งจ่ายเช็คพิพาทก่อนออกจากห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1 นั้น จำเลยที่ 3 จำต้องรับผิดชอบหรือไม่ในข้อนี้มาตรา 1051 บัญญัติว่า "ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป" เมื่อจำเลยที่ 3 ในฐานะหุ้นส่วนได้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาทก่อนที่ตนจะออกจากหุ้นส่วน จึงต้องร่วมรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพิพาท"¹

¹อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง, "หมายเหตุท้ายคำพิพากษานี้ที่ 1973/2529" ในคำพิพากษานิติการประจำทศวรรษ 2529 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2529), หน้า 1041-1043

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

1. ผู้ทรงตัวซึ่ง เป็นบุคคลล้มละลายได้ออนตัวไปก่อนวันที่จะได้รับคำสั่งล้มละลาย ผู้รับโอนซึ่งสุจริตและไม่รู้หรือ ไม่ได้รับแจ้งถึงการล้มละลาย สามารถไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในตัว โดยสมบูรณ์

2. การจ่ายเงินตามตัวให้แก่ผู้ทรงที่เป็นบุคคลล้มละลายจะสมบูรณ์ได้ถ้าได้กระทำโดยสุจริตก่อนวันที่รับทราบคำสั่ง โดยจะต้องยังไม่มีแจ้งถึงการล้มละลายด้วย

3. ตัวที่ออกเพื่อเป็นการให้เครดิต (An accommodation Bill) แก่บุคคลล้มละลาย อาจไม่ตกเป็นของทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้ เช่น A ออกคำสั่ง B ให้จ่ายเงินตามคำสั่งของ A B รับรองตัวเพื่อเป็นการให้เครดิตแก่ A A ถูกพิพากษาให้ล้มละลาย ต่อมา A สลักหลังตัวให้แก่ C โดยมีค้ำชอทดแทน การสลักหลังนี้มีผลโดยสมบูรณ์ C สามารถฟ้อง B ได้²

1.2 สิทธิที่จะจกแจ้งข้อกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปในตัวเงินที่โอน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 915³ ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินและผู้สลักหลังคนใด ๆ ก็ดี จะจกข้อกำหนดซึ่งจะกล่าวต่อไปลงไว้ชัดเจนในตัวนั้นก็ได้อีก คือ

- (1) ข้อกำหนดคลุมล้าง หรือ จำกัดความรับผิดของตนเองต่อผู้ทรงตัวเงิน
- (2) ข้อกำหนดขอมลคละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินซึ่งหน้าที่ทั้งหลาย อันผู้ทรงจะพึงต้องมีแก่ตน

บางอย่างหรือทั้งหมด

¹Accommodation Bill คือ ตัวเงินที่บุคคลหนึ่งลงนามในฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย หรือสลักหลังตัว โดยมิได้รับค้ำชอทดแทน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อใ้บุคคลอื่นรับผลประโยชน์จากตัวผู้ลงนามดังกล่าวทองกับดึกเสมือนเป็นผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง แต่อาจไล่เบี้ยกับผู้ที่รับผลประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวนี้ได้

²David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, P.132-133

³มาตรา 915 นี้ ตรงกับมาตรา 16 ของ The Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ

(1) ข้อกำหนดคสขลัง หรือจำกัดความรับผิดชอบของตนเองต่อยุทธวงตัวเงิน

เนื่องด้วยตัวแลกเงินเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ทั้งผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลับหลังต่างก็เป็นคู่สัญญาในตัวแลกเงินซึ่ง โดยหลักแล้วยอมผูกพันรับผิดชอบเพื่อความแห่งตัวแลกเงินนั้น (ตามมาตรา 914 ประกอบมาตรา 900) แต่คู่สัญญาในตัวแลกเงินดังกล่าวจะสมัครใจผูกพันรับผิดชอบแค่ไหนเพียงใด ก็สุดแล้วแต่ความพอใจของคู่สัญญานั้นเอง ดังนั้นถ้าคู่สัญญาในตัวแลกเงินประสงค์จะไม่รับผิดชอบตามมาตรา 914 บังคับไว้ (สขลัง) หรือประสงค์จะรับผิดชอบ แต่รับผิดชอบไม่เต็มที่ (จำกัด) ตามมาตรา 915(1) นี้ก็อนุญาติให้ทำได้ โดยผู้สั่งจ่ายและผู้สลับหลังต้องจงใจข้อกำหนดคสขลังหรือจำกัดความรับผิดชอบนี้ให้ชัดเจนในตัวแลกเงินนั้น กล่าวคือ บทบัญญัติในมาตรา 915 นั้น ที่จริงเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 914 คือมาตรา 914 วางหลักไว้ว่า เมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือ ผู้สั่งจ่ายและผู้สลับหลังต้องรับผิดชอบ แต่ตามมาตรา 915(1) ยอมให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สลับหลังขลังหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนตั้งวางนั้นได้¹

ข้อกำหนดคสขลังความรับผิดชอบ หมายความว่าถึง ข้อกำหนดที่ผู้ลงงาได้จงใจลงไว้ในตัวแลกเงิน โดยประสงค์จะไม่ผูกพันรับผิดชอบเพื่อความแห่งตัวแลกเงินนั้น โดยสิ้นเชิง ข้อกำหนดคสขลังความรับผิดชอบโดยปกติที่ใช้กัน ได้แก่ ข้อความที่ลงไว้ในตัวว่า "Sans recours" (เป็นภาษาฝรั่งเศสแปลว่า ปราศจากการไล่เบียด) หรือ "without recourse" (ปราศจากการไล่เบียด) หรือ "without recourse to me" (ไล่เบียดจากข้าพเจ้าไม่ได้)²

ข้อกำหนดจำกัดความรับผิดชอบ หมายความว่าถึง ข้อกำหนดที่ผู้ลงงา ได้จงใจลงไว้ในตัวแลกเงินเพื่อให้ตนเองรับผิดชอบน้อยกว่าจำนวนเงินที่ปรากฏลงบนตัวแลกเงินนั้น

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 52

²Maurice Megrah, The Bills of Exchange Act, 1882, 2 nd.Ed. (London : Sin Isac Pitman & sons, 1935) P.65

ปัญหาว่า อย่างไร เป็นข้อจำกัดความรับผิดชอบมาตรา 915 อย่างไร เป็นเงื่อนไขตามมาตรา 922 เงื่อนไขนั้น คือข้อความที่กำหนดให้การ โอนมีผลหรือสิ้นผล โดยอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอน (มาตรา 144) คือเป็นเงื่อนไขแห่งการ โอน ส่วนข้อจำกัดความรับผิดชอบนั้นเป็นแต่จำกัดความรับผิดชอบของผู้สละหนี้ไม่เกี่ยวกับการ โอน กล่าวคือ การโอนมีผลโดยปราศจากเงื่อนไขเป็นแต่เมื่อ โอนไปโดยสมบูรณ์แล้ว ผู้รับโอนจะมารู้ว่ากล่าวเอากับผู้สละหนี้ไม่ได้เท่านั้น และเข้าใจว่า ข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้สละหนี้ อาจเป็นข้อจำกัดโดยลักษณะที่เป็นเงื่อนไขก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เงื่อนไขแห่งการ โอนสิทธิตามตัวเงินใช้ไม่ได้ แต่เงื่อนไขในความรับผิดชอบของผู้โอนนั้นใช้ได้

กล่าวคือ ตามมาตรา 915(1) นี้ ถ้าเป็นเงื่อนไขแห่งการ โอนสิทธิตามตัวเงินนั้นใช้ไม่ได้ เช่น แคนสละหนี้แล้วให้เงินให้หญิง โดยเขียนว่า ให้การ โอนตัวเงินมีผลต่อเมื่อเรือ "นางแทน" มาถึงท่าเรือคลองเตย ทั้งนี้ต้องถือเสมือนว่า ไม่มีเงื่อนไขแห่งการ โอนเลย แต่ตัวเงินยังใช้ได้เป็นตัวเงิน เพียงแต่ไม่มีเงื่อนไขการ โอนเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 922 และในเรื่องเงื่อนไขแห่งการ โอนตามมาตรา 922 นี้ต่างกับคำสั่งของผู้ส่งจ่ายที่ให้ผู้จ่าย จ่ายเงินโดยมีเงื่อนไขตามมาตรา 909(2) เพราะถ้าผู้ส่งจ่าย ส่งจ่ายเงินโดยมีเงื่อนไขตามมาตรา 909(2) แล้วตัวเงินนั้นเสียไปคือไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงิน (คือไม่ใช่ตัวเงินนั่นเอง) เช่น คำสั่งให้แคนจ่ายเงินแก่ชวาท ต่อเมื่อเรือชื่อ "นางแทน" มาถึงท่าเรือกรุงเทพ ถือว่าตัวเงินเสียไป หรือใช้ไม่ได้ คือไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงิน แต่ถ้าหากเป็นเงื่อนไขจำกัดความรับผิดชอบในตัวเงินแล้วย่อมใช้ได้ตามมาตรา 915 (1) เช่น คำสั่งให้แคนจ่ายเงินตามตัวเงินให้กับชวาท ๆ สละหนี้โอนตัวเงินให้ชวาท โดยชวาทเขียนคำสั่งสละหนี้ว่า "โอนตัวเงินให้ชวาท แต่ชวาทจะรับผิดชอบเมื่อเรือ "นางแทน" มาถึงท่าเรือคลองเตย ทั้งนี้ เป็นเงื่อนไขจำกัดความรับผิดชอบนี้ใช้ได้ (มาตรา 915(1)) เพราะไม่ใช่เงื่อนไขแห่งการ โอน จึงมีผลเท่ากับว่า ม่วงรับโอนตัวไปโดยสมบูรณ์ แต่ม่วงจะไล่เบี้ยเอาชวาทได้ต่อเมื่อเรือ "นางแทน" มาถึงท่าเรือคลองเตย เพราะความรับผิดชอบของชวาทจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเรือ "นางแทน" มาถึงคลองเตยนั่นเอง

¹ จิตติ ทิงศนุภิชัย , กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, หน้า 97

ตามบทบัญญัติ มาตรา 915 (1) นี้ กฎหมายไต่เบัญญัติไว้ว่าให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังตัว แลกเงินจกแจ้งข้อกำหนดคบลล่าง หรือจำกัดควมรับผิดชอบของตนเองไว้ให้ชัดแจ้งทอผู้ทรงตัวเงิน คังนั้น โดยหลักแล้ว ข้อกำหนดคบลล่างหรือจำกัดควมรับผิดชอบตามมาตรา 915(1) นี้ จึงมีผลใช้เฉพาะกับ ตัวผู้ลงข้อกำหนดไว้เท่านั้น ไม่มีผลใช้ตลอดถึงคู่สัญญาคนอื่นที่ไม่ได้จกข้อกำหนดคบลไว้ด้วย

ตัวอย่างการลงข้อกำหนดตามมาตรา 915(1) เช่น

- กำหนดจำกัดเวลาขึ้นตัวเพื่อรับรอง (มาตรา 927 วรรค 2 วรรค 4 และ มาตรา 973) ทั้งนี้เพราะตัวแลกเงินยอมขึ้นให้รับรองในเวลาใด ๆ ก็ได้ก่อนตัวถึงกำหนด (มาตรา 927)

- ไม่ขอใช้ค่าใช้จ่ายกรณีตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือ

- กำหนดควมรับผิดชอบ โดมีเงื่อนไข เช่น ให้ไล่เบียดเอาจากผู้สละหลังอื่นเสียก่อน ฯลฯ

ปัญหาที่พิจาณาว่า การที่ผู้สั่งจ่ายออกตัวแลกเงิน และเขียนข้อกำหนดคบลล่างควม รับผิดชอบว่า "ปราศจากการไล่เบียด" (Sans recours or without recours) มีผลครอบคลุมไปถึงบรรดาผู้สละหลังทุกคนด้วยหรือไม่ ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายไทยมีความเห็นออกเป็น 2 ทาง คือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า ถ้าหากผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดว่า "ปราศจากการไล่เบียด" แล้ว ย่อม มีผลรวมไปถึงบรรดาผู้สละหลังทุกคนด้วย ผู้ทรงจึงต้องบังคับตามตัวแลกเงินนั้นไม่ได้ ทางออก ของผู้ทรงคือ ต้องฟ้องตามมูลหนี้เดิม (มาตรา 1005) แต่ถาผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดว่า "ไล่เบียด ข้าพเจ้าไม่ได้" (Without recourse to me) เช่นนี้ น่าจะมีผลปลดเบียดเฉพาะ ตัวผู้สั่งจ่ายที่ลงข้อกำหนดนี้เท่านั้นไม่รวมไปถึงผู้สละหลังด้วย

ทางที่สองผู้เขียนมีความเห็นด้วยเห็นว่า ตามบทบัญญัติมาตรา 915(1) กฎหมายไต่เบัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วว่า ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังจะต้องจกแจ้งข้อกำหนดคบลล่างหรือจำกัดควมรับผิดชอบของตนเองทอผู้ทรงตัวเงิน โดยต้องจกข้อกำหนดไว้โดยชัดแจ้งลงในตัวแลกเงินนั้น คังนั้น การที่ผู้สั่งจ่าย จะไปลงข้อกำหนดคบลล่างหรือจำกัดควมรับผิดชอบของคู่สัญญาคนอื่นในตัวแลกเงินนั้นจึงไม่น่าจะได้ เว้นแต่ในกรณีที่ได้มีกฎหมายไต่เบัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้วว่าให้มีผลตลอดถึงคู่สัญญาทั้งปวงที่ได้ลงลายมือ ชื่อไว้ในตัวแลกเงิน เช่น ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายได้ลงข้อกำหนดไว้ว่าให้หน้าขึ้นเพื่อรับรอง โดยกำหนด เวลาจำกัดไว้ให้ขึ้น หรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ (ตามมาตรา 927 วรรค 2) ก็เป็นหน้าที่ของผู้ทรง ที่จะต้องขึ้นเพื่อรับรอง มิฉะนั้นแล้วผู้ทรงจะไล่เบียดไล่เบียด ตามมาตรา 973(1) และ 973

วรรค 2 และวรรค 3 หรือถ้าในกรณีผู้สั่งจ่ายระบุข้อกำหนดว่า "ห้ามการนำตัวแลกเงินขึ้นเพื่อรับรอง" (มาตรา 927 วรรค 3) ผู้ทรงก็ไม่มีหน้าที่ที่จะทวงนำตัวไปขึ้นเพื่อรับรอง การที่ผู้สั่งจ่ายระบุข้อกำหนดเช่นนี้ย่อมเป็นการเขียนข้อกำหนดคลุมล้างหรือจำกัดความรับผิดของคนที่ผู้ทรงตามมาตรา 915(1) ซึ่งหมายความว่า ผู้สั่งจ่ายไม่ประกันว่าเมื่อนำตัวไปขึ้นแล้วเขาจะรับรองตามมาตรา 914 หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการปลดตนเองให้พ้นจากการประกันการรับรอง (ตามมาตรา 973)

ดังนั้น การที่ผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดไว้ว่า "ปราศจากการไล่เบียด" (Sans recours or Without recours) ตามมาตรา 915(1) นี้ ก็น่าจะมีผลปลดเบียดความรับผิดเฉพาะตัวผู้สั่งจ่ายที่เป็นผู้ลงข้อกำหนดนี้เท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นเช่นเดียวกับการที่ผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดว่า "ไล่เบียดข้าพเจ้าไม่ได้" (Without recourse to me) แยกบรรดาผู้สละหลังตัวแลกเงินยังคงต้องมีความรับผิดตามตัวแลกเงินเว้นแต่จะได้อ้างข้อกำหนดตามมาตรา 915(1) ไว้เช่นกัน

(2) ข้อกำหนดยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินซึ่งหน้าที่ทั้งหลาย อันผู้ทรงจะพึงต้องมีแก่
คนบางรายหรือทั้งหมด

ข้อกำหนดยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินซึ่งหน้าที่ทั้งหลาย อันผู้ทรงจะพึงต้องมีแก่คนบางรายหรือทั้งหมด หมายความว่าถึง ข้อกำหนดที่ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังได้จัดแจงลงไว้เพื่อปลดเบียดภาระหน้าที่ที่ผู้ทรงจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายตัวเงินได้กำหนดไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ เช่น หน้าที่ของผู้ทรงที่ต้องไปทำค่าค้ำคานเมื่อตัวเงินเขาไม่เชื่อถือ โดยไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมจ่ายเงิน (ตามมาตรา 960) ผู้สละหลังจะเขียนข้อกำหนดลงในตัวแลกเงินว่า "ถ้าตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือ เพราะไม่มีการรับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงไม่ต้องทำค่าค้ำคาน" ดังนี้ เป็นการที่ผู้สละหลังลงข้อกำหนดลดละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรง ผลแห่งการที่ผู้ทรงไม่ทำค่าค้ำคานนั้นจะถึงยกขึ้นอ้างใช้ได้ก็แต่เฉพาะผู้สละหลังคนที่ยกข้อกำหนดนั้นไว้เท่านั้น แต่สำหรับผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังคนอื่น ๆ จะยกขึ้นอ้างไม่ได้ เพราะลูกหนี้เหล่านี้ขอที่จะปลดตนเองให้พ้นจากความรับผิดได้ โดยอาศัยเหตุที่ว่าไม่มีการทำค่าค้ำคาน (มาตรา 973) ตัวอย่างเช่น ก.ผู้สั่งจ่าย ข.ค.เป็นผู้สละหลัง ข.จัดข้อกำหนดลงในตัวแลกเงินว่า "ไม่ต้องทำค่าค้ำคาน" ดังนี้ ถ้าผู้ทรงประสงค์จะให้ ก.ผู้สั่งจ่ายกับ ค. ผู้สละหลังคนอื่นให้ต้องรับผิดตามตัวแลกเงินด้วย ผู้ทรงก็ต้องทำค่าค้ำคาน มิฉะนั้นผู้ทรงขอมลืนสิทธิที่จะไล่เบียดเอาทั้ง ก.(ผู้สั่งจ่าย) และ ค.(ผู้สละหลังคนอื่น) ตามมาตรา

แต่ถ้าผู้สั่งจ่ายเป็นผู้จกข้อกำหนดตามมาตรา 915(2) ว่า "ไม่จำเป็นต้องทำคำค้ำคาน" ก็ย่อมมีผลตลอดถึงคู่สัญญาทั้งปวงบรรดาที่ลงลายมือชื่อไว้ในตั๋วแลกเงินนั้น ตามมาตรา 964 วรรคสาม และ มาตรา 973 ดังตัวอย่างข้างต้น ถ้า ก.ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้จกข้อกำหนดลงว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำค้ำคาน" ดังนี้ ผู้ทรงยอมมีสิทธิไต่เบียดเอา กับ ข. และ ค. ผู้สลักหลังได้ควย

ปัญหาที่นำพิจารณาว่า ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจะจกแจ้งข้อกำหนดตามมาตรา 915(2) เพื่อลบละหน้าที่ของผู้ทรงตั๋วเงินที่จะส่งคำบอกกล่าวการที่ตัวชกความเชื่อถือตามมาตรา 963 ได้หรือไม่ ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายไทยมีความเห็นออกเป็น 2 ทาง คือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า การลงข้อกำหนดตามมาตรา 915(2) นี้ ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจะลงข้อกำหนดลบละหน้าที่ที่ผู้ทรงจะตองให้คำบอกกล่าวการที่ตัวชกความเชื่อถืออันต่อผู้สลักหลังถึงขั้นขึ้นไปกับทั้งผู้สั่งจ่าย (มาตรา 963, มาตรา 966) ควยก็ได้ เพราะเป็นความสมัครใจของผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังเอง

ทางที่สองผู้เขียนเห็นควยเห็นว่าหน้าที่ของผู้ทรงที่จะตองส่งคำบอกกล่าว ตามมาตรา 963 นั้น ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตั๋วเงินจะลงข้อกำหนดลบละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงตามมาตรา 915(2) ไม่ได้ เพราะกฎหมายได้บัญญัติไว้แล้วจะลบละหน้าที่ดังกล่าวให้แก่ผู้ทรงไม่ได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 964 วรรค 2 ที่ว่า "ข้อกำหนดอันนี้ ย่อมไม่ปลดผู้ทรงให้พ้นจากหน้าที่นำตั๋วเงินยื่นภายในกำหนด หรือจากหน้าที่ให้คำบอกกล่าวตัวเงินชกความเชื่อถือแก่ผู้สลักหลังคนก่อนหรือผู้สั่งจ่าย....."

ในเรื่องผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินและผู้สลักหลังตั๋วแลกเงินมีสิทธิจกแจ้งข้อกำหนดลงไปในตั๋วเงินที่โอนตามมาตรา 915(1) และ (2) ป.พ.พ. เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษมีบทบัญญัติตรงกับมาตรา 16(1) และ (2) ทุกประการ¹ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับมาตรา 915 ป.พ.พ.ของไทยดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3-414(1) แห่ง Uniform Commercial Code ว่า

¹ การสลักหลังโดยมีข้อกำหนดลบล้างหรือจำกัดความรับผิดชอบตามมาตรา 16(1) ตามกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ บางครั้ง เรียกว่า "a qualified indorsement". David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, P.40

Section 3-414 (1) Unless the indorsement otherwise specifies (as by such words as "without recourse") every indorser engages that upon dishonor and any necessary notice of dishonor and protest he will pay the instrument according to its tenor at the time of his indorsement to the holder or to subsequent indorser who take it up, even though the indorser who takes it up was not obligated to do so.

และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Unifrom Law ตาม Unifrom Law ได้มีมติไว้มาตรา 9 ว่า

Article 9

"The drawer guarantees both acceptance and payment.

He may release himself from guaranteeing acceptance, every stipulation by which he released himself from the guarantee of payment is deemed not to be written (non e' crite)."

จะเห็นได้ว่าตาม Unifrom Law ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินจะเซ็นชื่อกำหนดไม่ยอมรับติดตั๋วแลกเงินไม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากมาตรา 915 (1) ป.พ.พ. ของไทย

กล่าวโดยสรุป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 915, Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ มาตรา 16 และ Unifrom Commercial Code ของสหรัฐอเมริกา มาตรา 3-414(1) การที่ผู้สั่งจ่ายได้จกแจงชื่อกำหนดคนด้านล่างหรือจำกัดความรับผิดของเขาเอาไว้หรือยอมลดระดับที่ให้แก่ผู้ทรงตั๋วแลกเงินนี้ ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการโอนตั๋วแลกเงินแต่อย่างใดเลย ผู้รับสั่งจ่ายก็คงได้รับกรรมสิทธิ์ในตั๋วแลกเงินฉบับนั้นไปโดยสมบูรณ์ทุกประการ และอาจมีสิทธิเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย (Holder in due course) ได้เพียงแต่ผู้รับสั่งจ่ายตกอยู่ในชื่อกำหนดที่ว่า จะไล่เบี้ยแก่ผู้สั่งจ่ายไม่ได้หรือไล่เบี้ยได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดเอาไว้หรือจะไล่เบี้ยได้ก็ต่อเมื่อต้องกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก่อนเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ตามบทบัญญัติมาตรา 915 กฎหมายได้มีมติให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สั่งจ่ายเป็นผู้มีสิทธิลงชื่อกำหนดดังกล่าวได้เท่านั้น คู่กรณีอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตั๋วแลกเงินจะลงชื่อกำหนดโดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 915 นี้ไม่ได้ เช่น ผู้รับรอง, ผู้รับอาร์ล หรือผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า จึงไม่มีสิทธิที่จะลงชื่อกำหนดดังกล่าวได้ หากบุคคลดังกล่าวไปจกแจงชื่อกำหนดลงไว้ตาม

มาตรา 915 ในตั๋วแลกเงิน ข้อกำหนดดังกล่าวนั้นก็ย่อม่าจะไม่ขัด (มาตรา 899) แต่ผู้รับรอง
 มีสิทธิรับรองบางส่วนได้ (ดูมาตรา 935-936) และผู้รับอาวัลก็มีสิทธิรับอาวัลบางส่วนได้ (ดู
 มาตรา 938)

อนึ่ง ความในมาตรา 915 นี้ มาตรา 989 วรรคแรกบัญญัติให้นำไปใช้บังคับกับเช็ค
 ค่าย ดังนั้นผู้สั่งจ่ายเช็คและหรือผู้สละหลังเช็คมีสิทธิที่จะลงข้อกำหนดคลังหรือจำกัดความรับผิด
 ของตนต่อบุคคลใด แต่ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและผู้สละหลังตั๋วสัญญาใช้เงินไม่น่าจะ ได้สิทธิตาม
 มาตรา 915 นี้ เพราะมาตรา 985 มีคำบัญญัติให้นำความในมาตรา 915 นี้ไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญา
 ใช้เงินค้าย

1.3 สิทธิที่จะวางข้อจำกัดการห้ามโอนตั๋วเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 มาตรา 923

ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทย ผู้สละหลังมีสิทธิที่จะวางข้อจำกัดการห้ามโอนตั๋ว
 เงินไว้ได้ตามมาตรา 923¹ ซึ่งผลทำให้ผู้สละหลังที่ได้วางข้อจำกัดการห้ามโอนตั๋วเงินเอาไว้
 นั้นไม่ต้องรับผิดตามตั๋วเงินต่อบุคคลหลังคนต่อ ๆ ไปภายหลังเท่านั้น (แต่ยังคงต้องรับผิดตามตั๋วเงิน
 ต่อบุคคลหลังคนแรกที่ตน โอนตั๋วเงินให้เขาไปอยู่) การที่ผู้สละหลังได้วางข้อจำกัดห้ามโอนตั๋วเงิน
 ไว้ตามมาตรา 923 นี้ ไม่ทำให้สภาพการโอนของตั๋วเงินนั้นเสียไปแต่ประการใด และหาได้มีห
 บัญญัติให้ผู้สละหลังที่วางข้อจำกัดการห้ามโอนเอาไว้หลุดพ้นหน้าที่ตามมาตรา 914 ป.พ.พ. แต่
 ประการใด

การที่ผู้สละหลังวางข้อจำกัดการห้ามโอนตั๋วเงินตามมาตรา 923 ป.พ.พ. มีผลแตกต่าง
 จากกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ ในเรื่อง **restrictive indorsement** ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา
 8(1) และมาตรา 35(1)-(3) ของ **Bills of Exchange Act, 1882** กล่าวคือตามกฎหมาย
 ตั๋วเงินของอังกฤษถ้าผู้สละหลังได้มีการวางข้อจำกัดห้ามโอนตั๋วเงินเอาไว้แล้ว ผู้รับสละหลังไม่ยินยอม
 มีสิทธิที่จะเรียกร้องบังคับการใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นจากคู่สัญญาคนอื่น ๆ ได้ในฐานะเท่าเทียมกับผู้
 สละหลังที่วางข้อจำกัดนั้น แต่ไม่มีสิทธิที่จะโอนตั๋วเงินนั้นต่อไป และเมื่อได้มีการวางข้อห้ามโอน

¹ดูรายละเอียดในบทที่ 1 ข้อ 1.6.2 เรื่องผู้สละหลังระบุข้อความห้ามสละหลังสืบไป,
 หน้า 54-60

เอาไว้แล้ว ต่อมาผู้สละหลังอาจยินยอมให้ผู้รับสละหลัง โอนตัวเงินนั้นอีกก็ได้แต่ในกรณีผู้รับสละหลัง ในภายหลังยอมรับไปซึ่งสิทธิและความรับผิดชอบของผู้สละหลังที่รับการสละหลังห้าม โอนคนแรก (มาตรา 35(3))

1.4 สิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่ผูกพันให้รับผิดชอบตามตัวเงินขึ้นใช้กับผู้ทรงตัวเงินได้

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 312, 313 และบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะ ตัวเงินแล้วเห็นได้ว่าลูกหนี้ที่ผูกพันร้องให้ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินอาจยกข้อต่อสู้เจ้าหนี้แห่งตัวเงิน (ผู้ทรง) ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ข้อต่อสู้ที่ปรากฏในตัวตัวเงินนั่นเอง ย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับ โอนได้แม้ว่าจะรับ โอนไปโดยสุจริตก็ตาม ตามมาตรา 312, 313 ป.พ.พ. ได้แก่

1.1 ตราสารนั้นไม่เป็นตัวเงิน โดยสมบูรณ์ กล่าวคือไม่มีรายการตามที่กฎหมายบังคับว่าจะต้องมี (ตามมาตรา 909, 983, 988) เช่น ไม่มีคำบอกกล่าวชื่อว่าเป็นตัว แลกเงิน, ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค, ไม่มีลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย ฯลฯ

1.2 มีการสละหลังกลับคืนตาม มาตรา 917 วรรค 3 ประกอบมาตรา 971

1.3 มีการสละหลังขาดสายตามมาตรา 905

1.4 มีข้อจำกัดความรับผิดชอบซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ซึ่งลงข้อจำกัดความรับผิดชอบ เช่น เขียนว่าไล่เบี้ยจากเขาไม่ได้หรือสิทธิไล่เบี้ยแม้จะมี แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขนั้น และเงื่อนไข นั้นยังไม่สำเร็จ ตามมาตรา 915(1)

1.5 มีลายมือชื่อปลอม ตามมาตรา 1008

1.6 การสละหลัง โอนบางส่วนตามมาตรา 922 วรรค 2

1.7 การเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวเงินตามมาตรา 1007

2. ข้อต่อสู้ที่เป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้นเองตามมาตรา 312, 313 ป.พ.พ. ได้แก่

นิคม หังสุวรรณ, หลักกฎหมายตัวเงิน(บางเรื่อง), พิมพ์ครั้งที่ 1 (จัดพิมพ์โดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 37-38

- 2.1 ผู้ถูกฟ้องมิได้ยินยอมคว่ำในการที่ผู้ทรงยอมรับเอาคำรับรองเป็นขำ
ทามาตรา 936 วรรค 2
- 2.2 ผู้ถูกฟ้องมิได้ยินยอมคว่ำในกรณีที่ผู้ทรงยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่าย
ทามาตรา 948
- 2.3 กรณีที่ผู้ทรงบอกปิดไม่ยอมรับเอาเงินซึ่งเขาใช้เพื่อแก้หน้าคาม
มาตรา 956 วรรค 2
- 2.4 ผู้ทรงปล่อยให้เวลาว่างผ่านไปทามาตรา 973(1)(2)(3)
- 2.5 ผู้ทรงไม่ได้ยื่นตัวให้ใช้เงินทามาตรา 914 หรือผู้ทรงไม่ได้ยื่นตัว
ให้รับรองทามที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลับหลังได้กำหนดไว้ทามาตรา 927 ประกอบมาตรา 973 วรรค 4
และวรรค 5
- 2.6 ผู้ทรงฟ้องเมื่อตัวเงินขาดอายุความมาตรา 1001 ถึงมาตรา 1003
- 2.7 ผู้ทรงไม่ใครองขอให้บุคคลทามาตรา 961 ทำคำคัดค้านทาม
มาตรา 914

3. ข้อต่อสู้ในเรื่องความสามารถของคู่สัญญาในตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 902 "ถ้าตัวเงินลงลาเมื่อชื่อของบุคคลหลายคนมีทั้งบุคคลซึ่งไม่อาจเป็นคู่
สัญญาได้เลย หรือเป็นได้แต่ไม่เต็มผลไซ้ ทานว่าการนี้ยอมไม่กระทบกระทั่งถึงความรับผิดชอบของ
บุคคลอื่น ๆ นอกนั้น ซึ่งคงต้องรับผิดชอบตัว" ในเรื่องนี้ก็กฎหมายไทยมีความเห็นเป็น 2 ทาง

ทางที่หนึ่ง เห็นว่า ความในมาตรา 902 เป็นเรื่องที่ยุหมายเพ่งเล็งถึงความ
สามารถในการเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตัวเงินของคู่สัญญา ซึ่งความสามารถในการเข้ามาเป็นคู่สัญญา
ของคู่สัญญานั้น ยอมเป็นเรื่องเฉพาะตัวของเขาเท่านั้น ลูกหนี้ซึ่งไม่อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงิน
ได้เลย หรือเป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผลสามารถยกเรื่องความสามารถในการเข้ามาเป็นคู่สัญญาใน
ตัวเงินขึ้นต่อสู้ผู้รับ โอนได้ทุกคนไม่ว่าผู้รับ โอนจะรับ โอนตัวไว้ โดยสุจริตก็ตาม เพราะข้อต่อสู้ใน
เรื่องความสามารถเป็นข้อต่อสู้เฉพาะตัวบุคคล ไม่ได้อาศัยความเกี่ยวข้องกับคู่สัญญาคนอื่น ๆ กรณี
จึงไม่เป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติในมาตรา 916 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ทางที่สองซึ่งเป็นความเห็นเช่นเดียวกับผู้เขียนเห็นว่า ข้อต่อสู้ในเรื่องความสามารถ
ของคู่สัญญาในตัวเงิน ทามาตรา 902 นี้ อยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 916 ป.พ.พ. บุคคลซึ่งไม่
อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินได้เลย หรือเป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผล ทามาตรา 902 นี้ สามารถ

ยกข้อต่อสู้ในเรื่องการไม่มีความสามารถในการเข้าเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินขึ้นต่อสู้กรณีโดยตรงได้เท่านั้นจะยกขึ้นต่อสู้ผู้ทรงซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับ โอนมา โดยสุจริตไม่ได้

ตัวอย่างเช่น ก. วิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (ก. เป็นบุคคลที่เป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผลตามมาตรา 902) โอนตั๋วเงินให้แก่ ข. และ ข. โอนตั๋วเงินให้ ค. ค. รับ โอน โดยสุจริต (คือไม่รู้ว่า ก. เป็นคนวิกลจริต) ก. ไม่อาจยกข้อต่อสู้ของตนว่า วิกลจริตขึ้นต่อสู้ ค. ได้ เว้นแต่ ค. รู้ว่า ก. วิกลจริต ในขณะที่ ค. รับ โอนตั๋วจาก ข. ก. ย่อมยกข้อต่อสู้ว่าตนเป็นคนวิกลจริตขึ้นต่อสู้เพื่อไม่ทรงรับผิดต่อ ค. ได้ตามมาตรา 916 ป.พ.พ.

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลใดตกเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามคำสั่งศาลแล้ว ท่อมบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือบุคคลเสมือนไร้ความสามารถตามคำสั่งศาลดังกล่าวได้เข้าเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงิน บุคคลดังกล่าวนั้นย่อมยกข้อต่อสู้ในเรื่องการเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถขึ้นต่อสู้ผู้รับ โอน โดยสุจริตได้ โดยไม่คำนึงว่าผู้รับ โอนนั้นจะรู้ถึงข้อไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถนั้นหรือไม่ก็ตาม (ตามมาตรา 145 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง)

4. ข้อต่อสู้ที่ผู้ทวงหนี้ผู้ทรงตั๋วเงิน โดยตรงอยู่แล้ว กล่าวคือ เป็นข้อต่อสู้เกี่ยวกับความบกพร่องหรือความระงับในสิทธิของผู้ทรงตั๋วเงินเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 ที่มีผู้ทวงหนี้ให้ผู้ถูกฟ้องในมูลตั๋วแลกเงินยกความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สั่งจ่าย หรือผู้ทรงคนก่อน ๆ ขึ้นต่อสู้ผู้ทรงคนปัจจุบัน เว้นแต่การ โอนจะมีขึ้นได้ โดยการคบคิดกันนั้นอันเป็นเพียงบทบัญญัติถึงกรณีผู้ถูกฟ้องในมูลตั๋วแลกเงินจะยกข้อต่อสู้ดังกล่าวใน มาตรา 916 นี้ขึ้นต่อสู้ไม่ได้ หากจะยกข้อต่อสู้ได้เฉพาะกรณีการ โอนมีขึ้นด้วยการคบคิดกันอันลึกลับที่มีผู้ทวงหนี้ไว้แต่ประการเดียวไม่¹ ทั้งนี้หากผู้ทวงหนี้ผู้ถูกฟ้องในมูลตั๋วเงินมีข้อต่อสู้ถึงความบกพร่องในสิทธิของผู้ทรงคนปัจจุบันอย่างไร ก็ยกขึ้นต่อสู้ได้² เช่น ท่อสูว่าตั๋วเงินปราศจากมูลหนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 761/2504) มูลหนี้เดิมเป็นการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตกเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 804/2506)

¹ บึงศักดิ์ กฤษณจินดา, "ปัญหาทางแพ่งบางประการเกี่ยวกับเช็ค" เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค เสนอที่ ห้อง 112 ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เมษายน 2526

² ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 95

ผู้ทรงเช็ครับ โอนมาโดยไม่สุจริตแม้จะมีค้ำประกันมั่นคงไม่มีสิทธิฟ้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1768/2517) โจทก์ชายเหล็กไหลแก่ ป. เมื่อสิ่งที่ชายไม่ใช้เหล็กไหลสัญญาชื่อชายก็ไม่ใช้ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเงินตามเช็คที่โจทก์ได้รับไปจาก ป. ข้อนี้เป็นข้อต่อสู้ข้อหัว โจทก์เอง จำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คไม่ต้องรับผิดชอบ โจทก์แม่จำเลยจะไม่ได้ต่อสู้ว่า โจทก์รับเช็คไว้โดยไม่สุจริตค้ำประกันเพื่อมั่นคง จำเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2932/2519) เป็นต้น

5. ในกรณีที่ผู้ทรงได้โอนตัวเงินไปให้คนอื่น ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้ทรงคนก่อน ลูกหนี้นี้จะนำไปใช้ยืนยันข้อต่อสู้ผู้รับ โอนโดยสุจริตซึ่งเป็นผู้ทรงคนปัจจุบันไม่ได้ จะต่อสู้ผู้รับ โอนได้ก็ต่อเมื่อการ โอนนั้นเกิดขึ้น โดยการค้ำประกันมั่นคง ตามมาตรา 916 ป.พ.พ.

กรณีอย่างใดจึงจะใช้เรียกว่าการ โอนตัวเงินนั้นได้มีการค้ำประกันมั่นคงอันจะมีผลทำให้ผู้รับ โอนไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย "ด้วยค้ำประกันมั่นคง" ตามมาตรา 916 ต่างกับคำว่า "กถมั่นคง" ตาม ป.พ.พ. มาตรา 121 ซึ่งเป็นเรื่องฝ่ายหนึ่งใช้ขยายผลออกลงอีกฝ่ายหนึ่งให้หลงเชื่อเข้าทำนิติกรรมด้วย¹ และต่างกับคำว่า "การมั่นคง" ตามมาตรา 237 ซึ่งเป็นเรื่องลูกหนี้ทำนิติกรรมใด ๆ ทั้งรู้หรือว่าจะเป็นการให้เจ้าหน้าที่เสียเปรียบ²

คำว่า "ด้วยค้ำประกันมั่นคง" ตามมาตรา 916 ป.พ.พ. นี้ มีนัยกฎหมายไทย มีความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรกเห็นว่า ค้ำประกันใช้คำว่า "ด้วยค้ำประกันมั่นคง" จึงหมายความว่า การที่ผู้ทรงคนก่อนซึ่งเป็นคู่สัญญาใกล้ชิดโดยตรงกับผู้ถูกฟ้อง โอนตัวเงินให้แก่ผู้ทรงที่เป็น โจทก์ฟ้องนั้นไม่ได้โอนกันจริง ๆ แต่เป็นการ โอนที่ทั้งสองฝ่ายมีเจตนาค้ำประกันในชื่อบุคคลให้ผู้ถูกฟ้องต่อสู้คดีได้ตาม มาตรา 916³

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 56

²อัมพร ๗ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 107

³ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 56

ฝ่ายหลังเห็นว่า แม่ตัวบงจะใช้คำว่า "ควยคบคิดกันฉ้อฉล" ก็ตาม แต่มีได้หมายความว่า ผู้โอนและผู้รับ โอนจะต้องกระทำ โดยการสมรู้ร่วมคิดกันเสมอไปแต่อย่างใด แม้จะปรากฏว่าผู้รับ โอนและผู้ให้ยวทราบถึงข้อต่อสู้ ซึ่งผู้ถูกฟ้องอาจยกขึ้นต่อสู้กับผู้โอนได้แล้ว ก็ถือว่าเป็นการคบคิดกันฉ้อฉลเหมือนกัน เพราะเมื่อดูจากทนายภาษาอังกฤษแล้วจะเห็นว่า กฎหมายใช้คำว่า *fraudulent understanding* ซึ่งมีความหมายว่า "การรู้ถึงข้อฉ้อฉลนั้นเท่านั้น" ไม่ถึงขนาดต้องคบคิดกันอย่างตัวบงภาษาไทย¹

ตามแนวคำพิพากษานิติภาควิชาได้วินิจฉัยไว้ตามแนวความเห็นฝ่ายหลัง โดยศาลฎีกาเพิ่งเล็งเฉพาะในคดีผู้รับ โอนเป็นสำคัญว่าหากการรับ โอนตัวเงินไว้ โดยรู้ถึงความบกพร่องในสิทธิของผู้โอนตัวเงินนั้นหรือไม่ ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏได้ว่า ผู้รับ โอนตัวเงินไว้ โดยรู้ว่าสิทธิของผู้โอนที่มีอยู่ในตัวเงินนั้นบกพร่องย่อมได้ชื่อว่าเป็นการรับ โอนไว้ โดยไม่สุจริตมีผลทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ต้องถึงขนาดต้องมีการคบคิดหรือปรึกษารือกันในระหว่างผู้โอนกับผู้รับ โอน² คังแนวคำพิพากษานิติภาควิชาที่ได้อธิบายไว้ดังนี้

คำพิพากษานิติภาควิชาที่ 1076/2507

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายเงินแก่ผู้มีชื่อคนหนึ่ง ทอม่าจำเลยได้ชำระหนี้แก่ผู้มีชื่อนั้น โดยทำสัญญาประนีประนอมผ่อนชำระเงินตามเช็ค ซึ่งโจทก์ก็ได้ลงชื่อเป็นพยานด้วยนั้น แลคงว่า โจทก์รู้ดีแล้วว่า จำเลยไม่มีทรัพย์สินจะต้องใช้เงินตามเช็คแล้ว ฉะนั้นการที่โจทก์กลับรับเช็คจากผู้มีชื่อดังกล่าวแล้วนำไปขึ้นเงินต่อธนาคารจึงเท่ากับ โจทก์กระทำโดยไม่สุจริต ถือได้ว่าเป็นการคบคิดกันฉ้อฉล โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำเช็คฉบับนี้มาฟ้องเรียกเงินจากจำเลยได้

คำพิพากษานิติภาควิชาที่ 351/2525

จำเลยลงลาเมื่อชื่อเป็นผู้สั่งจ่ายเช็ค ย่อมต้องรับผิดชอบในความในเช็คนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 900 ข้อต่อสู้ของจำเลยที่ว่าจำเลยมอบเช็คให้บุคคลอื่น โดยไม่มีมูลหนี้ จึงสั่งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินนั้น จำเลยจะยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงไม่ได้ จำเลยจะพ้นจากความรับผิดชอบเมื่อ

¹ชนวันัน เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 56

²ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, หน้า 99

การ โอนได้มีขึ้นด้วยการคบคิดกันฉ้อฉลตาม มาตรา 916 การที่จำเลยได้การต่อสู้เพียง
ว่า โจทก์รับเช็คมา โดยไม่สุจริตและไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมิได้กล่าวอ้างว่าไม่สุจริตและไม่ชอบ
อย่างไรอันจะถือว่าเป็นการคบคิดกันผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อฉ้อฉลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 916 เป็นคำให้
การที่ไม่ขัดแย้งตาม ป.วิ.พ.มาตรา 177 จึงต้องถือว่า โจทก์รับเช็คมา โดยสุจริตและเป็นผู้ทรง
โดยชอบ ข้อวินิจฉัยที่ว่า โจทก์รับเช็คผิดพลาด โดยการคบคิดกับบุคคลอื่นทำการฉ้อฉลจำเลยจึงเป็น
การวินิจฉัยนอกประเด็นจากคำฟ้องและและคำให้การ

คำพิพากษานี้ฎีกาที่ 1866/2526

เช็คผิดพลาดเป็นเช็คออกให้แก่ผู้ถือ โจทก์รับ โอนมายอมเป็นผู้ทรง จำเลยจะยกข้อต่อสู้
ว่าเช็คผิดพลาดไม่มีมูลหนี้ต่อกัน อันอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างจำเลยผู้ส่งจ่ายกับมิคา โจทก์
ผู้ทรงคนก่อนหาได้ไม่ คดีจึงไม่จำเป็นต้องสืบพยาน

ฉะนั้น คำว่า "เว้นแต่การ โอนจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล" นั้นจึงหมายความว่าเพียง
ว่า ผู้ทรงได้รับ โอนตัวเงินไว้ โดยรู้งถึงข้อต่อสู้นั้น แล้วก็เป็นการเพียงพอไม่ต้องถึงขนาดที่ผู้ทรงได้
ร่วมคบคิดกับผู้โอน ในกรณีตรงกันข้าม ถ้าลำพังแต่ผู้โอนตัวเงินแต่เพียงคนเดียวทำการทุจริตยอม
ไม่เป็นข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้ที่ฟ้องรับผิดชอบตัวเงินจะยกขึ้นมาใช้กับผู้รับ โอนได้¹

6. ข้อต่อสู้ที่ผู้รับ โอนได้รู้อยู่แล้วในเวลารับ โอน หมายความว่า ผู้รับ โอนได้รับ โอน
ตัวเงินไว้โดยรู้ว่าลูกหนี้ตามตัวเงินนั้นมีข้อต่อสู้กับผู้โอน ดังนี้เท่าที่เห็นว่า ผู้รับ โอนได้ยอมรับว่าตัว
เงินฉบับนั้นมีข้อบกพร่องและทบทวนที่จะให้ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ที่ผู้โอนนั้นขึ้นต่อสู้ยืนยันตนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้
แล้วลูกหนี้ผู้ที่ถูกผู้ทรง เรียกร้องหรือฟ้องร้องนั้นยอมยกข้อต่อสู้ที่ตนมีอยู่ต่อสู้ผู้รับ โอนซึ่งเป็นผู้ทรงตัวเงิน
ได้² เช่น รับ โอนเช็ค โดยรู้ว่าผู้ส่งจ่ายไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระให้ผู้โอนตามเช็คนั้นผู้รับ โอนไม่มี
สิทธิจะฟ้องให้ผู้ส่งจ่ายใช้เงินตามเช็คนั้น (คำพิพากษานี้ฎีกาที่ 1238/2501) เป็นต้น

7. กรณีมีการสลักหลังให้ตัวแทนเรียกเก็บเงินตามมาตรา 925 วรรค 2 ซึ่งถ้าหากมี
ข้อต่อสู้ที่จะใช้ยืนยันตัวการ (ผู้สลักหลัง) ได้ ก็ใช้ยืนยันตัวแทน (ผู้ทรงคนปัจจุบัน) ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง
ผู้ทรงหรือผู้สลักหลังที่เป็นตัวแทนแม้สุจริตก็ไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

¹ เรื่องเดียวกัน
² เรื่องเดียวกัน, หน้า 93

8. กรณีมีการสลักหลังเป็นจำนำ ตามมาตรา 926 วรรค 2 ซึ่งถ้าหากว่าการ โอนมี
ขึ้นด้วยการพบคิดกันฉ้อฉล ก็ยกข้อต่อสู้ใช้ยื่นผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ได้ (ข้อสังเกตหลักเกี่ยวกับ
มาตรา 916)

9. ข้อต่อสู้ในกรณีที่เป็นเช็คชื่กรวมซึ่งมีข้อความว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ" ตามมาตรา
995(3) ประกอบมาตรา 999 ป.พ.พ. (คู่มือที่ 1 ข้อ 1.6.3)

10. ข้อต่อสู้ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายเขียนข้อความ "ห้ามเปลี่ยนมือ" หรือข้อความทำนอง
เกี่ยวกับห้ามเปลี่ยนมือลงบนตั๋วเงิน ตามมาตรา 917 วรรค 2 ประกอบมาตรา 985 และ มาตรา
989 ป.พ.พ.

1.5 สิทธิไล่เบี้ยของผู้สลักหลังตั๋วเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
970 ประกอบมาตรา 967 วรรคสาม

มาตรา 970 "คู่สัญญาทุกฝ่ายซึ่งต้องรับผิดชอบและถูกไล่เบี้ย หรืออยู่ในฐานะจะถูก
ไล่เบี้ยได้นั้น อาจจะใช้เงินแล้วเรียกให้เขาสละตั๋วเงินให้แก่ตนได้ รวมทั้งค่าค้ำคานและบัญชีรับ
เงินด้วย

ผู้สลักหลังทุกคนซึ่งเขาถือเอาและใช้เงินตามตั๋วแลกเงินแล้วชี้ค้ำคานค่าสลักหลังของ
ตนเองและของเหล่าผู้สลักหลังภายหลังตนนั้นเสียก็ได้"

มาตรา 967 วรรคสาม "สิทธิเช่นเดียวกันนี้ ย่อมมีแก่บุคคลทุกคนซึ่งได้ลงลายมือ
ชื่อในตั๋วเงินและเข้าถือเอาตั๋วเงินนั้น ในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน"

สิทธิไล่เบี้ยของผู้สลักหลังตั๋วเงินจะเกิดขึ้นต่อเมื่อ ผู้สลักหลังตั๋วเงินได้เข้าใช้เงิน
ตามตั๋วเงินไปแล้วและได้เข้าครอบครองตั๋วเงิน ตามมาตรา 970 ผู้สลักหลังผู้นั้นยอมเข้าสู่ฐานะ
ของเจ้าหนี้ และใช้สิทธิเรียกร้องเอาแก่ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบอยู่ในลำดับก่อนตนขึ้นไป แต่ไม่มีสิทธิที่จะ
เรียกร้องเอาจากลูกหนี้ผู้ที่อยู่ในลำดับหลังตนไป (คู.พ.พ.มาตรา 914 และ 971 ประกอบ)

บุคคลที่ผู้สละหนี้จะใช้สิทธิไล่เบียดได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 967 วรรคสามที่ว่า "....
ในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน"¹ ในตัวบทภาษาอังกฤษใช้
 คำแปลว่า "to every person who has signed the bill and taken it up." ซึ่ง
 หมายถึงบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบผู้สละหนี้ที่ได้เข้าใช้เงินและถือเอาตัวเงินนั้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจ
 มีได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้ส่งจ่ายตัวเงิน และผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน
2. ผู้รับรองตัวแลกเงิน
3. ผู้สละหนี้ที่อยู่ในลำดับก่อนตน
4. ผู้รับอาวัลซึ่งใหม่ประกันบุคคลที่กล่าวมา ตามข้อ 1, 2 และ 3

จำนวนเงินที่ผู้สละหนี้จะใช้สิทธิไล่เบียดได้ ย่อมเป็นไปตามนัยของผลแห่งบทบัญญัติตาม
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 969 ซึ่งบัญญัติว่า "คู่สัญญาฝ่ายซึ่งเข้าถือเอาและใช้เงิน
 ตามตัวแลกเงินอาจจะเรียกเอาเงินใช้จากคู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบได้ คือ

- (1) เงินเต็มจำนวนซึ่งตนได้ใช้ไป
- (2) ดอกเบียดในจำนวนเงินนั้นคิดอัตราร้อยละห้าต่อปี นับแต่วันที่ได้นำเงินไป
- (3) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันตนต้องออกไป
- (4) ค่าชักส่วนลดจากต้นเงินจำนวนในตัวแลกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 968

อนุมาตรา (4)"

¹"ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน" ตามที่แปลมาจาก *prior parties* ซึ่งใน
 มาตรา 906 คือ คู่สัญญาคนก่อน ๆ หมายถึงผู้ส่งจ่าย ผู้ออกตัวเงินและผู้สละหนี้คนก่อน ๆ ไม่รวม
 ถึงผู้รับอาวัลด้วยกัน แต่ฎีกาที่ 3421/2525 นำมาตรา 967 ไปใช้กรณีผู้สละหนี้เข้าผู้ถือซึ่งรับผิดชอบ
 ในฐานะที่รับอาวัลไล่เบียดกันเองเพราะได้รับตัวเงินคืนมา โดยอ้างว่าเป็นผู้ทรงตัวผู้ถือด้วย ซึ่งข้อ
 โต้แย้งไม่มีถึงคู่สัญญาคนก่อน ๆ หมายความว่าผู้รับอาวัลผู้ส่งจ่ายด้วยกันหรือไม่ (จิติ ตังศรีพิชัย,
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติเดินสะพักและตัวเงิน, หน้า 127)

ตาม (3) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันตนต้องออกไป

ค่าใช้จ่ายตาม (3) นั้น หมายความว่า ค่าใช้จ่ายในอันที่ผู้สละหลังได้ออกไปในอันที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นซึ่งน่าจะหมายความรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีกับผู้ทรง และค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้สละหลังจะต้องเสียไปตามคำพิพากษาค้วย

ตาม (4) ค่าชดเชยส่วนลดจากต้นเงินจำนวนในตัวแลกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 968
อนุมาตรา (4)

ค่าชดเชยส่วนลด (Commission) น่าจะมีความหมายได้ว่าเป็นค่าปลอมใจ หรือค่า
สมนาคุณ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเงินค่าปากจูงในการกู้ยืมเงิน หรือ ค่าธรรมเนียมเงิน (Commitment
fee) ที่ธนาคารเรียกเก็บจากลูกค้าของธนาคารในการที่ธนาคารได้ให้ลูกค้าเงินจากธนาคาร
ไป ค่าชดเชยส่วนลดนี้ตามกฎหมายตัวเงินให้เรียกเก็บได้ไม่เกินร้อยละ $\frac{1}{6}$ ของปีในต้นเงินอันจะพึงใช้
ตามตัวเงิน กฎหมายห้ามไว้ไม่ให้เรียกเกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ดังกล่าวแต่จะตกลงกันน้อยกว่า
อัตราดังกล่าวนี้ได้ แต่ถ้านอกกรณีไม่ได้มีการตกลงกันไว้ในเรื่องค่าชดเชยส่วนลดนี้ กฎหมายก็ให้คิดใน
อัตราร้อยละ $\frac{1}{6}$ ของปีของต้นเงินที่พึงใช้ตามตัวเงิน (ตามมาตรา 968 (4))

อนึ่ง หากผู้ทรงยอมผ่อนผันไม่เรียกเอาค่าชดเชยส่วนลดจากผู้สละหลัง ผู้สละหลังก็ยังมีสิทธิ
เรียกเอาค่าชดเชยส่วนลดจากบุคคลที่ตนใช้สิทธิไต่เบี่ยตามมาตรา 969 นี้ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ความในมาตรา 969 นี้ นำไปใช้บังคับกับเรื่องตัวสัญญาใช้เงินค่วย
(มาตรา 985 ป.พ.พ.) แทนที่ได้มีบทบัญญัติให้นำไปใช้กับเช็คค่วยไม่ (ตามมาตรา 989 ป.พ.พ.)
ดังนั้น ในกรณีผู้สละหลังตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินจะใช้สิทธิไต่เบี่ยไต่เบี่ยได้เป็นจำนวนเท่าใด ย่อม
เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 969 นี้ แต่ถ้านั้นในกรณีผู้สละหลังเช็คแล้ว ผู้สละหลังเช็คคงใช้
สิทธิไต่เบี่ยไต่เบี่ยอย่างธรรมดาเท่านั้น คือไต่เบี่ยได้เฉพาะเงินจำนวนที่ตนได้จ่ายไปพร้อมดอกเบี้ยตาม
หลักทั่วไปในเมื่อมีการนิพนธ์ในอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี ตามมาตรา 224 ป.พ.พ. แต่หากเขา
ไม่นิพนธ์ก็เรียกดอกเบี้ยไม่ได้ กล่าวคือ พอผู้สละหลังเช็คบอกกล่าวให้บุคคลผู้ยื่นชำระหนี้ เขาก็

ชำระให้ทันที อย่างนี้จะได้อีกแต่เงินที่ตนจ่ายไปเท่านั้น จะเรียกดอกเบี้ยนับแต่วันที่ตนจ่ายไปไม่ได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีกฎหมายยอมให้ผู้สละหลังเช็คเรียกดอกเบี้ยก่อนที่ลูกหนี้จะผิดนัดได้¹

2. หน้าที่ของผู้สละหลังตั๋วเงิน

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วถึงสิทธิของผู้สละหลังตั๋วเงินดังกล่าวในข้อ 1 จึงเห็นสมควรจะกล่าวถึงหน้าที่ของผู้สละหลังตั๋วเงินตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนขอแบ่งหน้าที่ของผู้สละหลังตั๋วเงินได้ออกเป็น 3 กรณีดังต่อไปนี้คือ

2.1 หน้าที่ที่จะใช้เงินแก่ผู้ทรง ถ้าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน

2.2 หน้าที่โต้แย้งไปยังผู้ทรงในการรับคำออกกล่าวการรับรองเป็นขยาย

2.3 หน้าที่ต้องให้คำออกกล่าวการนี้ด้วยความเชื่อถือไปยังผู้สละหลังถึงขั้นขึ้นไป

ดังจะได้พิจารณาหน้าที่ของผู้สละหลังตั๋วเงินได้ดังนี้

2.1 หน้าที่ที่จะใช้เงินแก่ผู้ทรง ถ้าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914

มาตรา 914 "บุคคลผู้สั่งจ่ายหรือสละหลังตั๋วแลกเงินยอมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้นำขึ้นโดยชอบแล้วจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตั๋ว ถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือ โดยไม่ยอมรับรองก็ดี หรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สละหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินแล้ว"

จากความในบทบัญญัติมาตรา 914 นี้ เมื่อผู้สละหลังได้สละหลังตั๋วแลกเงินให้ไปแล้ว กฎหมายได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ".....ยอมเป็นอันสัญญาว่า....." เท่ากับว่าก่อให้เกิดข้อสัญญาะหว่างผู้สละหลังกับผู้ทรงตั๋วแลกเงินขึ้น แม้ในตัวเงินแลกเงินนั้นผู้สละหลังจะไม่ได้เขียนข้อความเช่นนั้นไว้เลยก็ตาม ซึ่งข้อสัญญาดังกล่าวมาตรา 914 นี้คือ

¹ ฆนรัตน์ เนติโพธิ์, "อาวัล" หน้า 69-70

1. ผู้สละหลังสัญญาว่า เมื่อผู้ทรงนำตัวเงินไปยื่นต่อผู้จ่าย ผู้จ่ายจะรับรองหรือจะจ่ายเงินตามตัวนั้น
2. ถ้าผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน ผู้สละหลังจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงหรือแก่ผู้สละหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้จ่ายเงินตามตัวนั้น ถ้าผู้ทรงได้ทำถูกต้องตามวิธีการเรื่องไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน
3. ข้อสัญญาค้ำผู้ทรง คือ ต้องทำให้ถูกต้องตามวิธีการเรื่องไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน

ข้อ 1 ผู้สละหลังสัญญาว่า เมื่อผู้ทรงนำตัวเงินไปยื่นต่อผู้จ่าย ผู้จ่ายจะรับรองหรือจ่ายเงินตามตัวนั้น

".....ยอมเป็นอันสัญญาว่า....." กฎหมายได้บัญญัติบังคับให้ผู้สละหลังให้สัญญาเพราะ เนื้อความในตัวแลกเงินหรือเช็ค ไม่มีข้อความใดบังคับให้ผู้สละหลังรับผิดชอบตัวเงิน ซึ่งต่างจากตัวสัญญาใช้เงินซึ่งผู้ออกตัวให้คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอนตามมาตรา 982 และ 983 (2)

" เมื่อผู้ทรงนำตัวเงินไปยื่นต่อผู้จ่าย ผู้จ่ายจะรับรองหรือจ่ายเงินตามตัวนั้น"
ตัวแลกเงินชนิดที่ผู้ทรงจะต้องนำไปยื่นต่อผู้จ่ายให้รับรองได้แก่

- ก. ตัวแลกเงินที่สั่งให้จ่ายเงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็นตามมาตรา 913(4) ซึ่งผู้ทรงจำเป็นต้องนำไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองตาม ป.พ.พ. มาตรา 928¹
- ข. ตัวที่ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดไว้ว่าให้นำขึ้นเพื่อรับรอง โดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ตามมาตรา 927 วรรคสอง

ค. ตัวที่ผู้สละหลังลงข้อกำหนดไว้ว่า นำมาตัวเงินขึ้นเพื่อรับรอง โดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ เว้นแต่ผู้ส่งจ่ายจะได้ห้ามการรับรองตามมาตรา 927 วรรคห้า

¹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 928 "ผู้ทรงตัวแลกเงินอันสั่งให้จ่ายเงินเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้น ต้องนำตัวเงินขึ้นเพื่อรับรองภายในหกเดือนนับแต่วันที่ลงในตัวเงินหรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้ส่งจ่ายจะได้ระบุไว้"

ง. สำหรับเช็คเป็นตราสารที่สั่งให้ธนาคารใช้เงินเมื่อทรงถามจึงไม่ต้องนำไปยื่นให้ธนาคารรับรองแต่ผู้ทรงสั่งนำไปยื่นให้ธนาคารใช้เงินตามมาตรา 990 ซึ่งธนาคารมีสิทธิปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 991, 992 ซึ่งเช็คที่ถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นแล้วเรียกว่าเช็คขาดความเชื่อถือ (dishonoured Cheque)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 713/2521

เมื่อเช็คพิพาทเป็นเช็คออกในประเทศเป็นตั๋วให้ใช้เงินเมื่อทรงถาม ไม่ต้องยื่นให้รับรอง และไม่ต้องมีการคัดค้าน จึงนำมาตรา 914 ตอนท้ายมาบังคับไม่ได้ ตามมาตรา 989 วรรคแรก

ตั๋วแลกเงินชนิดที่ผู้ทรงจะสั่งนำไปยื่นต่อผู้จ่ายให้ใช้เงิน ได้แก่ กรณีตามมาตรา 941 ซึ่งบัญญัติว่า "อันตั๋วแลกเงินนั้น บอมนจะสั่งใช้เงินในวันถึงกำหนดและถึงกำหนดวันใดผู้ทรงสั่งนำตั๋วเงินไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น" ซึ่งผู้ทรงสั่งนำตั๋วแลกเงินนั้นไปยื่นตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ในตั๋วนั้น ณ สถานที่ใช้เงินตามที่ได้กำหนดไว้ (ตามมาตรา 909(5)) หรือที่ผู้มีอำนาจของผู้จ่าย (ตามมาตรา 910 วรรค 3)

"ผู้จ่ายจะรับรองหรือใช้เงินตามตัวนั้น"

การที่ผู้สั่งจ่ายออกตั๋วแลกเงิน ผู้ซึ่งถูกระบุตัวให้เป็นผู้จ่ายยังไม่ได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาแห่งตั๋วเงินและในความเป็นจริง ผู้จ่ายยังไม่ทราบเรื่องการออกตั๋วแลกเงินนั้นเลย ฉะนั้นเพื่อที่จะให้ผู้จ่ายทราบเรื่องการออกตั๋วแลกเงินและเข้ามาผูกพันตนตามตั๋วเงินนั้น จึงมีวิธีการนำตั๋วแลกเงินไปยื่นแก่ผู้จ่ายเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองตั๋วแลกเงินนั้น

การรับรอง (Acceptance)¹ คือการแสดงเจตนาของผู้จ่ายในอันที่จะยอมรับปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย ซึ่งเมื่อผู้จ่ายได้ทำการรับรองตั๋วแลกเงินแล้ว บอมนต้องผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตน (ตามมาตรา 937 ป.พ.พ.)

¹ การรับรอง มี 2 ประเภท (ตามมาตรา 935 ป.พ.พ.)

1. การรับรองตลอดไป คือ การรับรองโดยไม่ได้โต้แย้งคำสั่งของผู้สั่งจ่าย (มาตรา 935 วรรคสอง)

2. การรับรองเบี่ยงเบน คือ การรับรองที่ผิดแยกไปจากที่ผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายไว้ (มาตรา 935 วรรคสาม) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ

2.1 รับรองมีเงื่อนไข (มาตรา 935 วรรคสี่)

2.2 รับรองบางส่วน (มาตรา 935 วรรคสี่)

ข้อ 2 ถ้าผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน ผู้สละหลังจะชำระเงินให้แก่ผู้ทรงหรือแก่ผู้สละ หลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ชำระเงินตามตัวนั้น ถ้าผู้ทรงได้ทำถูกต้องตามวิธีการเรื่องไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน

"ผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน" หมายความว่า เมื่อผู้ทรงได้นำตัวแลกเปลี่ยน ไปยื่นเพื่อให้มีการรับรอง หรือจ่ายเงินโดยชอบตามที่กล่าวไว้ในข้อ 1 แล้ว แต่ผู้จ่ายปฏิเสธไม่ ยอมรับรองหรือไม่ยอมจ่ายเงินตามตัวนั้น ซึ่งถือได้ว่าตัวแลกเปลี่ยนนั้นขาดความเชื่อถือเพราะเหตุเขา ไม่รับรองหรือไม่ชำระเงินแล้ว จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้ทรงจะต้องทำคำคัดค้านขึ้นก่อน จึงจะใช้สิทธิไล่เบียด ได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 960 ที่ว่า "การที่ตัวแลกเปลี่ยนขาดการรับรองหรือขาดชำระเงินนั้นต้องทำเป็น หลักฐานตามระเบียบด้วยเอกสารฉบับหนึ่งเรียกว่า คำคัดค้าน"

กรณีถือได้ว่าตัวแลกเปลี่ยนนั้นขาดการรับรอง ได้แก่

- ก. กรณีผู้จ่ายบอกปิดไม่ยอมรับรองหรือยอมรับรองแต่รับรองเพียงบางส่วน (ตามมาตรา 936 วรรคแรก)
- ข. กรณีที่ปรากฏแน่ชัดว่าผู้จ่ายนั้นไม่สามารถที่จะปฏิบัติการชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรง ได้ ตามมาตรา 959 (ข) (2) และ (3)

กรณีถือได้ว่าตัวแลกเปลี่ยนนั้นขาดการชำระเงิน ได้แก่ กรณีตามมาตรา 941 เมื่อ ตัวแลกเปลี่ยนถึงกำหนดชำระเงินแล้ว และผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ยอมชำระเงินตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น ซึ่งทำให้เกิดสิทธิไล่เบียดแก่ผู้ทรงตามมาตรา 959(1)

"ผู้สละหลังจะชำระเงินให้แก่ผู้ทรงหรือแก่ผู้สละหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ชำระเงินตาม ตัวนั้น"

กล่าวคือ เมื่อผู้จ่ายไม่ยอมรับรองตัวแลกเปลี่ยนหรือผู้จ่ายได้รับรองตัวแลกเปลี่ยน แล้วแต่ไม่ชำระเงินให้แก่ผู้ทรง ผู้ทรง¹ ก็มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้สละหลังชำระเงินตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นได้ ซึ่งตามกฎหมายเรียกว่า การใช้สิทธิไล่เบียด (ตามมาตรา 959 ประกอบมาตรา 914)

¹ผู้ทรงในที่นี้อาจเป็นผู้ทรงในฐานะผู้รับเงินหรือผู้รับสละหลังหรือเป็นผู้ถือก็ได้ (มาตรา 904)

จากบทบัญญัติตามมาตรา 914 ที่ว่า ".....ผู้สลักหลังจะชำระเงินให้แก่ผู้สลักหลังคนหลัง ซึ่งต้องถูกบังคับให้ชำระเงินตามตั๋วแลกเงินนั้น....." คำพิพากษาว่า "ต้องเป็นผู้ที่ถูกบังคับให้ชำระเงินตามตั๋ว" ซึ่งคำพิพากษารองกล่าวไว้ว่า "or to a subsequent indorser who has been compelled to pay it,....." จึงมีปัญหาว่า ผู้สลักหลังคนนั้นจะต้องถูกฟ้องร้องให้ชำระเงินด้วยหรืออย่างไร จึงจะไปได้เป็นผู้สลักหลังคนก่อนขึ้นไปได้ ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็น นักกฎหมายไทยออกเป็น 2 ทางคือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า สำหรับการไล่เบี้ยของผู้สลักหลังคนหลังนี้ มาตรา 914 ใช้คำว่า ต้องเป็นผู้ที่ถูกบังคับให้ชำระเงินตามตั๋ว ผู้สลักหลังผู้นั้นจึงจะมาไล่เบี้ยเอาจากผู้สั่งจ่ายและจากผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ได้ เมื่อพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวอาจจะเห็นว่า หากผู้สลักหลังคนใดเสนอและชำระเงินให้ผู้ทรงไปเองโดยอำเภอใจ โดยมิได้ถูกผู้ทรงบังคับ ดังนี้ ผู้สลักหลังผู้นั้นจะกลับมาไล่เบี้ยเอาจากผู้สั่งจ่าย หรือกับผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ไม่ชอบที่จะให้ทำได้ หากประสงค์จะเข้าใช้เงินต้องทำให้อยู่กับเรื่องการสอดเข้าแก้หน้า ดังบัญญัติไว้ในส่วนที่ 5 (มาตรา 954-958) จึงจะมีสิทธิมาไล่เบี้ยเอาจากผู้สั่งจ่าย หรือผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ได้ หากไม่ทำเช่นนั้นจะไปไล่เบี้ยเอากับใครไม่ได้

ทางที่สองผู้เขียนเห็นด้วยเห็นว่า ผู้สลักหลังแม้จะไม่ได้ถูกบังคับให้ชำระเงินตามตั๋ว แต่เข้าไปชำระเงินโดยอำเภอใจก็คงมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาจากผู้สั่งจ่าย หรือจากผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ได้ เพราะผู้สลักหลังคนใดได้เข้าใช้เงินแก่ผู้ทรงแล้ว ผู้สลักหลังคนนั้นย่อมอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของที่มีสิทธิไล่เบี้ยให้คู่สัญญาคนก่อน ๆ ต้องรับผิดชอบชำระเงินแทนได้ตามมาตรา 967 วรรคสาม, มาตรา 906 และมาตรา 970 ป.พ.พ.

ซึ่งตามความเห็นฝ่ายหลังได้มีคำพิพากษานิติภาควิชาวินัยไว้ดังนี้

คำพิพากษานิติภาควินัยที่ 1416/2521

การที่เจ้าทักผู้สั่งจ่ายและต้องรับผิดชอบเมื่อจำเลยผู้จ่ายซึ่งได้รับรองตั๋วแลกเงินแล้วไม่ยอมจ่ายเงินนั้น ได้เข้าถือเอาตั๋วแลกเงิน โดยผู้รับเงินและตัวแทนสละตั๋วแลกเงินนั้นให้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 970 เจ้าทักจึงมีสิทธิเรียกเอาเงินตามตั๋วแลกเงินและดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้น คืออัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ได้ชำระเงินไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 969

คำพิพากษานิติภาควินัยที่ 841/2499

ผู้สละหนี้เช็คเมื่อจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรงงไปแล้ว เพราะไปขึ้นเงินจากธนาคาร ไม่ได้ ขอมมีสิทธิไต่เบียดจากผู้ส่งจ่ายเช็ค มาตรา 914 นี้ นำไปใช้กับเรื่องเช็คด้วย โดยอนุโลม (โดยผลของมาตรา 989 วรรคแรก)

และยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินไว้ในทำนองเดียวกันในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3421/2525 (ซึ่งผู้เขียนขอให้ตุลาการละเลยคดีใหม่ที่ 3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสละหนี้ตั๋วเงิน ข้อ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการสละหนี้ตั๋วเงิน)

"ถ้าผู้ทรงงได้ทำถูกต้องตามวิธีการเรื่องไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน"

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นว่า เมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงินแล้ว หน้าที่ของผู้ทรงงที่จะต้องทำคำคัดค้านขึ้นก่อน จึงจะใช้สิทธิไต่เบียดได้ หากไม่ทำคำคัดค้านเสียภายในกำหนดเวลาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ตามมาตรา 960 วรรคสอง¹ และวรรคสาม² ผู้ทรงงก็ยอมเสียสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 973 วรรคสองที่ว่า "ท่านว่าผู้ทรงงยอมคืนสิทธิที่จะไต่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหนี้ ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ทรงงรับผิดชอบแต่ผู้รับรอง"

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีการทำคำคัดค้านการไม่รับรองตามมาตรา 960 วรรคสาม นั้นแล้ว ผู้ทรงงก็ไม่จำเป็นต้องยื่นให้แก่ผู้จ่ายเพื่อให้ใช้เงินและไม่ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินอีก (ตามมาตรา 960 วรรคสี่) เพราะเมื่อทำคำคัดค้านการไม่รับรองแล้ว สิทธิไต่เบียดของผู้ทรงงยอมเกิดขึ้น โดยทันทีตาม ป.พ.พ. มาตรา 959 ข) (1)

ในกรณีที่ผู้จ่ายตกเป็นคนล้มละลาย หรือคนเว้นการใช้หนี้หรือถูกยึดทรัพย์และการยึดทรัพย์นั้นไร้ผลตามมาตรา 959 ข) (2) นั้น ผู้ทรงงยังไม่มีสิทธิไต่เบียดคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบในตัวนั้น ก่อนกำหนดทันที แต่ผู้ทรงงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินเสียก่อน เพราะอาจมีการใช้เงินตาม

¹ มาตรา 960 วรรคสอง "คำคัดค้านการไม่ใช้เงินต้องทำในวันซึ่งจะพึงใช้เงินตามตัวนั้น หรือวันใดวันหนึ่งภายในสามวันต่อแต่นั้นไป"

² มาตรา 960 วรรคสาม "คำคัดค้านการไม่รับรองต้องทำภายในจำกัดเวลาซึ่งกำหนดไว้เพื่อการขึ้นตั๋วเงินให้เขารับรอง หรือภายในสามวันต่อแต่นั้นไป"

ตัว โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ได้¹ เมื่อไม่มีการใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้าน จึงจะใช้สิทธิไล่เบียดได้ (มาตรา 960 วรรคหน้า)

แต่ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรองตามมาตรา 959 ข) (3) นั้นตกเป็นล้มละลาย ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินอีก เพียงนำคำพิพากษาของศาลที่สั่งให้ผู้ส่งจ่ายเป็นล้มละลายออกแสดงเป็นหลักฐานเพื่อใช้สิทธิไล่เบียดได้ก่อนกำหนด โดยไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านอีก (มาตรา 960 วรรคท้าย)

ในการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงจะต้องนำตัวแลกเงินที่ขาดความเชื่อถือฉบับนั้นไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการทำคำคัดค้าน คือ นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ ซึ่งอาจจะเป็นผู้คัดอำเภอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำการนี้แทน หรือทนายความผู้ที่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นผู้ทำคำคัดค้าน (มาตรา 961) เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการทำคำคัดค้านดังกล่าวได้รับแจ้งแล้วก็นำตัวแลกเงินฉบับนั้นไปยื่นแก่ผู้จ่ายอีก หากยังไม่ได้รับการรับรองหรือการใช้เงินอยู่ตามเดิม เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดังกล่าวจึงจะทำคำคัดค้านขึ้นไว้เป็นหลักฐาน (มาตรา 962)² และส่งมอบคำคัดค้านให้แก่ผู้ทรงและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดังกล่าวจะต้องส่งคำบอกกล่าวไปยังผู้ถูกคัดค้านด้วยตามมาตรา 962 วรรคท้าย

ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว กรณีที่ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านตามมาตรา 960 วรรคสี่ และวรรคท้ายแล้วนั้น นอกจากนี้ยังมีข้อยกเว้นอีกข้อยกเว้นไม่ต้องทำคำคัดค้านไว้ในกรณีดังต่อไปนี้คือ

ก. กรณีผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังลงชื่อกำหนดยกเว้นการไม่ต้องทำคำคัดค้านลงไว้ในตัวเงินตาม มาตรา 964 วรรคแรก ประกอบมาตรา 915 (2)

¹ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 192

² คำคัดค้านต้องมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 962 ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้แบบพิมพ์ของทางราชการ ซึ่งแบบของคำคัดค้านนั้นมี 2 อย่างคือ คือ แบบ 2 ก. หรือ 2 ข. ไร้นอกกรณีที่หาตัวฝ่ายที่ถูกคัดค้านไม่พบ กับ แบบ 2 ค. ซึ่งใช้กับกรณีเมื่อพบตัวฝ่ายที่ถูกคัดค้าน

ความในมาตรา 964 วรรคแรก ขยายความในมาตรา 915 (2) ที่ให้อำนาจผู้สั่งจ่าย หรือผู้สืบทอดหลังง้อกำหนดยอมลดละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงตัวเงินได้ ดังนี้ เมื่อตัวเงินนั้นขาดความเชื่อถือ ผู้ทรงก็หาจำต้องทำคำคัดค้านเสียก่อนไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้ทรงอาจใช้สิทธิโต้แย้งของตนได้ทันที

ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ลงข้อกำหนดลดละหน้าที่ผู้ทรง ข้อกำหนดนั้นย่อมมีผลตลอดถึงคู่สัญญาทั้งปวงที่ตกลงขายเมื่อซื้อผูกพันกับนิติในตัวเงินนั้น ตามมาตรา 964 วรรคท้าย จึงได้มีคำพิพากษานี้การวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษานี้วันที่ 459/2500

ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายเขียนข้อกำหนดลงไว้ว่า ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน เมื่อถึงเวลากำหนด ผู้ทรงยื่นตัวเงินให้ผู้รับรองจ่ายเงิน ผู้รับรองไม่จ่าย ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้าน เพราะผู้รับรองได้รับรองแล้วยอมผูกพันที่จะจ่ายเงินตามที่รับรองนั้น เมื่อผู้รับรองไม่ชำระ ผู้สั่งจ่ายต้องรวมรับผิดชอบ

แต่ถ้าในกรณีที่ผู้สืบทอดหลังง้อคนใดคนหนึ่งจงใจแจ้งข้อความว่า "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน" ลงไปในตัวเงินต้องถือว่า การที่ผู้สืบทอดหลังง้อคนนั้นยอมปลดเปลื้องหน้าที่ของผู้ทรงจากการทำคำคัดค้าน ซึ่งยอมมีผลผูกพันเฉพาะตัวผู้สืบทอดหลังง้อคนนั้นเท่านั้น แต่ไม่มีผลผูกพันผู้สั่งจ่ายหรือผู้สืบทอดหลังง้อคนอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ผู้ทรงจึงจำต้องทำคำคัดค้านตามระเบียบเสียก่อนจึงสามารถจะใช้สิทธิโต้แย้งเอากับผู้สั่งจ่ายหรือผู้สืบทอดหลังง้อคนอื่น ๆ ในตัวเงินนั้นได้ อนึ่ง ค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้านนี้ ผู้ทรงอาจเรียกให้ผู้สั่งจ่าย หรือผู้สืบทอดหลังง้ออื่นให้รับผิดชอบกันได้ตามมาตรา 968(3) แต่ผู้ทรงจะเรียกเอาจากผู้สืบทอดหลังง้อที่ลงข้อกำหนดลดละหน้าที่นั้นไม่ได้ (มาตรา 964 วรรคท้าย)

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดยอมลดละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงดังกล่าวไม่ปลดผู้ทรงให้พ้นจากหน้าที่ในตัวเงินอันภายในเวลาที่ตัวเงินถึงกำหนดใช้เงินตามมาตรา 941 และผู้ทรงยังมีหน้าที่ต้องให้คำออกกล่าวไปยังผู้สืบทอดหลังง้อคนอื่นไปที่จะต้องรับผิดชอบใช้สิทธิโต้แย้ง เพราะหน้าที่ดังกล่าวนี้ ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สืบทอดหลังง้อปลดเปลื้องให้ไม่ ถ้าผู้ทรงตัวเงิน "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน" ไม่นำตัวเงินขึ้นภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 941 ผู้ทรงใช้สิทธิโต้แย้งตามมาตรา 973 (3) (ดู มาตรา 964 วรรคสอง)

ข. ตัวเงินภายในประเทศ ถ้าผู้จ่ายบันทึกไว้ในตัวแลกเงินเป็นข้อความบอกมัดมัดกับรองหรือไม่ใช้เงินและลงวันที่พิมพ์ออกมัด ลงลายมือชื่อไว้ก็ไม่ต้องทำคำคัดค้าน และผู้ทรงต้องส่ง

คำบอกกล่าวขาดความเชื่อถือไปยังบุคคล ซึ่งตนจำนงจะได้เป็นภายใน 4 วันต่อจากวันเชงออกบัตร ไม่รับรอง ตามมาตรา 965 ป.พ.พ.

ตัวเงินภายในประเทศ คือตัวเงินที่ออกในประเทศไทย และสั่งให้ใช้เงินในประเทศไทย ซึ่งตรงข้ามกับ "ตัวเงินนอกประเทศ" ไม่จะเป็นตัวแลกเงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ หรือตัวสัญญาใช้เงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา 985 วรรคสอง) หรือเป็นเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา 989 วรรคสอง) คือตัวเงินที่ออกมาจากต่างประเทศและสั่งให้ใช้เงินภายในประเทศไทย ซึ่งในเรื่องตัวเงินนอกประเทศนี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1558/2529 (บ.จ.ก. ธนาคารยูโรเปียนเอเซียเน็ท ๗ โจทก์ นางชูชาน เบลเลอร์ กับพวกจำเลย)

ตาม ป.พ.พ. ม.987 และ 988 ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ออกเช็คหรือทำตราสารนั้น เช็คพิพาทซึ่งเป็นของธนาคารในประเทศไทยฝรั่งเศสจะเป็นเช็คออกมาแต่ต่างประเทศหรือไม่ จึงอยู่ที่ว่า ผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายเช็คภายในประเทศหรือสั่งจ่ายเช็คที่ต่างประเทศเป็นสำคัญ หากผู้ว่าธนาคารตามเช็คอยู่ ณ ที่ใดเป็นสำคัญไม่เมื่อจำเลยมีภูมิลำเนาในประเทศไทยเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทในประเทศไทย เช็คพิพาทจึงมิใช่เช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ตาม ม.989 วรรคสอง

ศาลฎีกาได้ให้ความเห็นไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ตอนหนึ่งว่า ".....โดยเหตุนี้ เช็คพิพาทจะเป็นเช็คออกมาแต่ต่างประเทศหรือไม่ จึงอยู่ที่ว่าผู้สั่งจ่ายเช็คได้สั่งจ่ายเช็คภายในประเทศ หรือสั่งจ่ายที่ต่างประเทศเป็นสำคัญ หากผู้ว่าธนาคารตามเช็คอยู่ ณ ที่ใดเป็นสำคัญไม่"

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับความเห็นของท่านอาจารย์อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง ซึ่งได้ความเห็นไว้ท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าวที่ว่า เช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศตามฎีกาฉบับนี้วางหลักไว้เพียงประการเดียวว่า ถ้าผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายเช็คที่ต่างประเทศแล้ว ย่อมเป็นเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ซึ่งเห็นว่าเหตุที่วินิจฉัยมาจะไม่เพียงพอ เช่น ตัวอย่าง คนไทยสองคนขณะเดินทางไปต่างประเทศ คนหนึ่งได้ออกเช็คสั่งให้ธนาคารในประเทศไทยจ่ายเงินตามเช็คในอีกคนหนึ่งนั้น แม้จะเขียนหรือออกเช็คที่ต่างประเทศก็หาใช่เช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศไม่ เพราะเมื่อสถานที่ออกเช็คจะเขียนที่ต่างประเทศ แต่ทำไมแสดงให้ปรากฏในเช็ค ต้องถือว่าเช็คนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้สั่งจ่าย คือ ออกในประเทศไทย ตามมาตรา 910 วรรคสี่ เหตุที่กฎหมายคุ้มครองคู่สัญญาที่ลงลายมือชื่ออันจะต้องรับผิดชอบเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศยิ่งกว่าเช็คที่ออกในประเทศไทยนั้น ก็เพื่อ

จะให้ปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ทรงได้ปฏิบัติหน้าที่ขึ้นเช็คตามวันที่ลงในเช็ค และธนาคารผู้จ่ายได้
ปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว โดยธนาคารผู้จ่ายได้แสดงเหตุแห่งการปฏิเสธทนายอำเภอตามคำคัดค้าน
ของผู้ทรงครบถ้วนแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่า เช็คที่ออกมาแตกต่างประเทศนั้นคือ เช็คที่ผู้ส่งจ่ายมี
ภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศหรือไคร้ระบุแสดงให้เห็นปรากฏสถานที่ออกเช็คที่ต่างประเทศลงในเช็คและมอบ
เช็คชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรง เพื่อขึ้นทอนธนาคารผู้จ่ายในประเทศไทยให้จ่ายเงินตามเช็ค เพราะถ้า
ธนาคารผู้จ่ายไม่ได้อยู่ในประเทศไทย การทำคำคัดค้านก็จะทำไม่ได้ว่าเหตุใดธนาคารผู้จ่ายจึงไม่
จ่ายเงินตามเช็คนั้น สำหรับคดีนี้ โจทก์ จำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่าย และจำเลยที่ 2 ผู้สละหลังทางมีภูมิลำเนา
ในประเทศไทย เพียงแต่ผู้ส่งจ่ายตั้งธนาคารที่อยู่ในประเทศฝรั่งเศสเป็นผู้จ่ายเท่านั้น จึง
ไม่ใช่เช็คที่ออกมาแตกต่างประเทศ โจทก์ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านทนายอำเภอก่อนฟ้องคดีตาม
ผลที่ศาลฎีกาวินิจฉัย¹

ค. ถ้ามีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ที่ผู้ทรงยื่นตัวไม่ได้ หรือทำคำคัดค้านไม่ได้
(เช่นเมื่อการปฏิบัติ แล้วเห็นว่าการอำเภอปิดหลายวันก็ต้องขยายเวลาทำการคัดค้าน แต่ถ้าเป็นเหตุจำเป็น
อันมิอาจก้าวล่วงได้แล้วก็จะขยายเวลาไม่ได้) ผู้ทรงต้องแจ้งให้ผู้สละหลังติดคนขึ้นไป ทราบโดยไม่ชักช้า
และจะขอความนั้นลงในตัวเงิน ผู้สละหลังที่ได้รับคำบอกกล่าว ก็ต้องบอกกล่าวต่อผู้สละหลังติดคนขึ้นไป
ตามลำดับจนถึงผู้ส่งจ่าย เมื่อเหตุจำเป็นผ่านไปแล้ว (เช่นการปฏิบัติงานพ้นไปแล้ว โดยเปิดให้ที่
ทำการอำเภอเปิดทำงานได้เพราะเหตุการเลิกแล้ว) ผู้ทรงจะต้องยื่นตัวหรือทำคำคัดค้านตาม
ที่จำเป็น แต่ถ้าเหตุจำเป็นมีอยู่จนเกิน 30 วัน ภายหลังจากถึงกำหนด ผู้ทรงก็ใช้สิทธิไล่เบี้ยได้
โดยไม่ต้องทำคำคัดค้าน (มาตรา 974 ป.พ.พ.)

ข้อ 3 ข้อสัญญาค้ำผู้ทรง คือต้องทำให้ถูกต้องตามวิธีการเรื่องไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน

ผู้เขียนได้กล่าวไว้โดยละเอียดในข้อ 2 ข้างต้นแล้วจึงไม่ขอกล่าวไว้ซ้ำอีก

2.2 หน้าที่โต้แย้งไปยังผู้ทรงในการรับคำบอกกล่าวการรับรองเบี่ยงบ่าย ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 936 วรรคสอง และวรรคสาม

¹ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, "หมายเหตุหย่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1558/2529" ในคำพิพากษาศาลฎีกาประจำทศวรรษที่ 2529 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2529), หน้า 760-761

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ตามมาตรา 936 วรรค 2 ตอนท้ายที่บัญญัติว่า "แต่บทบัญญัติทั้งนี้ห้ามมิใช้ไปถึงการรับรองแบ่งส่วนซึ่งได้บอกกล่าวก่อนแล้วโดยชอบ" นั้นหมายความว่า ถ้าผู้ทรงจะยอมรับเอาค่ารับรองแบ่งส่วนแล้วผู้ทรงเพียงแต่บอกกล่าวไปยังผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังให้รู้ก่อนก็ถือว่าเป็นการชอบแล้ว ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังจะยินยอมด้วยหรือไม่ไม่ว่าเป็นข้อสำคัญและจะถือเป็นเหตุให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดไปไม่ได้ กล่าวคือ ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังต้องรับผิดตามจำนวนเงินตามตัวแลกเงินสำหรับส่วนที่ผู้จ่ายไม่รับรองตามมาตรา 914 ป.พ.พ.

ตัวอย่างเช่น ก.ได้ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 100,000 บาท ค. สละหลังโอนตั๋วให้ ง. ง. ได้นำตั๋วไปให้ ข. รับรอง ข. จะรับรองเพียง 50,000 บาท จึงเป็นการรับรองเพียงบางส่วน ง. มีสิทธิบอกข. ไม่รับ และถือว่าตัวนั้นไม่มีการรับรอง (มาตรา 936 วรรคแรก, มาตรา 959 ข) (1)) แต่ถา ง. ยอมรับเอาค่ารับรองของ ข. และได้ออกกล่าวไปยัง ก. และ ค. ให้ทราบก่อนแล้ว ดังนี้ ก. และ ค. จะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม ก. และ ค. ก็ยังคงต้องผูกพันรับผิดตามตัวแลกเงินฉบับนั้นในส่วนที่ ข. ผู้สั่งจ่ายไม่ยอมรับรอง คือจำนวน 50,000 บาท ส่วน ข. รับผิดตามจำนวนที่ตนรับรองจำนวน 50,000 บาท แต่ถา ข. ผู้รับรองไม่ใช่เงินแก่ ง. ผู้ทรง ง. ก็อาจไล่เบี้ยเอาทั้ง ก. และ ค. ตามจำนวน 100,000 บาทได้ควยตามมาตรา 914, 959 และ 967

อนึ่ง ถา ง. ผู้ทรงได้ออกกล่าวการรับรองเพียงบางส่วนไปยัง ก. แลมิได้ออกกล่าวให้ ค. ทราบ ดังนี้ ค. ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะถือว่า ง. มิได้ออกกล่าวให้ ค. ทราบก่อนโดยชอบ (มาตรา 936 วรรค 2 ตอนท้าย)

ในกรณีผู้ทรงยอมรับเอาค่ารับรองเพียงบางส่วน ถ้าจะให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังไม่พ้นความรับผิดแล้วจะต้องบอกกล่าวไปให้เขายินยอมด้วยในภายหลัง (มาตรา 936 วรรค 2) ถ้าผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังได้รับค่าบอกกล่าวแล้วไม่โต้แย้งมาภายในเวลาอันสมควร กฎหมายถือว่าผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังนั้นเป็นอันได้ยินยอมด้วยแล้ว (มาตรา 936 วรรคสาม)¹

มาตรา 936 วรรค 3 "ถ้าผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังชำระเงินรับค่าบอกกล่าวการรับรองเพียงบางส่วนแล้วไม่โต้แย้งไปยังผู้ทรงภายในเวลาอันสมควร ท่านให้ถือว่าผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังนั้นเป็นอันได้ยินยอมด้วยกับการนั้นแล้ว"

ตามมาตรา 936 วรรค 3 ที่มีบัญญัติว่า ".....ไม่โต้แย้ง.....ภายในเวลาอันสมควร " คำว่า "โต้แย้ง" หมายความว่า ประสงค์ไม่ยอมรับการที่ผู้ทรงยินยอมรับคำรับรอง เบี่ยงบายนั้น ทั้งนี้ถ้าชั่งนึ่งอยู่ หมายความว่าผู้ยื่นยินยอมเข้ามาเป็นคู่สัญญาตามคำรับรองเบี่ยงบายนั้นด้วย คำว่า "ภายในเวลาอันสมควร" นั้นเป็นเรื่องที่ท้วงวินิจัยแล้วแต่กรณี¹

ตัวอย่างเช่น อ. ได้ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ จ. จ่ายเงินแก่ ร. 100,000 บาท ร. โอนตั๋วให้กับ ก. ก. โอนตั๋วให้กับ ข. ข. โอนตั๋วให้กับ ค. แล้ว ค. ขึ้นให้ จ. รับรอง จ. รับรอง เพียง 50,000 บาท ค. ผู้ทรงรับเอาคำรับรองของ จ. และในภายหลังต่อมาได้บอกกล่าวไปยัง อ. ร. ก. และ ข. เพื่อให้ยินยอมด้วย เมื่อได้รับคำบอกกล่าวแล้ว อ. กับ ร. ได้โต้แย้งมาแย้ง ค. ในเวลาอันสมควร ส่วน ก. คำบอกกล่าวส่งไปไม่ถึงเพราะสูญหายระหว่างทาง สำหรับ ข. ได้รับคำบอกกล่าวแล้วจึงเฉยเสีย ทั้งนี้ ถ้า จ. ประสงค์การจ่ายเงิน ค. สามารถเรียกร้องเอาจาก จ. ได้ ตามจำนวนที่ จ. รับรองไว้ในตั๋ว (มาตรา 937) ค. เรียกร้องเอาจาก อ. ผู้สั่งจ่าย กับ ร. ผู้สลักหลังไม่ได้ เพราะ อ. และ ร. ไม่ได้ให้อำนาจให้ ค. รับเอาคำรับรองเบี่ยงบายนั้นแต่แรก ซึ่ง อ. กับ ร. สามารถโต้แย้งคำบอกกล่าวนั้นได้ ส่วน ก. คำบอกกล่าวไปไม่ถึงถือว่าไม่ได้ส่งไปโดยชอบ (ตามมาตรา 130 ป.พ.พ.) ก. ก็ยอมหลุดพ้นความรับผิด สำหรับ ข. การนิ่งเฉยเสียถือว่ายินยอมแล้ว (มาตรา 936 วรรค 3) ค. จึงมีสิทธิเรียกร้องเอาจาก ข. ได้

ซึ่งเมื่อนำบทบัญญัติตามมาตรา 936 วรรค 2 และวรรค 3 ป.พ.พ. ไปเปรียบเทียบกับกฎหมายตั๋วเงินของอังกฤษ ซึ่งตรงกับบทบัญญัติในมาตรา 44(2) และ (3) ของ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ แต่ในมาตรา 44 (2) วรรค 2 ของอังกฤษได้มีบทบัญญัติพิเศษเพิ่มจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 936 วรรคสองของไทย คือ ตามมาตรา 44(2) วรรค 2 ของอังกฤษในการรับรองการใช้เงินเพียงบางส่วนซึ่งได้บอกกล่าวล่วงหน้าแล้วโดยชอบ ถ้าเป็นตั๋วออกประเทศ ต้องทำการคัดค้านจำนวนเงินบางส่วนที่ไม่รับรอง (Where a foreign bill has been accepted as to part, it must be protested as to the balance) แต่ตามกฎหมายตั๋วเงินของไทยมิได้มีบทบัญญัติไว้.

¹ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน, หน้า 139

2.3 หน้าที่ของให้คำบอกกล่าวกรณีตัวเงินขาดความเชื่อถือไปยังผู้สละหลังเลิกตนขึ้นไป
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 963

มาตรา 936 วรรค 2 กำหนดว่า ผู้สละหลังทุก ๆ คนต้องให้คำบอกกล่าวไปยังผู้สละหลังเลิกตนขึ้นไปภายในสองวันให้ทราบคำบอกกล่าวอันตนได้รับ หมายความว่า เมื่อผู้ทรงได้ให้คำบอกกล่าวแก่ผู้สละหลังเลิกตนขึ้นไปแล้ว (ตามมาตรา 963 วรรคแรก) ก็เป็นหน้าที่ของผู้รับบอกกล่าวจากผู้ทรงจะทวงบอกกล่าวแก่ผู้สละหลังเลิกตนขึ้นไป ดังนี้เป็นชั้น ๆ ขึ้นไปจนถึงผู้สละหลังคนแรกและผู้ส่งจ่ายโดยให้เวลาเพียง 2 วันนับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าว กฎหมายให้จกแจ้งให้ทราบชื่อและที่อยู่หรือสำนักของผู้ให้คำบอกกล่าวมาก่อน เพราะบางทีผู้ที่มีคำบอกกล่าวมีชื่อต่อผู้เฉพาะตัวต่อตัวผู้นั้น จะได้เตรียมไว้สู้ ถ้าสำนักของผู้สละหลังเลิกตนขึ้นไปไม่ระบุไว้หรือเขียนไว้ แต่อ่านไม่ออก สำนักของคนไหนคนนั้นขึ้นไปที่อยู่หรือเขียนไว้พออ่านออกจะส่งไปถึงคนนั้นก็พอ (ตามมาตรา 963 วรรค 3) เช่น ค. สละหลังให้ ง. ๆ สละหลังให้ จ. ๆ สละหลังให้ ฉ. ง. เขียนสำนักไว้อ่านไม่ออก ค. เขียนไว้อ่านออก จ. ไม่รู้ว่า ง. อยู่ไหน เมื่อ จ. ให้คำบอกกล่าวจะส่งไปยัง ค. ก็พอ ง. จะเถียงว่าตนไม่ได้รับคำบอกกล่าวจาก จ. ฟังไม่ขึ้น เพราะเป็นความผิดของ ง. เองที่เขียนสำนักไว้ให้อ่านไม่ออก¹

วิธีบอกกล่าวจะบอกกล่าวในรูปใด ๆ ก็ได้ อาจจะทำเป็นหนังสือ หรือบอกกล่าวด้วยวาจา ทางโทรศัพท์ โทรเลข หรือปากคนไปบอกก็ได้ทั้งสิ้น แต่คำบอกกล่าวนั้นจะต้องมีรายการให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 966 หรือแม้เพียงส่งตัวเงินคืนต่อ ๆ กันไปก็ได้ แต่ในการพิจารณาให้คำบอกกล่าวด้วยวิธีส่งตัวเงินคืนนี้ ก็ไม่จำกัดบอกรายละเอียดตามมาตรา 966 อีก เพราะรายการที่จะต้องบอกตามมาตรา 966 ก็คือ รายการในตัวเงินนั่นเอง² เพียงแต่ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า "ได้ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนดเวลาเท่านั้น" (มาตรา 963 วรรค 4)

¹ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน, หน้า 24

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 125

แต่อย่างไรก็ตาม หากคำบอกถ่านั้นได้ทำเป็นหนังสือและส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนแล้ว เพียงแต่ผู้สละหลังส่งจดหมายนั้นแก่ไปรษณีย์ ภายใน 2 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าว กฎหมายให้ถือว่าคำบอกถ่านั้นได้ส่งภายในเวลาแล้ว (มาตรา 963 วรรค 5)

ปัญหาที่นำพิจารณาว่า หากส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือ โดยทางไปรษณีย์ธรรมดาที่ไม่ลงทะเบียน ภายใน 2 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าว เพราะความบทตามตรา 963 วรรค 5 ใช้คำว่า "เป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์" ผลทางกฎหมายจะเป็นประการใด

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า หากได้ส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือทางไปรษณีย์ธรรมดา ภายใน 2 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าว ก็น่าจะถือได้ว่าได้ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนดเวลาแล้ว (ดูมาตรา 936 วรรค 3) เพราะการส่งคำบอกกล่าวจะเป็นรูปอย่างใดก็ได้ทั้งนี้เพียงแต่พิสูจน์ให้ได้ว่า ได้ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนดแล้วก็ใช้ได้แม้คำบอกกล่าวจะไปถึงล่วงเลยเวลา ก็น่าจะถือว่าได้ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนด

การไม่ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนด ทำให้ผู้สละหลังเสียสิทธิไต่เบี่ยงแต่อย่างใดไม่เพียงแต่หากว่าการส่งคำบอกกล่าวล่าช้าทำให้ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลังต้องเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ผู้สละหลังที่ได้ส่งคำบอกกล่าวล่าช้านั้นจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายแก่เขาเหล่านั้นเท่านั้น เพราะเหตุที่ยอกล่าช้านั้น เป็นต้นว่า ถ้าได้ส่งคำบอกกล่าวภายในกำหนดเขาอาจไต่เบี่ยงผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลังคนนั้นคนนี้ได้ แต่เพราะผู้สละหลังบอกล่าช้าไป เขาจึงไต่เบี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดีค่าสินไหมทดแทนนั้นจะคิดกันเกินกว่าจำนวนเงินที่ปรากฏไว้ในตัวเงินไม่ได้ (มาตรา 963 วรรคท้าย)

ด้วยมาตรา 963 วรรคท้าย กฎหมายใช้คำว่า "ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่ความประมาทเลินเล่อของตน" ฉะนั้นจึงมีวงจำกัดอยู่เฉพาะแต่กรณีที่มีผู้สละหลังไม่ทำคำบอกกล่าวในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนดด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น หากเป็นกรณีที่มีผู้สละหลังไม่อาจให้คำบอกกล่าวในกำหนดเวลาได้เพราะเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้หรือเพราะเหตุสุดวิสัยแล้ว (ดูมาตรา 974) แม้จะเกิดความเสียหายแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลังขึ้น ผู้สละหลังก็ไม่ต้องรับผิด ซึ่งหลักการนี้ก็คือ หลักแห่งความรับผิด โดยละเมิดตามมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง¹

¹ พจนานุกรม เนติ โปษฐ์, "ผู้ทรงตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" หน้า 102

ตามบทบัญญัติมาตรา 966 ที่ว่า "คำบอกกล่าวขาดความเชื่อถือในกรณีไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินนั้นต้องมีรายการคือ วันที่ลงในตั๋วแลกเงิน ชื่อและยี่ห้อของผู้สั่งจ่ายและของผู้จ่าย จำนวนเงินในตั๋วเงิน รั้งถึงกำหนดใช้เงิน ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของผู้ทรงตั๋วเงิน วันที่คัดค้าน หรือวันที่ออกบัตรไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน กับข้อความว่าเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินตามตัวนั้น"

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 966 ประกอบกับความในมาตรา 963 วรรค 4 ที่ว่า "บุคคลผู้จะสั่งให้คำบอกกล่าวจะทำคำบอกกล่าวเป็นรูปอย่างใดก็ได้ทั้งสิ้น ฯลฯ" จะเห็นได้ว่า ข้อความตามมาตรา 966 นั้นจะหมายถึง การบอกกล่าวเฉพาะในกรณีครั้งแรกที่ตั๋วแลกเงินขาดความเชื่อถือ คือเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินเท่านั้น กล่าวเฉพาะในกรณีครั้งแรกที่ตั๋วแลกเงินขาดความเชื่อถือ คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินนั้นเท่านั้น กล่าวคือ เป็นคำบอกกล่าวของผู้ทรงในครั้งแรกที่จะต้องบอกกล่าวไปจึงต้องมีรายการตามมาตรา 966 นั้น ส่วนคำบอกกล่าวของผู้สลับหลังที่จะบอกต่อ ๆ กันไปนั้นคงไม่เรียกว่าเป็นคำบอกกล่าวในกรณีไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน หากแต่เป็นคำบอกกล่าวตามวิธีซึ่งตนได้รับทราบอีกทอดหนึ่ง จึงไม่เข้าอยู่ในบทบังคับแห่งมาตรา 966 ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ทำคำบอกกล่าวเป็นรูปอย่างใดก็ได้ทั้งสิ้น ตามมาตรา 963 วรรค 4 นั้น¹

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่ผู้ทรงได้ให้คำบอกกล่าวแต่มีรายการไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรา 966 ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นคำบอกกล่าวที่ใช้ไม่ได้ เพราะตามบทบัญญัติมาตรา 966 มีโทษบังคับเกิดจากของกฎหมายที่หากขาดรายการอันใดอันหนึ่งตามมาตรา 966 ไปแล้วจะทำให้มีผลคำบอกกล่าวนั้นเสียไปเลยทั้งหมดและ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายก็คงต้องการ เพียงแต่ให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลับหลังได้ทราบถึงการที่ตัวนั้นขาดความเชื่อถือเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าถ้าหากได้มีการส่งคำบอกกล่าวไปภายในกำหนดเวลาตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้แล้ว แม้จะขาดรายการอันหนึ่งอันใดไปตามมาตรา 966 ก็น่าจะถือได้ว่าได้ให้คำบอกกล่าวไปโดยชอบแล้ว

¹ ประมวล สุวรรณสาร, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงินและเช็ค ตั๋วเงินประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,) หน้า 97

จึงเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษในเรื่อง การให้ค่าออกถลานั้นได้มีข้อยกเว้นในมาตรา 48, 49 และ 50 ซึ่งค่อนข้างละเอียดและมีลักษณะ แตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบางประการ กล่าวคือ

1. มาตรา 48 เมื่อใดที่เงินขาดเชื่อถือเพราะเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ต้อง ให้ค่าออกถลาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังทุกคน คนใดไม่ได้รับค่าออกถลา คนนั้นเงินอันหลุดพ้น จากความรับผิดชอบ

2. มาตรา 49 การมอบถลาตัวเงินขาดเชื่อถือจะสมบูรณ์เมื่อทำให้ผู้คงคลังคงไปนี้

(3) เมื่อผู้ทรงหรือผู้ทำการแทนให้ค่าออกถลา ท่านว่ายอมเป็นผลคุมถึงผู้ทรง ทั้งหลายภายหลังเท่านั้น รวมทั้งผู้สละหลังทั้งหลายซึ่งมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สัญญาที่ได้รับค่าออกถลา

(4) เมื่อผู้สละหลังซึ่งอยู่ในฐานะที่จะให้ค่าออกถลาได้ หรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ ให้ค่าออกถลาท่านว่ายอมเป็นผลคุมถึงผู้ทรงและผู้สละหลังภายหลังผู้สัญญาที่ได้รับค่าออกถลา

(7) ค่าออกถลาเป็นหนังสือ ไม่จำเป็นต้องลงชื่อ และแม้ค่าออกถลานั้นเอง จะมีข้อความไม่ครบถ้วน จะทำให้ครบถ้วนจนใช้เป็นค่าออกถลาคำว่าจาเดิมเดิมก็ได้ การเพิ่มออก ถลาอีก ไม่ทำให้ค่าออกถลาเสีย เว้นแต่จะก่อให้เกิดผู้สัญญาที่ได้รับค่าออกถลาหลง

(12) ค่าออกถลานั้น จะใช้ในทันทีที่ตัวขาดเชื่อถือก็ได้ และต้องให้เสียภายใน เวลาอันสมควร หลังเท่านั้น ถ้าไม่มีพฤติการณ์เป็นพิเศษ ท่านมิให้ถือว่าได้ให้ค่าออกถลารายใน เวลาอันสมควร เว้นแต่

(ก) ถ้าผู้ให้และผู้รับอยู่ในเมืองเดียวกัน ใส่งค่าออกถลาไปในเวลา อันจะถึงผู้รับได้ในวันรุ่งขึ้นจากวันตัวเงินขาดเชื่อถือ

(ข) ถ้าผู้ให้และผู้รับไม่อยู่ในเมืองเดียวกัน ใส่งค่าออกถลาในวันรุ่งขึ้น จากวันตัวเงินขาดเชื่อถือ ถ้ามีเที่ยวไปรษณีย์พอที่จะส่งได้สะดวกในวันนั้น ถ้าไม่มีก็ใส่งในเที่ยว ไปรษณีย์ต่อจากนั้นไป

(14) เมื่อผู้สัญญาใดได้รับค่าออกถลาตัวเงินขาดเชื่อถือ ต้องให้ค่าออกถลาแก่ ผู้สัญญาก่อนตนขึ้นไปภายในเวลาที่ผู้ทรงจะพึงบอกถลาเมื่อตัวเงินขาดเชื่อถือ

(15) เมื่อใส่งค่าออกถลาตัวเงินขาดเชื่อถือ โดยทางไปรษณีย์จากหน้าของ โดย ถูกต้องแล้ว ท่านให้ถือว่าผู้สั่งได้ให้ค่าออกถลาแล้ว โดยชอบ จดหมายจะส่งไปถึงหรือไม่ มิให้ถือ เอาเป็นข้อสำคัญ

มาตรา 50 (1) การล่าช้าในการส่งค่าบอกกล่าวตัวเงินขาดเชื่อถือนั้น ท่านมิให้ถือ
เป็นโทษ ถ้าเป็นเพราะเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาชัดชัด ซึ่งมิใช่เพราะความละเลย
ความนิคมพร่องหรือความประมาทเลินเล่อของคู่สัญญาที่ต้องให้ค่าบอกกล่าว เมื่อเหตุแห่งการ
ล่าช้านั้นสิ้นสุดลงแล้ว ต้องใช้ความพยายามตามสมควรในการให้ค่าบอกกล่าว

(2) การให้ค่าบอกกล่าวตัวเงินขาดเชื่อถือเกินอันไม่พึงทำ

(ก) เมื่อให้ค่าบอกกล่าวค้างบัญชีไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไม่อาจทำได้
หรือไม่สามารถส่งไปถึงผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลังที่จะต้องให้ค่าบอกกล่าว แม้ทั้งที่จะได้ใช้ความ
พยายามตามสมควรแล้ว

(ข) เมื่อมีการปลดหนี้ที่ให้ค่าบอกกล่าว โดยชัดแจ้งหรือ โดยปริยาย
โดยจะปลดให้ทันก่อนถึงเวลาให้ค่าบอกกล่าว หรือภายหลังที่ไม่ให้ค่าบอกกล่าวแล้วก็ได้

(ค) เหตุที่เกี่ยวกับผู้ส่งจ่ายในกรณีดังต่อไปนี้ คือ (1) เมื่อมีผู้ส่ง
จ่ายกับผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน (2) เมื่อผู้จ่ายเป็นบุคคลสมมติหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถ
จะทำสัญญา (3) เมื่อผู้ส่งจ่ายเป็นบุคคลที่เขายืนยันให้ใช้เงิน (4) เมื่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่มี
ความผูกพันต่อผู้ส่งจ่ายจะต้องรับรองตัวหรือใช้เงินตามตัว (5) เมื่อผู้ส่งจ่ายได้ออกคำสั่งห้ามจ่าย
เงิน

(ง) เหตุที่เกี่ยวกับผู้สละหลังในกรณีดังต่อไปนี้คือ (1) เมื่อผู้จ่าย
เป็นบุคคลสมมติหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถจะทำสัญญา และผู้สละหลังรู้ความข้อนี้ในเวลาสละ
หลัง (2) เมื่อผู้สละหลังเป็นบุคคลที่เขายืนยันตัวให้ใช้เงิน (3) เมื่อได้ออกและรับรองตัวโดย
กษัตริย์เพื่อประโยชน์ของผู้สละหลังเอง

ในเรื่องค่าบอกกล่าวนี้ ศาลอังกฤษได้ตีความหมายของค่าบอกกล่าวไว้อย่างกว้างขวาง
กล่าวคือเพียงแต่ทำให้ผู้รับค่าบอกกล่าวรู้ว่าตัวเงินขาดความเชื่อถือไม่ว่าจะกระทำ โดยข้อความหรือ
ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม ก็เพียงพอที่จะถือได้ว่าเป็นค่าบอกกล่าวแล้ว¹

¹David A.L. Smout, Chalmers on Bills of Exchange, P.157

3. ความรับผิดของผู้สั้กหลังตัวเงิน

ตามที่ไ้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้สั้กหลังตัวเงินในข้อ 1 และ ข้อ 2 ดังกล่าวมาแล้วนั้น ในข้อนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึง ความรับผิดของผู้สั้กหลังตัวเงิน โดยแยกพิจารณาไ้ดังนี้

3.1 ความรับผิดของผู้สั้กหลังตัวแลกเงิน ข้อมเป็นไปคตามบทบัญญัติมาตรา 914 (ดูรายละเอียดในข้อ 2.1) ประกอบคยบทบัญญัติตามมาตรา 900 วรรคแรกที่ว่า "บุคคลผู้ลงลาเมื่อชื่อของทในตัวเงินข้อมจะต้งรับผิดคตามเนื้อความในตัวเงินนั้น" เพราะผู้สั้กหลังตัวแลกเงินเมื่อไ้ทำการลงลาเมื่อชื่อและงมอบตัวแลกเงินนั้นไ้แก่ผู้รับสั้กหลังแล้วข้อมเกิดคความผูกพันรับผิดคตามกฎหมายตัวเงินขึ้น เพราะการสั้กหลังนั้นข้อมโอนไปซึ่งบรรคาลิทธิอันเกิดแก่ตัวแลกเงินนั้น (มาตรา 920 วรรคแรก)

ตามความในบทบัญญัติมาตรา 914 ในกรณีตัวแลกเงินนั้นผู้จ่ายไ้ทำการรับรองแล้ว ผู้รับรองนั้นข้อมคเป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่จต้องจ่ายเงินคตามตัวแลกเงินนั้น เมื่อผู้รับรองไปจ่ายเงินคตามที่ไ้รับรองไว้เมื่อตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดไ้เงิน ผู้ทรงก็ข้อมมีสิทธิไ้เบี่ยเอาคกับผู้สั่งจ่ายและผู้สั้กหลังไ้คตามมาตรา 959 ก) ประกอบมาตรา 967 วรรคแรก จะเห็นไ้คว่าในกรณีนี้ ผู้สั่งจ่ายและผู้สั้กหลังมีฐานะเสมือนหนึ่งผู้ค้ประกันผู้รับรองอีกคคหนึ่ง แต่ถ้ในกรณีนี้ ตัวแลกเงินฉบับนั้นชาคเชื่อถือ โดยผู้จ่ายไม่ข้อมรับรอง ผู้ทรงไม่คสามารถเรียก้องเอาคจากผู้จ่ายที่ไม่ข้อมรับรองไ้คตามมาตรา 900 ประกอบมาตรา 937 แต่ผู้ทรงคสามารถไ้สิทธิไ้เบี่ยเอาคจากผู้สั่งจ่ายและผู้สั้กหลังไ้คตามมาตรา 959 ข) ประกอบมาตรา 967 วรรคแรก ในกรณีนี้จจะเห็นไ้คว่าผู้สั่งจ่ายและผู้สั้กหลังข้อมคคอยู่ในฐานะเสมือนลูกหนี้ชั้นต้น และต้งรับผิดคคต่อผู้ทรงไม่เฉพาะแต่เมื่อไม่มีการจ่ายเงินเท่านั้น แต่จจะต้งรับผิดเมื่อไม่มีการรับรองคค

ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ ไ้คบัญญัติเรื่องความรับผิดคของผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินไว้ไ้มาตรา 55(1) และความรับผิดคของผู้สั้กหลังตัวแลกเงินไว้ไ้มาตรา 55(2) ดังนี้

มาตรา 55 (1) ค้ยการออกตัวเงิน ผู้สั่งจ่าย

(ก) เป็นอันรับรองว่า เมื่อไ้้นำตัวเงินขึ้นโดยข้อมแล้ว จะมีผู้รับรองและไ้เงินคตามเนื้อความแห่งตัวเงินนี้ถ้ตัวชาคเชื่อถือ ทนจะรับผิดไ้เงินไ้แก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สั้กหลังคนคคที่ถูกบังคับไ้เงินไป หากไ้มีการปฏิบัติโดยข้อมคตามวิธีการเกี่ยวกับตัวเงินชาคเชื่อถือแล้ว

(ข) เป็นอันถูกตัดบทมิให้ต่อสู้ผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายว่าไว้กับผู้รับเงินหรือว่าผู้รับเงินไม่มีสิทธิที่จะสลักหลังตัว

(2) กับการสลักหลังตัวเงิน ผู้สลักหลัง

(ก) เป็นอันรับรองว่า เมื่อได้นำตัวเงินขึ้นโดยชอบแล้ว จะมีผู้รับรองหรือใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ซึ่งถ้าตัวขาดเชื่อชื่อคนจะรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ผู้ทรง หรือผู้สลักหลัง หรือแก่ผู้รับสลักหลังจากผู้ทรงคนใดที่มุ่งบังคับใช้เงินไป หากไม่มีการปฏิบัติโดยชอบตามวิธีการเกี่ยวกับตัวเงินขาดเชื่อชื่อแล้ว

(ข) เป็นอันถูกตัดบทมิให้ต่อสู้ผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายว่าลายมือชื่อของผู้สั่งจ่าย และของผู้สลักหลังก่อนตน เป็นลาเมื่อปลอมหรือขาดตกบกพร่อง โดยประการอื่น

(ค) เป็นอันถูกตัดบทมิให้ต่อสู้ผู้สลักหลังคนก่อนตนกับคนที่ต่อจากตนไปว่าตัวไม่สมบูรณ์ในขณะที่เขาสลักหลัง หรือว่าเขาไม่มีสิทธิในตัวนั้น

จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายตัวเงินของอังกฤษ ได้แยกความรับผิดชอบของผู้สลักหลังตัวเงินเอาไว้ทางหากเลยในมาตรา 55(2) นี้ และตามกฎหมายตัวเงินของอังกฤษยังมีบทบัญญัติในบุคคลภายนอกที่ใช้เป็นคู่สัญญาในตัวมาแต่เดิม ไม่ว่าจะเป็นฐานะผู้สั่งจ่าย ผู้รับรอง หรือผู้ที่มีสิทธิจะสลักหลังโอนตัวเงินนั้นต่อไปก็ตามหากได้มาลงนามสลักหลังให้ปรากฏเอาไว้ในตัวเงิน โดยเจตนาที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตัวเงินด้วย¹ ก็จะมีคามรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังต่อยุทธวงตัวเงินคนต่อไป ดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 56 ของ Bills of Exchange Act, 1882 ที่ว่า

"มาตรา 56 เมื่อบุคคลใดลงลายมือชื่อในตัวเงินในฐานะอย่างอื่น นอกจากเป็นผู้สั่งจ่าย หรือผู้รับรอง ท่านว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมาย ในฐานะผู้สลักหลัง"

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบบุคคลภายนอกผู้ไปลงนามในตัวเงินตามมาตรา 56 นี้ ก็ย่อมมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้สลักหลังตัวเงิน โดยชอบตามมาตรา 55(2) นั้นเอง แต่จะเห็นว่าต่างจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยซึ่งหาได้มีบทบัญญัติเป็นเช่นเดียวกับกฎหมายตัวเงินของอังกฤษแต่อย่างใดไม่

¹Maurice Megrah, Byles on Bills of Exchange. (London : Sweet and Maxwell, 1965), P. 182

3.2 ความรับผิดของผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงิน ปัญหาที่นำพิจารณาว่า ผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินที่ถึงกำหนดแล้วผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินไม่ใช้เงินตามตัวนั้น ผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินจะต้องมีความรับผิดตามมาตรา 914 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ในเรื่องนี้นักกฎหมายไทยมีความเห็นออกเป็น 2 ทางคือ

ทางที่หนึ่งเห็นว่า ในเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน บทบัญญัติในมาตรา 985 วรรคแรก มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 914 มาใช้บังคับในเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน ดังนั้นจะนำบทบัญญัติมาตรา 914 ในเรื่องตัวแลกเปลี่ยนมาปรับบทให้ผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินของรับผิดไม่ได้ แต่ผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวคงต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวนั้นตามมาตรา 900, 919 ถูกไล่เบี้ยตามมาตรา 959 และต้องรวมกันรับผิดต่อบุคคลธรรมดาตามมาตรา 967 วรรคแรก

ทางที่สองเห็นว่า เหตุที่มาตรา 985 มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 914 มาใช้บังคับในเรื่องตัวสัญญาใช้เงินเพราะมาตรา 914 มีบทบังคับให้ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเปลี่ยนและผู้ส่งจ่ายเช็คต้องรับผิดตามตัวตามมาตรา 914, 989 แต่ตัวสัญญาใช้เงินไม่มีผู้ส่งจ่ายคงมีแต่ผู้ออกตัวเป็นผู้ให้สัญญาว่าจะใช้เงินตามตัว เมื่อไม่ใช้ตามกำหนดจึงต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวนั้นตามมาตรา 900, 982, 983 และ 986 จึงไม่จำเป็นที่จะนำบทบัญญัติในมาตรา 914 อีก ส่วนผู้สกลหลังหมายถึงผู้สกลหลังตัวเงินทั้ง 3 ประเภทตามมาตรา 919 ซึ่งรวมทั้งผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินด้วย เหตุที่ผู้สกลหลังดังกล่าวยอมอยู่ในบังคับมาตรา 914 ส่วนที่ตามมาตรา 900, 919, 959 และ 967 วรรคแรกมาปรับบทนั้น ไม่ใช่บทบัญญัติโดยตรง เพราะถ้าใช้บทกฎหมายดังกล่าวบังคับได้โดยตรงแล้ว กรณีผู้ส่งจ่ายก็ยอมใช้บทกฎหมายนั้น ๆ บังคับได้เช่นกัน หากำต้องนำบทบัญญัติมาตรา 914 บังคับให้ผู้ส่งจ่ายของรับผิดอีกไม่ ดังนั้นผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินยอมอยู่ในบังคับตามมาตรา 914 ด้วย

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นที่หนึ่ง เพราะในเรื่องตัวสัญญาใช้เงินนั้น ผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินไม่จำเป็นต้องนำตัวไปยื่นให้ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินหากการรับรองตัวเลข และกฎหมายยังได้บัญญัติความรับผิดของผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินไว้ โดยเฉพาะว่ามีความรับผิดเป็นอย่างไรกับผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยน (มาตรา 986) ซึ่งผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินไว้ โดยเฉพาะว่ามีความรับผิดเป็นอย่างไรกับผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยน (มาตรา 986) ซึ่งผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินอยู่ในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นที่จะต้องรับผิดตามตัวสัญญาใช้เงินฉบับนั้น เมื่อตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดใช้เงินผู้ทรงจะต้องนำตัวสัญญาใช้เงินไปยื่นต่อผู้ออกตัวเพื่อใช้เงินก่อน เมื่อผู้ออกตัวปฏิเสธการใช้เงินตามตัวผู้ทรงจึงสามารถที่จะมาไล่เบี้ยไล่เบี้ยเอาจากผู้สกลหลังตัวสัญญาใช้เงินได้ อีกทั้งผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินก็ไม่

จำต้องทำคำคัดค้านแต่ประการใด เว้นแต่ กรณีเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ตาม มาตรา 985 วรรคท้าย และกรณีเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายหลังจาก เห็นนั้นต้องนำยื่นให้ผู้ออกตั๋วจกรับรู้ภายในจำกัดเวลาดังกำหนดไว้ในมาตรา 928 (มาตรา 986 วรรคท้าย) ดังนั้นตามบทบัญญัติมาตรา 985 วรรคแรก จึงได้บัญญัติไว้แจ้งชัดว่า ไม่จำต้องนำ ความในมาตรา 914 ไปใช้กับในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย ผู้เขียนจึงเห็นว่า ผู้สลักหลังตั๋วสัญญา ใช้เงินจึงน่าจะไม่อยู่นอกขอบเขตของมาตรา 914 นี้แต่ประการใด

ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ Bills of Exchange Act, 1882 ของอังกฤษ ใน เรื่องความรับผิดชอบของผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และผู้สลักหลัง ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 87(2), มาตรา 88 และมาตรา 89(2)-(9) ทั่ว ๆ

มาตรา 87 (2) ถ้าจะให้ผู้สลักหลังตั๋วสัญญาใช้เงินรับผิดชอบ ต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน

มาตรา 88 ข้อความออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ผู้ออก

(1) เป็นอันรับรองว่าจะใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว

(2) เป็นอันถูกตัดบทมิให้ต่อสู้ผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายว่าไม่มีผู้รับเงินหรือว่า ผู้รับเงินไม่มีความสามารถที่จะสลักหลังตัว

มาตรา 89(2).....ให้ถือว่าผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นผู้รับรองตัวแลกเงิน และผู้สลัก หลังตั๋วสัญญาใช้เงินคนแรกเป็นผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายอันได้รับรองแล้ว

(3) บทบัญญัติเกี่ยวกับตัวแลกเงินดังต่อไปนี้ไม่ใช้บังคับแก่ตั๋วสัญญาใช้เงิน

(ก) การยื่นตัวให้รับรอง

(ข) การรับรอง

.....

จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายตัวเงินของอังกฤษในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินก็มีบทบัญญัติลักษณะ ทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย กล่าวคือ ไม่นำเรื่อง การยื่นตัวให้รับรอง และการรับรองตัวแลกเงินมาใช้กับในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินและตามกฎหมายของอังกฤษได้บัญญัติไว้ ชัดเจนว่า ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นผู้รับรองตัวแลกเงิน และผู้สลักหลังตั๋วสัญญาใช้เงินคนแรก เป็นผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายอันได้รับรองแล้ว (มาตรา 89 (2)) กล่าวคือ เมื่อตั๋วสัญญาใช้เงินถึงกำหนด ผู้ทรงต้องนำตัวนั้นไปยื่นต่อผู้ออกตัวเพื่อให้นำมาใช้เงิน

ก่อนท้อเมื่อผู้ออกตั๋วปฏิเสธไม่ยอมใช้เงินตามตั๋วนั้น ผู้ทรงจึงจะนำไต่เบียดเอาจากผู้สละหลังได้ เหล่าผู้สละหลังทั้งหมดยอมอยู่ในฐานะคล้าย ๆ กับผู้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงิน¹

3.3 ความรับผิดชอบของผู้สละหลังเช็ค

ในทางแพ่ง ตามบทบัญญัติมาตรา 989 วรรคแรกได้บัญญัติให้นำเรื่องความรับผิดของผู้สละหลังตั๋วแลกเงินตามความในมาตรา 914 ไปใช้บังคับกับเรื่องเช็คด้วย การสละหลังเช็คนั้นยอมเป็นการโอนไปยังบรรดาลิทธิคนเกิดแต่เช็คนั้น (มาตรา 920 วรรคแรก) เมื่อได้ทำการสละหลังและส่งมอบเช็คให้แก่ผู้รับสละหลังแล้ว ผู้สละหลังจึงได้ส่งลายมือชื่อไว้ในเช็คยอมห้องมีความรับผิดชอบของผู้ทรงเช็คตามเนื้อความที่ปรากฏในเช็ค (มาตรา 900, 914) เมื่อเช็คนั้นถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินถือว่า เช็คขาดความเชื่อถือ (dishonoured Cheque) ผู้สละหลังต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่ผู้ทรงเช็ค (มาตรา 959 ประกอบด้วยมาตรา 989)

ในกรณีที่เงินเช็คภายในประเทศ เช็คนั้นไม่มีการรับรองเหมือนตั๋วแลกเงิน จะมีก็แต่ความวิธิการพิเรนของธนาคารดังบัญญัติไว้ในมาตรา 993² บทบัญญัติว่าด้วยการรับรองตั๋วแลกเงินจึงไม่ใช่ เพราะเช็คเป็นตัวสัญญาใช้เงินเมื่อทางธนาคารปฏิเสธเรื่องตั๋วแลกเงินเกี่ยวกับด้วยการยื่นตั๋วให้ใช้เงินภายในกำหนดจึงใช้ไม่ได้ มีว่าไว้เป็นพิเรนแต่ในมาตรา 990 สำหรับเช็ค³ (ดูมาตรา 989 วรรคแรก)

¹ ไซกูร์ย์ คงสมบุญ, คำอธิบายกฎหมายสัญญาตั๋วเงิน, หน้า 225

² มาตรา 993 ถ้าธนาคารเขียนข้อความลงลายมือชื่อบนเช็ค เช่นคำว่า "ใช้ได้" หรือ "ใช้เงินได้" หรือคำใด ๆ อันแสดงผลอย่างเดียวกัน ทานว่าธนาคารต้องผูกพันในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นในอันจะต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงตามเช็คนั้น

ถ้าผู้ทรงเช็คเป็นผู้จัดการให้ธนาคารลงข้อความรับรองดังว่านั้น ทานว่าผู้ส่งจ่ายและผู้สละหลังทั้งปวงเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดตามเช็คนั้น

ถ้าธนาคารลงข้อความรับรองดังนั้น โดยคำรับรองของผู้ส่งจ่าย ทานว่าผู้ส่งจ่ายและปวงผู้สละหลังก็หาหลุดพ้นไปไม่

³ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตั๋วเงิน, หน้า 163

แต่ถ้าในกรณีที่เป็นเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ป.พ.พ. มาตรา 989 วรรคสอง บัญญัติให้นับพยานหลักฐานด้วยตัวแลกเงินมาบังคับ โท้แก่ มาตรา 924 การสลักหลังเมื่อสิ้นเวลาค้ำคาน มาตรา 960 ถึง 964 การทำค้ำคานเมื่อมีการปฏิเสธไม่ใช้เงิน มาตรา 973 ถึง 977 ผลการดำเนินไม่ทำค้ำคานและการทำตัวเงินเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ทรงเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศมีหน้าที่ต้องทำให้ถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นในกรณีจนเสียก่อน จึงจะมีอำนาจฟ้อง กล่าวคือ มีหน้าที่ขึ้นเช็คเมื่อถึงวันออกเช็คคือวันที่ยังไว้ในเช็คตามมาตรา 914, 959, 989 และธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็ต้องยื่นคำค้ำคานการไม่ใช้เงินภายในกำหนดตามมาตรา 960, 989 มิฉะนั้นผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไต่เบียดเอาแก่ผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่ายและผู้รับเอาอื่น ๆ ตามมาตรา 973, 989 โดยเฉพาะเช็คที่ธนาคารไม่ได้รับรองการใช้เงินตามมาตรา 993 ค้วยแล้วก็เท่ากับผู้ทรงจะไม่มิตสิทธิได้รับชำระหนี้ตามเช็คนั้นเลย ผู้ทรงเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด¹

ในทางอาญา แต่เดิมตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อเช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้สลักหลังทุกคนซึ่งเป็นคู่สัญญาตามเช็คซึ่งอยู่ในฐานะที่รองรับผิดในทางแพ่ง โดยถูกไต่เบียดในฐานะเป็นผู้สลักหลังและรวมทั้งผู้ทรงเช็คคนก่อน ๆ ซึ่งรองรับผิดตามมูลหนี้เดิมของผู้ทรงเช็คในขณะที่ยังขาดการปฏิเสธการจ่ายเงินนั้น เป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 ดังได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 415/2502

เช็คที่ปรากฏชื่อผู้สลักหลังหลายคน ผู้สลักหลังเช็คแต่ละคนย่อมมีความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 989, 914, 959 และ 967 เมื่อนำเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ ผู้สลักหลังคนใดคนหนึ่งยอมเป็นผู้เสียหายที่จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค นี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 830/2510

¹ความเห็นของท่านอาจารย์อัมพร ๘ ตะกั่วทุ่ง ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายเงินชำระหนี้ให้โจทก์รวม โจทก์รวมนำเช็คนั้นไปชำระหนี้ให้ผู้มีชื่อ เมื่อผู้มีชื่อนำเช็คไปเข้าบัญชี แขนงธนาคารปฏิเสศการจ่ายเงิน ผู้มีชื่อจึงนำเช็คดังกล่าวมาคืนให้โจทก์รวม ดังนั้นระหว่างโจทก์รวมกับผู้มีชื่อจึงยังมีระงับ ซึ่งโจทก์รวมยังมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้ผู้มีชื่อ กรณีเช่นนี้ยอมเห็นได้ชัดว่า โจทก์รวมได้รับความเสียหาย โจทก์รวมจึงเป็นผู้เสียหายเมื่ออำนาจร้องทุกข์และค่าเงินคดีกับจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4)

แต่ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาศึกษาถึงหลักแนวคำพิพากษาเดิม โดยตีแนววินิจฉัยไว้ว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ นี้เป็นความผิดสำเร็จเมื่อนาคารปฏิเสศการจ่ายเงิน (มาตรา 3) ดังนั้น ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) จึงหมายถึงผู้ทรงเช็คในขณะที่ธนาคารปฏิเสศการจ่ายเงินตามเช็ค ส่วนผู้ทรงเช็คคนก่อน ๆ กล่าวคือบรรดาผู้สลักหลังในเช็คนั้นทั้งปวงหรือเป็นผู้ได้รับ โอนเช็ค หรือได้รับเช็คไว้ในความผิดก่อน หรือภายหลังจากที่ธนาคารปฏิเสศการจ่ายเงินไม่ถือว่าเป็นผู้ทรงเช็คอันจะเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ นี้ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้อ้างไว้ที่ 11-15/2516, 580/2518, 1085-1088/2518, 752/2520 (ประชุมใหญ่), 143/2523, 945/2523, 2703/2523, 1891/2524 และ 183/2526

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สลักหลังเช็คอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ได้ เพราะตามมาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ใช้โดยคำว่าผู้กระทำความผิด หมายถึง "ผู้ออกเช็ค" มิใช่โดยคำว่า "ผู้สั่งจ่าย" เหมือนตามที่ผู้ตีไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ผู้กระทำความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายมิใช่เฉพาะผู้ที่ลงลายมือสั่งจ่ายเงินในเช็คเท่านั้น แต่หมายรวมถึงผู้ที่มีส่วนร่วมในการชำระหนี้โดยที่มีบุคคลอื่นลงลายมือชื่อในเช็คนั้นด้วย ดังนั้นคำว่า "ผู้ได้ออกเช็ค" ตามมาตรา 3 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ จึงอาจมีหลายคน โดยบางคนเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 85, 86 แล้วแต่กรณี (ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17) ดังนั้นตัวการซึ่งรวมกระทำความผิดด้วยกันนอกจากผู้สั่งจ่ายแล้วก็อาจเป็นบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในเช็ค เช่น ผู้สลักหลังเช็คตามมาตรา 919, ผู้สลักหลังเช็คผู้รับซึ่งต้องรับผิดชอบอาร์ดูผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921, 940 หรือบุคคลที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อในเช็คด้วยก็ได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การที่จำเลยยื่นฟ้องลายมือชื่อของบุคคลอื่น

ซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายเช็ค และจำเลยนำเช็คดังกล่าวไปใช้ จำเลยยังอ้างความผิดฐานเป็นหัวหน้าพวกรวม
 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เพราะมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้ว่า
 "บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้น
 แต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้ว่ามีเหตุไว้เป็นอย่างอื่น" และมาตรา 83 ก็เป็นบทบัญญัติในภาค 1 ทั้ง
 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ก็มีได้มีไว้เป็นอย่างอื่น (คำพิพากษาศาลฎีกา
 ที่ 526/2521) จำเลยรู้ตัวว่า เช็คที่ส่งลาเมื่อชื่อผู้สั่งจ่าย และจำเลยลงชื่อผู้รับเช็คดังกล่าว
 ไม่มีผู้พิมพ์ธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยร่วมกับผู้สั่งจ่ายทำผิดตาม พ.ร.บ.เช็ค
 มาตรา 3 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 193/2522) ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการ
 ใช้เช็คฯ ใช้คำว่า "ผู้ใดออกเช็ค" ฯลฯ ไม่คงหมายความว่าผู้ทำผิดคือ ผู้ออกเช็คเท่านั้น ผู้อื่นเช่น
 ผู้รับเช็คหรือผู้รับเช็คต่าง ๆ ก็อาจผิดได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 661/2522) จำเลยออกเช็คให้พวกรวม
 เพื่อชำระหนี้กันเกิดจากการพนันซึ่งตามกฎหมายหาเงินมูสหมักไม่ ดังนั้นแม้ โจทก์จะรับ โอนเช็คให้พวกรวม
 ไว้ด้วยประการใดก็ตาม การกระทำของจำเลยก็ไม่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิด
 อันเกิดจากการใช้เช็คฯ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2493/2527) ตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ผู้รับเช็ค
 ที่ผู้สั่งจ่ายออกเช็คชำระหนี้การพนัน ผู้รับเช็คก็ไม่ว่าจะมีความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิด
 อันเกิดจากการใช้เช็คฯ ด้วย และคำร้องทุกข์กล่าวถึงสาเหตุที่ พ.ส.ช. จำเลยออกเช็คตามห้องให้โจทก์
 โดยจำเลยลงลายมือชื่อผู้รับเช็ค ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คตอนท้ายระบุว่า โจทก์จึงนำ
 ความมาแจ้งขอให้ดำเนินคดีต่อ พ.ส.ช. ไป ดังนั้นไม่ว่าจะโจทก์ได้บรรยายว่า โจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีแก่
 จำเลยด้วยหากแต่มีเจตนาให้ พ.ส.ช. ได้รับโทษแทนเดียว โจทก์นำคดีนี้ซึ่งเป็นกรณีความผิดอันยอมความ
 ได้มาฟ้องจำเลยเมื่อพ้น 3 เดือน และโดยมิได้ร้องทุกข์กล่าวโทษจำเลยภายใน 3 เดือน นับแต่วัน
 รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด คดีโจทก์ยอมขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา 96 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 122/2528)